

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΦΥΛΟ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ»

Μητέρα; Κόρη; Αδελφή; Βομβίστρια; Μία προσέγγιση στον ρόλο της γυναίκας στην
προώθηση και αντιμετώπιση της τρομοκρατίας.

Χριστόφορος-Δημήτριος Ζαφείρης

Αθήνα, 2017

Τριμελής Επιτροπή

Ντανιέλλα Μαρία Μαρούδα, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπουσα)

Χαρά Καραγιαννοπούλου, Λέκτορας Παντείου Πανεπιστημίου

Αλεξάνδρα Χαλκιά, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Χριστόφορος-Δημήτριος Ζαφείρης, 2017

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνωμών του συγγραφέα.

Αφιέρωση.

Αφιερώνω τη διπλωματική εργασία στη μητέρα μου, Ελπίδα, η οποία νοηματοδότησε την έννοια της μητρότητας ως γονεϊκότητα. Υπήρξε πατέρας, μητέρα, κηδεμόνας, σύμβουλος, καθοδηγητής και φάρος για τις αποφάσεις μου και τη διαμόρφωση του είναι μου. Με τις πράξεις της, τα λόγια της, αλλά περισσότερο με τις σιωπές της, μου υπογράμμισε ότι σημασία δεν έχει τι θέλουν οι άλλοι να κάνεις και τι περιμένει η κοινωνία από εσένα, αλλά τι προσδοκίες έχεις εσύ από τον εαυτό σου, όταν σε βλέπει στο καθρέφτη και όταν σκέφτεσαι τον αντίκτυπο των όσων έχεις κάνει μέσα στη μέρα.

Ευχαριστίες.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω μία ξεχωριστή ύπαρξη στη ζωή μου, την Ευδοξία Παπαστεφανίδη, η οποία μου έμαθε να καταπολεμώ τον ελιτισμό που με διακατέχει και διαμόρφωσε με τις εμπειρίες της και τις γνώσεις της τα ακαδημαϊκά μου ενδιαφέροντα και πεδία έρευνας. Επίσης, ευχαριστώ την επιβλέπουσα της διπλωματικής εργασίας κα. Ντανιέλλα-Μαρία Μαρούδα, η οποία με τον τρόπο της, μου έδειξε το σωστό τρόπο μελέτης, έρευνας και συγγραφής ακαδημαϊκών κειμένων και με εισήγαγε στον ερευνητικό χώρο των διεθνών οργανισμών. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον εαυτό μου, ο οποίος μου στάθηκε σε όλες τις στιγμές αυτοακύρωσης και αυτοαναίρεσης και με στήριξε σε όλες τις στιγμές που με οδηγούσα στην αποτυχία με αυτά που σκεφτόμουν και αυτά που έπραττα.

Περιεχόμενα.

Εισαγωγή

Διεθνής τρομοκρατία και εργαλειοποίηση του φεμινισμού.

Πρώτο Μέρος

Αντιμετώπιση τρομοκρατίας, έμφυλη ισότητα, πρόληψη βίαιου εξτρεμισμού.

Κεφάλαιο πρώτο: Από την αντιτρομοκρατική νομοθεσία στη πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού

1.1. Από τις γυναίκες-θύματα της τρομοκρατίας...

1.2....στις γυναίκες-θύματα του βίαιου εξτρεμισμού.

Κεφάλαιο δεύτερο: Αντιφάσεις Θεωρίας και Πράξης: Η μαντήλα ως πεδίο σύγκρουσης.

2.1. Η μαντήλα ως σύμβολο μίας βάρβαρης καταπίεσης.

2.2. Η μαντήλα ως σύμβολο προσωπικής επιλογής.

Δεύτερο Μέρος

Η Έμφυλη Διάσταση του Βίαιου Εξτρεμισμού.

Κεφάλαιο τρίτο: Γυναίκες, Έμφυλες Ταυτότητες και Ανδρικό Βλέμμα.

3.1. Το τρίπτυχο «μητρότητα, οικογένεια, κοινότητα».

3.2. Η εμπρόθετη δράση ως «θύμα» της θυματοποίησης.

Κεφάλαιο τέταρτο: Η εργαλειοποίηση των έμφυλων στερεοτύπων.

4.1. Dabiq και Rimayah: μέσο στρατηγικής επικοινωνίας του Daesh.

4.2. Τα δύο φύλα στα φύλλα των δύο περιοδικών.

Συμπεράσματα

Πηγές-Βιβλιογραφία

Παράρτημα

Περίληψη

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι η φεμινιστική κριτική προσέγγιση του πλαισίου πρόληψης και αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού. Αναλύοντας το λογοθετικό περιεχόμενο του διεθνούς πλαισίου και τις ανακολουθίες εφαρμογής του από τις εθνικές κρατικές πολιτικές, υπογραμμίζεται ο υπαρκτός κίνδυνος εργαλειοποίησης της έμφυλης ισότητας για λόγους ασφαλειοποίησης¹. Τα υποκείμενα, μέσω έμφυλων κατασκευών, απεικονίζονται με ορισμένα χαρακτηριστικά και ρόλους είτε στο διεθνές πλαίσιο είτε στις εθνικές κρατικές πολιτικές. Αυτές οι κοινωνικές αναπαραστάσεις ορίζουν και περιορίζουν τις δυνατότητες των υποκειμένων, παράγοντας – αλλά και παραγόμενες από – συστήματα καταπίεσης και ανισότητες. Οι έμφυλοι ρόλοι γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης από τρομοκρατικές οργανώσεις και εξτρεμιστικές ομάδες, μέσω προσεκτικών στρατηγικών επικοινωνίας, με σκοπό τη διατήρηση, και σταδιακή αύξηση, της επιρροής τους, όπως αναδεικνύει η περίπτωση του Daesh. Η αναποτελεσματικότητα του διεθνούς πλαισίου πρόληψης του βίαιου εξτρεμισμού να σεβαστεί τις θεμελιώδεις αρχές δημιουργίας του οφείλει να αποτελέσει γόνιμο έδαφος αναστοχασμού και αναπροσαρμογής του. Η επιστημονική κοινότητα, λαμβάνοντας υπόψιν τις αρνητικές συνέπειες του ασφαλειοποιημένου πλαισίου πρόληψης του βίαιου εξτρεμισμού, πρέπει να προτείνει καινοτόμες πολιτικές που να συμπεριλαμβάνουν το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της πολλαπλότητας των ενσώματων εμπειριών και της ανάγκης για αύξηση της ορατότητας και συμμετοχής στις πολιτικές διαδικασίες όλων των απομονωμένων ομάδων.

Λέξεις-Κλειδιά: Πρόληψη Βίαιου Εξτρεμισμού, Έμφυλη Ισότητα, Τρομοκρατία, Daesh, Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Κριτική Ανάλυση Λόγου

Abstract

The main goal of the thesis is the feminist critique approach on the context of preventing and combating violent extremism. By analyzing the discursive content of the international context and the implementation's inconsistencies of the national state policies, the threat of instrumentalizing gender equality for reasons of securitization is underlined. The subjects, through gendered constructions, are depicted with certain characteristics and roles either in the international context or national state policies. These social representations define and limit the possibilities of the subjects, producing – but also produced by – systems of oppression and inequalities. Gendered roles constitute notions to be exploited by terrorist organizations and extremist groups, via thorough strategic communication, as indicated by the case of Daesh. The ineffectiveness of the international context of preventing violent extremism to respect the fundamental principles it was founded upon shall be a productive basis of reflection and readjustment. The scientific community, taking into consideration the negative impacts of the securitized context of preventing violent extremism, shall propose initiative policies, which will include the need to respect human rights, the multiplicities of embodied experiences and the necessity of greater visibility and participation of isolated groups in the political procedures.

Keywords: Prevention of Violent Extremism, Gender Equality, Terrorism, Daesh, United Nations, Critical Discourse Analysis

Εισαγωγή: Διεθνής τρομοκρατία και εργαλειοποίηση του φεμινισμού.

Ο σημαντικός ρόλος των γυναικών σε οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο υπογραμμίζεται και επαναφέρεται συνεχόμενα στο σύγχρονο χώρο ακαδημαϊκών ερευνών και πρακτικών. Πιο συγκεκριμένα, σε επίπεδο διαμόρφωσης διεθνών πολιτικών και διεθνών σχέσεων, ο ρόλος της γυναίκας θεωρείται αρκετά καίριος, ειδικά σε ζητήματα «soft power politics»². Η επικέντρωση και ενασχόληση μερίδας της διεθνούς κοινότητας με το ρόλο των γυναικών έχει οδηγήσει στην υιοθέτηση έμφυλων προσεγγίσεων και τη προσπάθεια κάποιων διεθνών οργάνων να φέρουν στο επίκεντρο των πολιτικών εξελίξεων ζητήματα φύλου, ταυτότητας φύλου και στερεοτύπων, ακόμα και σε θέματα που δε θεωρούνταν συμβατά μέχρι πρότινος. Παρότι, λοιπόν, το 2000 ο ρόλος των γυναικών και των έμφυλων προσεγγίσεων ξεκινάει και επίσημα να συζητείται και από το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών με το Ψήφισμα 1325 (Παράρτημα Α), λίγες είναι οι έρευνες και οι αναφορές των γυναικών σε θέματα αντιτρομοκρατικής νομοθεσίας, η οποία θεωρείται ως «hard politics», και της αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού (Fink, Barakat, & Shetre, 2013).

Η συγκεκριμένη εργασία έχει ως κεντρική υπόθεση εργασίας τη σύνδεση των θεωρητικών προσεγγίσεων και διεθνών πολιτικών πλαισίων για την πρόληψη και αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού με τις πρακτικές εφαρμογές και τις ενσώματες πραγματικότητες των υποκειμένων που αφορούν οι πολιτικές αυτές. Όπως αναφέρει ο Ranstorp (2007), το επιστημονικό πεδίο μελέτης του βίαιου εξτρεμισμού³ και της αντιμετώπισής του έχει έλλειψη από πρωτογενή έρευνα και χρειάζεται

² Ο όρος «soft power» δημιουργήθηκε από τον Joseph Nye, και χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά στο βιβλίο του «Bound to Lead: The Changing Nature of American Power» του 1990. Ο όρος «soft power» πλέον περιλαμβάνει όλες αυτές τις πολιτικές αρχές, αξίες και τεχνικές, οι οποίες στοχεύουν στην πολιτική έλξη και συμφωνία, χωρίς διαταγές, στρατιωτικές ή βίαιες πρακτικές. Αναφέρεται, δηλαδή, σε έννοιες όπως η πολιτισμική διπλωματία, η παροχή υποστήριξης για κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, και επιρροή διπλωματικών σχέσεων, μέσω της δημιουργίας κοινών πολιτικών αξιών.

³ Ο όρος «βίαιος εξτρεμισμός» (violent extremism) είναι ένας όρος-ομπρέλα, ο οποίος δεν έχει οριστεί σαφώς και δεν έχει υιοθετηθεί μία συγκεκριμένη εννοιολόγησή του από το σύνολο των Κρατών-Μελών του ΟΗΕ. Έχοντας αυτό υπόψιν μου, προτιμώ για την ανάλυση να μην υιοθετήσω συγκεκριμένο ορισμό, αλλά να «ορίζεται» ο βίαιος εξτρεμισμός, ανάλογα με το κείμενο ή το φορέα που τον αναφέρω κάθε φορά.

οι ερευνητές να προσανατολιστούν στην ανάλυση πηγών, όπως έγγραφα πολιτικών, δημόσιες δηλώσεις, αποφάσεις δικών και πηγές από τρομοκρατικές ομάδες. Έχοντας υπόψιν αυτό, θα επιχειρήσω να πραγματοποιήσω μία πρωτογενή έρευνα σε έγγραφα και πηγές σχετικές με τη τρομοκρατία και το βίαιο εξτρεμισμό, δίνοντας έμφαση στο κεντρικό άξονα ανάλυσης και διερεύνησης που είναι η έμφυλη διάσταση του ζητήματος και ο ρόλος των γυναικών.

Πιο συγκεκριμένα, ξεκινώ την έρευνά μου με μία κριτική ιστορική αναδρομή στο διεθνές πλαίσιο καταπολέμησης της τρομοκρατίας και τις διεθνείς πολιτικές ασφάλειας σε σύνδεση με τις γυναίκες, αρχίζοντας από το Ψήφισμα 1325 του Συμβουλίου Ασφαλείας το 2000. Θέτοντας ως βάση αυτό το Ψήφισμα, προχωρώ σε μία σύντομη - αλλά παράλληλα ουσιαστική και εις βάθος - ανασκόπηση του διεθνούς πλαισίου, τα στάδια από τα οποία πέρασε σε σχέση με το ρόλο των γυναικών, τις διαφορετικές απεικονίσεις που έλαβαν οι γυναίκες, καταλήγοντας στο 2016 και τη δημοσίευση του Σχέδιου Δράσης για τη Πρόληψη του Βίαιου Εξτρεμισμού από το Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ. Στη συνέχεια, θα επιχειρήσω να συζητήσω, διερευνήσω και αναλύσω κριτικά ένα ζήτημα που έχει βρεθεί στο επίκεντρο των πολιτικών συζητήσεων, ειδικά μετά την επίθεση του Νοεμβρίου 2015 στο Παρίσι. Το ζήτημα αυτό είναι η απαγόρευση, ή μη, της χρήσης θρησκευτικών ενδυμάτων (μαντήλα, burqa, burqini κτλ) από τις μουσουλμάνες γυναίκες που διαμένουν σε δυτικές φιλελεύθερες δημοκρατίες.

Η συσχέτιση της απαγόρευσης, ή μη, της μαντήλας με θέματα αντιμετώπισης βίαιου εξτρεμισμού και καταπολέμησης της τρομοκρατίας γίνεται όλο και πιο έντονη στις δυτικές κοινωνίες, δίνοντας χώρο για τη διαμόρφωση και αναπαραγωγή πολιτικών ασφαλειοποίησης⁴, οι οποίες στηρίζονται σε ρατσιστικές και σεξιστικές ιδεολογικές βάσεις. Το «μαύρο μαντήλι» στα μαλλιά των μουσουλμάνων γυναικών, που εκδηλώνουν φανερά τη θρησκευτική τους πίστη, γίνεται κόκκινο πανί για ένα μέρος των δυτικών κοινωνιών, οι οποίες έχουν δεσμευθεί όσον αφορά την πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού, μέσω της καταπολέμησης ρατσισμού και σεξισμού και της ενδυνάμωσης των ευαίσθητων και απομονωμένων κοινωνικών ομάδων (όπως οι μουσουλμάνες γυναίκες μετανάστριες για παράδειγμα). Εντούτοις, συνεχίζουν να διαμορφώνουν κοινωνικοπολιτικές συνθήκες μη συμβατές με τις

⁴ Ο αγγλικός όρος είναι «securitization», ο οποίος επιλέγεται να αποδοθεί στα αγγλικά ως ασφαλειοποίηση, για να αναδείξει ότι οι συγκεκριμένες πολιτικές αποτελούν διαδικασίες παραγωγής αποτελεσμάτων ασφάλειας, και διαδικασίες που διαμορφώνουν τα διλήμματα ασφάλειας-ελευθερίας.

υποχρεώσεις τους, ως προς τα διεθνή κείμενα.

Στη συνέχεια, θα αναλύσω κάποιες από τις κύριες στρατηγικές που χρησιμοποιεί το Daesh, ή αλλιώς ISIS/IS/ISIL, μέσω της ανάλυσης των περιοδικών Dabiq και Rimagah που δημοσιεύει, αλλά και σποραδικά, και όπου χρειάζεται, και άλλων τζιχαντιστικών περιοδικών. Σε αυτές τις στρατηγικές επικοινωνίας, θα δώσω έμφαση σε θέματα φύλου και στις αναφορές στα γυναικεία υποκείμενα, ώστε να εξερευνήσω τους ρόλους και τα στερεότυπα, που χρησιμοποιεί και εκμεταλλεύεται, ώστε να προσελκύσει γυναίκες και να συμμετέχουν στην τρομοκρατική οργάνωση είτε ως υποστηρικτές και αρωγοί στο έργο της οργάνωσης είτε τελώντας οι ίδιες τρομοκρατικές ενέργειες, παρότι κάτι τέτοιο είναι αρκετά σπάνιο στη περίπτωση του Daesh.⁵

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται ως οδηγός σκέψης και προσέγγισης στη συγκεκριμένη έρευνα είναι η κριτική ανάλυση λόγου, έχοντας ως θεωρητικό υπόβαθρο και κεντρικό άξονα το έργο του Fairclough και συνδυάζοντας κάποια σημεία του με το έργο των Laclau και Mouffe.⁶ Όπως αναφέρεται στο έργο του Fairclough (1995), η γλώσσα δε μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα ουδέτερο εργαλείο, το οποίο χρησιμοποιείται καθαρά για λόγους επικοινωνίας. Αντιθέτως, η γλώσσα αποτελεί μία κοινωνική δραστηριότητα μεταξύ υποκειμένων, η οποία διαμορφώνεται κάθε φορά ανάλογα με το κοινωνικό συγκείμενο στο οποίο υπάρχει και ανα-παράγεται, ενώ παράλληλα διαμορφώνει και ευρύτερες αντιλήψεις πάνω σε κοινωνικά φαινόμενα· οι Laclau και Mouffe (1985) θεωρούν ότι η γλώσσα κατασκευάζει νοήματα, δίνοντας στα υποκείμενα συγκεκριμένους τύπους και θέσεις μέσα στις λογοθετικές πρακτικές (discourses). Βασιζόμενος και στη φουκωική παραδοχή ότι «οι λόγοι είναι πρακτικές που σχηματίζουν συστηματικά τα αντικείμενα για τα οποία μιλούν», συνειδητοποιούμε τη

⁵ Η τρομοκρατική οργάνωση Daesh αυτοπροσδιορίζεται ως Islamic State. Θεωρώντας, όμως, ότι οι λέξεις έχουν σημασία, διότι δημιουργούν και παράγουν ένα κάποιο νόημα, προτιμώ να μη χρησιμοποιώ έναν όρο που τους προσδιορίζει ως «State», δηλαδή κράτος, μιας και αυτός είναι ο τελικός τους σκοπός.

⁶ Η κριτική ανάλυση λόγου δε χρησιμοποιείται ευλαβικά και τελετουργικά, ακολουθώντας συγκεκριμένους τύπους και διαδικασίες, αλλά χρησιμοποιείται ως ένας οδηγός, ως ένας ρυθμιστικός τρόπος προσέγγισης, διαχείρισης, εξέτασης και ανάλυσης του υλικού που αναλύεται. Σε πιθανή συνέχεια και μεγέθυνση της παρούσας έρευνας, η κριτική ανάλυση λόγου θα εφαρμοσθεί σε μεγαλύτερο βάθος και με πιο ευλαβικά βήματα, τα οποία θα επιτρέψουν την εκμείευση περισσότερων λεπτομερειών και στοιχείων, τα οποία στη συγκεκριμένη φάση θεωρούνταν μη απαραίτητα για το κείμενο. Θεωρείται, εν τέλει, ότι ο συγκεκριμένος τρόπος χρήσης της κριτικής ανάλυσης λόγου περισσότερο ως ενός άξονα, ως ενός εργαλείου και ως διαμορφωτή ενός επιστημονικού τρόπου διερεύνησης και μελέτης μπορεί να προσφέρει θετικά αποτελέσματα στη διαχείριση και καταγραφή ενός πολυπληθούς υλικού.

σημασία των λόγων στη διαμόρφωση της πραγματικότητας (Φουκώ, 1987).

Τα ερευνητικά ερωτήματα που επιχειρώ να απαντήσω, ώστε να φτάσω στο κύριο συμπέρασμά μου, είναι τρία: πρώτον, η αναζήτηση της επιρροής των φεμινιστικών αναλύσεων και κριτικών στη διαμόρφωση του διεθνούς πλαισίου αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού· δεύτερον, η κριτική διερεύνηση και ανάλυση των λογοθετικών πρακτικών που δημιουργούν ένα πλαίσιο ενσώματων εμπειριών για συγκεκριμένες υποκειμενικότητες γύρω από το ζήτημα της μαντήλας, ώστε να ιχνηλατηθούν οι ιδεολογικές βάσεις και τα καταπιεστικά κατάλοιπα· τρίτον, η ανάλυση των στρατηγικών επικοινωνίας του Daesh, το οποίο ορίζει, προσδιορίζει, διαμορφώνει και αναπαράγει συγκεκριμένες έμφυλες υποκειμενικότητες, οι οποίες στηρίζονται σε συγκεκριμένες ιδεολογικές βάσεις και κατάλοιπα.

Η καινοτομία στη συγκεκριμένη έρευνα έγκειται σε δύο χαρακτηριστικά: πρώτον, στο υλικό το οποίο χρησιμοποιείται, μιας και αποτελείται από πηγές, οι οποίες συνήθως δε γίνονται αντικείμενο διεξοδικής, συνθετικής και κριτικής ανάλυσης, συνθετικά και κριτικά, αλλά συχνά θεώνονται ως ανεξάρτητες οντότητες, οι οποίες δεν αλληλοεπηρεάζονται· δεύτερον, στο ότι επιχειρώ να υπογραμμίσω τον κίνδυνο που ενυπάρχει στις πρακτικές εφαρμογές του διεθνούς πλαισίου πρόληψης και αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού. Αυτός ο κίνδυνος έγκειται στο γεγονός ότι παρότι το διεθνές πλαίσιο – θεωρητικά - προωθεί την έμφυλη ισότητα, την ενδυνάμωση των γυναικών και τη στήριξη γυναικείων οργανισμών και πρωτοβουλιών, ώστε να ακουστούν διαφορετικές φωνές, οι χώρες που έχουν μεγαλύτερη επιρροή στη διαμόρφωση αυτού του πλαισίου το καταπατούν πρακτικά στην εφαρμογή του. Η προώθηση πολιτικών και γραμμών διαχείρισης των χωρών αυτών έχουν ακριβώς τις ίδιες βάσεις με τις πρακτικές του Daesh, δηλαδή τη καταπίεση των γυναικείων υποκειμένων, δημιουργώντας διχοτομίες ιεράρχησης και υπεροχής είτε ανάμεσα σε άνδρες-γυναίκες είτε σε καλές γυναίκες – κακές γυναίκες.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που έθεσα και επιχείρησα να αναλύσω με ανάγκασαν να αντιμετωπίσω συγκεκριμένες δυσκολίες. Η διαδικασία μελέτης, ανάλυσης των κειμένων, καταγραφής των πορισμάτων και κριτικού αναστοχασμού στα συμπεράσματα και τις ιδέες που εξέφραζα, χαρακτηριζόταν από ηθικές αναστολές και ιδεολογικές αποκλίσεις. Η ανάγκη μελέτης και εξερεύνησης της ιδεολογίας του Daesh, μίας ακραίας, εξτρεμιστικής, τζιχαντιστικής οργάνωσης, με

έφερνε σε συνεχόμενες αντιθέσεις με τον εαυτό μου και τις ιδέες μου. Για να μπορέσω να προσεγγίσω ορθά και να αναλύσω τις βάσεις των στρατηγικών επικοινωνίας, με άξονα τα έμφυλα στερεότυπα και τους έμφυλους ρόλους, χρειάστηκε να ασχοληθώ διεξοδικά με τη μελέτη των σχετικών κειμένων. Μελέτη που προκαλούσε αμηχανία, δυσφορία και άγχος για την όσο πιο αντικειμενική καταγραφή, χωρίς αξιολογικές παρατηρήσεις και δικές μου ιδεολογικές αλλοιώσεις. Σε συνδυασμό με την έλλειψη βιβλιογραφικών πηγών, επιστημονικών άρθρων και κειμένων και τη συνεχή απουσία «επαρκούς έρευνας» σε θέματα φύλου, βίαιου εξτρεμισμού και πρόληψης της ριζοσπαστικοποίησης, η διαδικασία πρωτογενούς ανάλυσης των περιοδικών χωρίς εξειδικευμένη θεωρητική βάση αποτέλεσε μία κοπιαστική, πνευματική επεξεργασία των κειμένων, αλλά και του εαυτού μου.

Αναγνωρίζοντας τη θέση μου ως λευκό, δυτικό υποκείμενο, το οποίο έχει διαμορφωθεί εντός του δυτικού, φιλελεύθερου, διεθνοποιημένου πλαισίου, δε θεωρώ ότι η συγκεκριμένη έρευνα αποτελεί τη μία και μοναδική αλήθεια, αλλά ότι προσδίδει μία διαφορετική οπτική και σκοπιά επί των συγκεκριμένων ζητημάτων. Έχοντας πάντα υπόψιν μου ότι η σύγκριση που πραγματοποιώ ανάμεσα στις πολιτικές των κρατικών δρώντων και τις πρακτικές του Daesh, θα εγείρει διαφωνίες και διαμάχες, εκφράζω εκ των προτέρων τον ηθικό μου προβληματισμό ως προς την «εξίσωση» αυτή. Ωστόσο, σε καμία περίπτωση δε δικαιολογώ, ελαφρύνω, υποστηρίζω άμεσα ή έμμεσα τις πρακτικές του Daesh. Ο προσωπικός μου στόχος στην έρευνα αυτή είναι να αναδείξω τη σημασία της έμφυλης ισότητας και της ενδυνάμωσης των γυναικών, ως κάτι που πρέπει να πραγματοποιηθεί άμεσα, όχι για λόγους διατήρησης της ασφάλειας, μιας και κάτι τέτοιο θα αποτελούσε εργαλειακή χρήση των γυναικείων υποκειμενικοτήτων και, επομένως, τον υποβιβασμό της ύπαρξής τους. Ο λόγος είναι η επιτακτική ανάγκη της εξαφάνισης και καταπολέμησης των συστημάτων καταπίεσης και ανισότητας, τα οποία δημιουργούν κοινωνικές τριβές, ριζοσπαστικοποιημένες κοινότητες και πολιτική βία.

Μέρος Πρώτο: Αντιμετώπιση τρομοκρατίας, έμφυλη ισότητα, πρόληψη βίαιου εξτρεμισμού.

Κεφάλαιο 1: Από την αντιτρομοκρατική νομοθεσία στην πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού.

Ο σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι η κριτική προσέγγιση της μεταβολής του πλαισίου αντιμετώπισης της αντιτρομοκρατικής νομοθεσίας στην πρόληψη και αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού. Η διεθνής κοινότητα, αναγνωρίζοντας ότι οι “hard power politics», που βασίζονται στη στρατιωτική ή/και οικονομική καταστολή των κινδύνων, δεν έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα, επιχειρεί να στραφεί σε “soft power politics». Η ανάλυση της πορείας αυτής σε θέματα τρομοκρατίας, που μετονομάστηκαν σε θέματα βίαιου εξτρεμισμού, αποκτά ενδιαφέρον υιοθετώντας ένα έμφυλο φακό ανάλυσης και προσέγγισης. Ο βίαιος εξτρεμισμός, ο οποίος θεωρείται κύριο αίτιο της τρομοκρατίας, έρχεται να υπογραμμίσει την ανάγκη για την επίτευξη οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, πολιτικής σταθερότητας, σεβασμού του δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διαπολιτισμικού διαλόγου. Ωστόσο, ο ρόλος των γυναικών και στα δύο πλαίσια, δηλαδή στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και στην πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού, παραμένει ίδιος: αυτός του θύματος.

1.1. Από τις γυναίκες-θύματα της τρομοκρατίας⁷...

Σε διεθνές επίπεδο, η πρώτη σημαντική αναφορά στο ρόλο των γυναικών στις θεωρίες και πρακτικές ειρήνης και ασφάλειας έρχεται με το Ψήφισμα-ορόσημο 1325/2000 του Συμβουλίου Ασφαλείας με τίτλο «Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια», το οποίο θέτει στο επίκεντρο των πολιτικών ασφάλειας και ειρήνης τις γυναίκες⁸. Το Ψήφισμα, όμως, αναφέρεται μόνο μία φορά (διάταξη 13) στην πιθανότητα

⁷ Η έννοια «τρομοκρατία» δεν έχει συγκεκριμένο ορισμό στον ΟΗΕ, λόγω δυσκολίας κοινής απόφασης και κοινών συμφερόντων από τα Κράτη-Μέλη του ΟΗΕ. Το μόνο που έχει οριστεί σε ένα βαθμό είναι οι «πράξεις τρομοκρατίας» με το Πρωτόκολλο '77. Περαιτέρω ανάλυση θεωρείται μη σχετική με την ουσία του κειμένου, και για σχετικές πληροφορίες με το συγκεκριμένο ζήτημα, παραπέμπω στο Μαρούδα, Ν.Μ. (2015). *Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο*. Εκδόσεις Σιδέρης, Αθήνα. Ο μόνος διεθνής «ορισμός» της τρομοκρατίας προέρχεται από το Ειδικό Δικαστήριο για το Λίβανο. Περισσότερες πληροφορίες Scharf, M. (2017). Special Tribunal for Lebanon Issues Landmark Ruling on Definition of Terrorism and Modes of Participation. American Society of International Law, [Διαδίκτυο] 15(6). Διαθέσιμο στο: <https://www.asil.org/insights/volume/15/issue/6/special-tribunal-lebanon-issues-landmark-ruling-definition-terrorism-and> [Πρόσβαση 12 Ιουν. 2017].

⁸ Για περισσότερες πληροφορίες πάνω στο Ψήφισμα 1325, <http://wps.unwomen.org/>

οι γυναίκες να έχουν ρόλο μαχητριών, και συγκεκριμένα πρώην μαχητριών, σε σύγκριση με το σύνολο των 18 διατάξεων (clauses) του Ψήφισματος, οι οποίες προσδίδουν στις γυναίκες κυρίως το ρόλο του θύματος και αναγνωρίζουν μία κάποια «φυσική ειρηνοποιό ουσία». Η ουσία αυτή δεν αναγράφεται άμεσα στο Ψήφισμα, αλλά η συνεχής αναφορά στις γυναίκες-θύματα των ένοπλων συγκρούσεων και το «καθεστώς σιωπής» ως προς τη περίπτωση της ένοπλης συμμετοχής τους στις συγκρούσεις, ή της υποστήριξής τους σε μορφές πολιτικής βίας, δημιουργούν ένα πλέγμα θυματοποίησης και παθητικοποίησης της γυναίκας ως ειρηνοποιού (Cohn, Kinsella, & Gibbings, 2004).

Το 2004, η Γραμματεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών δημοσίευσε ένα αρχείο με τίτλο “*Gender Mainstreaming in the Work of the United Nations on Peace and Security*» (E/2004/CRP.3), με στόχο την επισκόπηση των πολιτικών και πρακτικών ενσωμάτωσης ζητημάτων φύλου σε διακυβερνητικό και διεθνές επίπεδο. Αναφέρεται ρητά ότι το 67% των αναφορών του Γενικού Γραμματέα προς το Συμβούλιο Ασφαλείας κάνουν από μία έως καμία αναφορά σε θέματα φύλου, και ότι η μεγάλη πλειοψηφία των αναφορών απεικονίζει τις γυναίκες και τα κορίτσια ως θύματα των συγκρούσεων, χωρίς να ανοίγει το έδαφος για τη συμμετοχή τους ως δυναμικών δρώντων εντός της σύγκρουσης. Γενικότερα, το συγκεκριμένο αρχείο κάνει μία σοβαρή και αποτελεσματική καταγραφή όλων των πρακτικών, φορέων και πολιτικών που υπάρχουν, υπογραμμίζοντας ότι το gender mainstreaming βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο, παρότι έχουν ψηφιστεί και «εφαρμοσθεί» πληθώρα ψηφισμάτων, κανονισμών και προτάσεων.

Τα Ηνωμένα Έθνη στη προσπάθειά τους για τη δημιουργία ενός συνεκτικού, ορθού και αποτελεσματικού αντιτρομοκρατικού νομοθετικού πλαισίου υιοθέτησαν τη *Παγκόσμια Αντι-Τρομοκρατική Στρατηγική* (Global Counter-Terrorism Strategy – A/RES/60/288) (από εδώ και πέρα, θα αναφέρεται ως Π.Α.Τ.Σ. ή Στρατηγική) το 2006. Το κύριο κείμενο της Στρατηγικής αυτής, αλλά και το παράρτημα, τα οποία ψηφίστηκαν από τη Γενική Συνέλευση, δεν κάνουν καμία αναφορά στο ρόλο των γυναικών στη προώθηση και στην αντιμετώπιση της (διεθνούς) τρομοκρατίας. Αν αναλογιστούμε ειδικά τη ψήφιση του 1325, το οποίο ζητάει την υιοθέτηση μίας έμφυλης διάστασης σε όλες τις πολιτικές, πρακτικές και αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών, το γεγονός ότι κατά κάποιον τρόπο «αποσιωπάται» η αναγκαιότητα συμπερίληψης του γυναικείου ζητήματος είναι αρκετά ακανθώδες.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας συνεχίζει την προσπάθειά του για τη σύνδεση των γυναικών με θέματα ειρήνης και ασφάλειας με το Ψήφισμα 1820 του 2008, το οποίο χαρακτηρίζει άμεσα τα σεξουαλικά

εγκλήματα ως τακτική πολέμου, ιδιαίτερα αυτά που γίνονται εις βάρος των γυναικών και των κοριτσιών, και τονίζει τη σύνδεση που έχουν με πιθανές απόπειρες γενοκτονίας.⁹ Στη κίνηση αυτή, καταλυτικό παράγοντα έπαιξε και η συμπερίληψη των σεξουαλικών εγκλημάτων ως τακτικής πολέμου και ως μεθόδου γενοκτονίας στο Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή το 2002.

Η Αναφορά που απέστειλε ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ στις 7 Ιουλίου 2008 (A/62/898) για την εφαρμογή της Π.Α.Τ.Σ. παρέχει πληροφορίες για τις διαδικασίες εφαρμογής, για τα κενά των δομών και συστημάτων και για τις μελλοντικές ανάγκες που πρέπει να καλυφθούν. Η Αναφορά, ωστόσο, δεν κάνει καμία σαφή νύξη στο ζήτημα της συμμετοχής των γυναικών στις διαδικασίες αντιμετώπισης της (διεθνούς) τρομοκρατίας. Παρότι σε αρκετά σημεία συσχετίζεται άμεσα και ουσιαστικά με το περιεχόμενο της Ατζέντας «Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια», η όποια συσχέτιση με το ρόλο των γυναικών στη προώθηση ή/και αντιμετώπιση της τρομοκρατίας είναι απύσαστα. Σε συνέχεια της Αναφοράς, ψηφίστηκε από τη Γενική Συνέλευση η πρώτη Αναθεώρηση (Review – A/RES/62/272) της Π.Α.Τ.Σ., στις 5 Σεπτεμβρίου του 2008, προσπαθώντας να αναδιαμορφώσει τη διεθνή πολιτική πρακτική και να βελτιώσει τις αντιτρομοκρατικές πρακτικές που είχαν ληφθεί σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο. Ωστόσο, η Αναθεώρηση δεν περιείχε οποιαδήποτε άμεση αναφορά σε θέματα γυναικών διαιωνίζοντας την ως τότε ισχύουσα πρακτική.

Στις 5-7 Νοεμβρίου 2008 συνεδρίασε το Working Group “*Protecting Human Rights While Countering Terrorism*» της Counter-Terrorism Committee, αναλύοντας συγκεκριμένα τις επιπτώσεις των αντιτρομοκρατικών νομοθεσιών στα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτισμικά δικαιώματα. Άξιες προσοχής είναι οι παράγραφοι 27-28, όπου τονίζεται ότι τα αντιτρομοκρατικά μέτρα θα είναι διαφορετικά αν ληφθούν υπόψιν τα δικαιώματα των γυναικών. Το 2009, το Συμβούλιο Ασφαλείας στο Ψήφισμα 1888 κάνει ρητή αναφορά στους «μύθους» που τροφοδοτούν τη σεξουαλική βία και στην ανάγκη «απομυθοποίησης» αυτών των ιδεολογιών. Στις 18 Νοεμβρίου 2011, η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε το Ψήφισμα A/RES/66/10, με το οποίο δημιουργήθηκε το United Nations Counter-Terrorism Centre (Ηνωμένων Εθνών Αντιτρομοκρατικό Κέντρο - από εδώ και πέρα αναφέρεται ως Κέντρο), με σκοπό την εφαρμογή της Π.Α.Τ.Σ. και των αναθεωρήσεων που έχουν γίνει στη

⁹ Τα σεξουαλικά εγκλήματα θεωρήθηκαν συστατική πράξη γενοκτονίας με την υπόθεση Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu, Judgment, ICTR-96-4-T, Sept. 2 1998 του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για τη Ρουάντα. Για τον ορισμό της γενοκτονίας, Άρθρο 6 του Καταστατικού της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Στρατηγική, χωρίς όμως καμία αναφορά στις συγκεκριμένες διαστάσεις που πρέπει να λάβει υπόψιν.

Στις 4 Απριλίου 2012, η Αναφορά του Γενικού Γραμματέα δόθηκε στη Γενική Συνέλευση με θέμα την επισκόπηση της εφαρμογής της Π.Α.Τ.Σ. από το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών (A/66/762). Αναφέρονται κάποια ενδιαφέροντα σημεία: η ανάγκη να ληφθούν υπόψιν οι γνώμες όλων των ομάδων, ώστε να δημιουργηθεί μία κουλτούρα διαλόγου και κατανόησης για την πρόληψη της τρομοκρατίας· αλλά και η αντίθεση των παραγράφων 38 και 51, όπου η παράγραφος 38 αναφέρει ως υπόδειγμα το έργο της UNESCO που προσπαθεί να δημιουργήσει την «ειρήνη στα μυαλά των ανδρών», χωρίς να αναφέρει το κενό ως προς το ρόλο των γυναικών, ενώ η παράγραφος 51 αναδεικνύει παράλληλα την ανάγκη να ληφθεί υπόψιν η έμφυλη διάσταση πιο δυναμικά από τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών. Ωστόσο, ακόμα και η παράγραφος 51 απεικονίζει τις γυναίκες είτε ως πιθανά θύματα της τρομοκρατίας που χρειάζονται βοήθεια ή ως σημαντικές στη πρόληψη ενάντια της τρομοκρατίας.

Ως φυσικό επακόλουθο στις 12 Ιουλίου 2012, στο Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης A/RES/66/282 για την τρίτη αναθεώρηση της Π.Α.Τ.Σ., δε γίνεται καμία αναφορά στην ανάγκη να δοθεί μία έμφυλη διάσταση στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, παρά μόνο στη σημασία που έχουν οι φωνές των θυμάτων της τρομοκρατίας, έμμεσα δίνοντας έμφαση στις γυναίκες, οι οποίες όπως έχει φανεί θεωρούνται κυρίως θύματα τρομοκρατικών οργανώσεων και επιθέσεων. Αυτή η τάση συνεχίζει να διαφαίνεται με το Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης A/RES/68/178 για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας· παρότι γίνονται ρητές αναφορές στην ανάγκη μη διάκρισης για λόγους θρησκείας, εθνοτικής ή φυλετικής καταγωγής, και την ανάγκη για μη ομαδοποίηση (profiling) των υποκειμένων από τα Κράτη βασιζόμενα σε αυτά τα χαρακτηριστικά, δεν υπάρχει καμία νύξη για την ανάγκη υιοθέτησης κριτικής στάσης και προσέγγισης απέναντι στις κανονιστικές έμφυλες αναπαραστάσεις.

Στα τέλη του 2012, το Παγκόσμιο Φόρουμ Κατά της Τρομοκρατίας δημοσίευσε το *Ankara Memorandum on Good Practices for a Multi-Sectoral Approach to CVE*, για τη δημιουργία κάποιων γενικών αρχών καλών πρακτικών (19 στο σύνολο) και διεθνών προσεγγίσεων με σκοπό μία πολυδιάστατη προσέγγιση στην αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού, καλώντας τα κράτη να λάβουν υπόψιν τις διαφορετικές κοινωνικοπολιτισμικές πραγματικότητες και συνθήκες που υπάρχουν στη κάθε χώρα. Η Καλή Πρακτική Νο. 17 τονίζει ότι οι γυναίκες, ως μητέρες, συζύγους, αδελφές και κόρες, αλλά και ως υπεύθυνες για τη φροντίδα της οικογένειας, μπορούν να προσφέρουν μία καλύτερη

κατανόηση των τοπικών κοινωνιών. Αποτελούν έγκυρες πηγές ενημέρωσης και γνώσης των θεμάτων που υπάρχουν και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κοινότητές τους και μπορούν να έχουν ενεργό ρόλο στην ανίχνευση στοιχείων ριζοσπαστικοποίησης, και, επομένως, στη προφύλαξη των μελών της οικογένειας και της ευρύτερης κοινότητας από την εφαρμογή βίαιων εξτρεμιστικών πρακτικών.

Ωστόσο, για μία ακόμη φορά, οι γυναίκες θεωρούνται ως «φύσει» ειρηνικές και μη βίαιες, χωρίς να αναγνωρίζεται ότι οι γυναίκες μπορεί και οι ίδιες να ριζοσπαστικοποιούνται ή να παροτρύνουν και να παρακινούν μέλη της οικογένειάς τους και της ευρύτερης κοινότητας σε εξτρεμιστικές πρακτικές. Αυτό είναι ένα «θολό» σημείο της συγκεκριμένης Καλής Πρακτικής, ειδικά αν αναλογιστούμε γνωστά παραδείγματα γυναικών που παρότρυναν τα παιδιά τους στην τέλεση τρομοκρατικών επιθέσεων, θεωρώντας ότι αυτή η «μαρτυρική» κίνηση θα τους κάνει ήρωες.¹⁰

Το Ψήφισμα A/RES/68/276 της Γενικής Συνέλευσης το 2014 έρχεται να φέρει τη πρώτη μικρή αλλαγή στη λογοθετική διάσταση του ΟΗΕ. Στις διατάξεις προοιμίου του Ψηφίσματος υπογραμμίζεται ο ρόλος των γυναικών στις αντιτρομοκρατικές πρακτικές. Πιο συγκεκριμένα, το προαναφερόμενο προοίμιο λέει:

Σημειώνοντας τη σημαντική συνεισφορά των γυναικών στην εφαρμογή της Στρατηγικής και ενθαρρύνοντας τα Κράτη Μέλη, τα σώματα του ΟΗΕ και τους διεθνείς, περιφερειακούς και υπο-περιφερειακούς οργανισμούς να λάβουν υπόψιν τους τη συμμετοχή των γυναικών στις προσπάθειες πρόληψης και αντιμετώπισης της τρομοκρατίας.¹¹

Αναδύεται, λοιπόν, κατευθείαν μία ατελής θεώρηση ως προς τη σχέση τρομοκρατίας και γυναικών: οι γυναίκες μπορεί να είναι είτε ενεργές στη πρόληψη της τρομοκρατίας ή ενεργές στη καταπολέμηση της τρομοκρατίας, αποκλείοντας άλλες περιπτώσεις, όπως τη συμμετοχή των γυναικών στην τρομοκρατία.

¹⁰ Για παραδείγματα, ακολουθήστε το σύνδεσμο <http://www.palwatch.org/main.aspx?fi=479> [Ημ.Πρόσβασης: 13^η Απριλίου 2017].

¹¹ Ελεύθερη μετάφραση του συγγραφέα. Το επίσημο κείμενο στα αγγλικά αναφέρει «*Noting the important contribution of women to the implementation of the Strategy, and encouraging Member States, United Nations entities and international, regional and subregional organizations to consider the participation of women in efforts to prevent and counter terrorism*»

1.2. ...στις γυναίκες-θύματα του βίαιου εξτρεμισμού.

Ένα από τα σημαντικότερα βήματα προς τη δημιουργία πλαισίου για την αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού γίνεται από το Συμβούλιο Ασφαλείας το 2014 με το Ψήφισμα S/RES/2178. Έχοντας ως βάση συζήτησης την αύξηση των ξένων τρομοκρατών μαχητών (foreign terrorist fighters, από εδώ και πέρα θα αναφέρονται ως Ξένοι Μαχητές), οι οποίοι ταξιδεύουν από τη χώρα διαμονής ή εθνικότητας προς περιοχές της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής για να εισέλθουν στις τάξεις τρομοκρατικών οργανώσεων, το Συμβούλιο Ασφαλείας δημιούργησε τη βάση του διεθνούς πλαισίου αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού. Αξιοσημείωτη είναι η δήλωση της Προέδρου της Χιλής, Michelle Bachelet, η οποία ανέφερε ότι τα πιο «αποτελεσματικά» εργαλεία είναι η εκπαίδευση, η μείωση των ανισοτήτων και η συνεργασία με κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (UN: Meetings Coverage and Press Releases, 2017).

Η Ετήσια Αναφορά του Ύπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα με θέμα τη προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών χτίζει πάνω στο Ψήφισμα S/RES/2178 τονίζοντας ότι ο ρόλος των γυναικών για την αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού πρέπει να ληφθεί υπόψη, και να ενδυναμωθούν παράλληλα οι γυναικείες οργανώσεις, οι οποίοι μπορούν να αντιτίθενται στις εξτρεμιστικές λογοθετικές πρακτικές (A/HRC/28/28). Η Προεδρική Δήλωση του 2014 (Presidential Statement) S/PRST/2014/21 του Συμβουλίου Ασφαλείας συνόψισε τα βήματα που έπρεπε να γίνουν στη συνέχεια, ώστε να εφαρμοσθεί ολοκληρωμένα και αποτελεσματικά το Ψήφισμα 1325. Η δεύτερη και η τρίτη παράγραφος της Προεδρικής Δήλωσης φέρνουν μία καινούρια διάσταση στο ζήτημα, λέγοντας ότι η ενδυνάμωση των γυναικών, η προστασία των γυναικείων δικαιωμάτων και η προώθηση της συμμετοχής των γυναικών και των γυναικείων οργανισμών αποτελούν βάση για τη δημιουργία και τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Τα όποια εμπόδια μπορεί να υφίστανται για την επίτευξη αυτών των στόχων, πρέπει να λυθούν μέσω μίας δυναμικής ηγεσίας, αποτελεσματικών, συλλογικών αποφάσεων και πρακτικών, που θα επιφέρουν την ίση και πλήρη συμμετοχή των γυναικών σε όλα τα επίπεδα των λήψεων αποφάσεων.

Επίσης, το Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας 2242(2015) πλαισιώνει τις ενέργειες δεκαπέντε (15) χρόνων που έχουν υλοποιηθεί από το Ψήφισμα 1325(2000), αναδεικνύοντας τη σημασία που έχει το συγκεκριμένο Ψήφισμα στη παραγωγή πολιτικών με κέντρο τις γυναίκες και τα έμφυλα ζητήματα για την παραγωγή μίας κουλτούρας ειρήνης και ασφάλειας. Προσκαλεί τους διεθνείς οργανισμούς και τα

Κράτη-Μέλη του ΟΗΕ να ενθαρρύνουν την αποτελεσματική ενδυνάμωση των γυναικών και των γυναικείων οργανισμών σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων, τη μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών σε ειρηνευτικές διαδικασίες και σε πολιτικές πρόληψης συγκρούσεων, υπογραμμίζει τη σημασία της εφαρμογής του Ψηφίσματος σε εθνικό επίπεδο και αποφασίζει ότι τα Κράτη-Μέλη πρέπει να παραδίδουν αναφορές ετησίως με τις ενέργειες που υιοθετούν προς την εφαρμογή της ευρύτερης θεματικής «*Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια*». Επίσης, παρακινεί όλα τα αρμόδια σώματα και όργανα να διπλασιάσουν τη παρουσία και τη συμμετοχή των γυναικών στις ειρηνευτικές διαδικασίες, αυξάνοντας κατά 15% τη χρηματοδότηση για θέματα γυναικείων δικαιωμάτων και ευαίσθητα ζητήματα ως προς το φύλο.

Η Επιτροπή του Συμβουλίου Ασφαλείας, που δημιουργήθηκε με την εφαρμογή του Ψηφίσματος S/RES/1373/2001, κατέθεσε στις 15 Δεκεμβρίου 2015 την Αναφορά S/2015/975 για την εφαρμογή του Ψηφίσματος S/RES/2178. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η συμμετοχή των γυναικών σε τρομοκρατικά κινήματα είναι διαχρονική και τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί. Κομβικό σημείο στην αύξηση των γυναικών στις τρομοκρατικές οργανώσεις παίζει η τεχνολογική ανάπτυξη και η μεγαλύτερη επιρροή των κοινωνικών μέσων δικτύωσης στις διάφορες κοινωνικές ομάδες, τα οποία μέσα επιτρέπουν την αύξηση της σφαίρας επιρροής ριζοσπαστικών ιδεών και εξτρεμιστικών τάσεων. Θεωρείται άξια προσοχής από την Επιτροπή η ανάγκη μείωσης των έμφυλων στερεοτύπων, τα οποία δίνουν στις γυναίκες μία «ειρηνική» φύση και στους άνδρες μία «βίαιη» φύση, καθώς τα στερεότυπα βασίζονται σε συγκεκριμένα αφηγήματα για την έμφυλη υποκειμενικότητα.

Σε δεύτερο επίπεδο, η Επιτροπή προτείνει στα Κράτη να λάβουν υπόψιν τους τις έμφυλες διαστάσεις του βίαιου εξτρεμισμού και να διαμορφώσουν πολιτικές αντιμετώπισης του φαινομένου, ακούγοντας τις γυναίκες που έχουν επηρεαστεί, αλλά και γυναίκες που έχουν ηγετικές θέσεις σε κοινότητες και οργανισμούς και μπορούν να βελτιώσουν τις κρατικές πολιτικές. Επίσης, παροτρύνει στην επαρκή και αποτελεσματική εκπαίδευση των σωμάτων ασφάλειας, όπως η αστυνομία, ώστε να αναγνωρίζουν και να μπορούν να αντιμετωπίσουν έμφυλα ευαίσθητα ζητήματα και να αυξήσουν τον αριθμό των γυναικών στα σώματα, οι οποίες θα μπορούν να διαχειριστούν ευκολότερα σχετικά θέματα.

Σχέδιο Δράσης για τη Πρόληψη του Βίαιου Εξτρεμισμού.

Η πιο κομβική στιγμή στη διαμόρφωση του διεθνούς πλαισίου αντιμετώπισης και πρόληψης του βίαιου

εξτρεμισμού είναι η δημιουργία και δημοσίευση του *Σχέδιου Δράσης για τη Πρόληψη του Βίαιου Εξτρεμισμού* από τον πρώην Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, Ban Ki Moon (*Plan of Action to Prevent Violent Extremism, A/70/674*). Στο Σχέδιο Δράσης, ο Γενικός Γραμματέας καλεί όλα τα Κράτη-Μέλη του ΟΗΕ, όλους τους διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς και την ευρύτερη κοινωνία, να δημιουργήσουν και διαμορφώσουν μία ολοκληρωμένη και περιεκτική πολιτική πρόληψης των συνθηκών που δίνουν έδαφος για τη ριζοσπαστικοποίηση των υποκειμένων και την τέλεση βίαιων εξτρεμιστικών πρακτικών, όπως αυτές που τελούν οι τρομοκρατικές οργανώσεις. Το Σχέδιο Δράσης έχει τέσσερις πυλώνες:

1. Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Αντιμετώπιση του Βίαιου Εξτρεμισμού,
2. Περιφερειακά Σχέδια Δράσης για την Αντιμετώπιση του Βίαιου Εξτρεμισμού,
3. Εφτά Κομβικά Πεδία Προτεραιότητας και Δράσης,
4. Υποστήριξη από τα Ηνωμένα Έθνη σε εθνικούς, περιφερειακούς και διεθνείς φορείς και κοινότητες.

Ο τρίτος κύριος πυλώνας αναδεικνύει τα επτά κύρια πεδία που πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητα για τις κυβερνητικές πολιτικές και τις μελλοντικές πολιτικές των περιφερειακών και διεθνών οργανισμών. Πιο συγκεκριμένα, θέτει ως κύρια πεδία: το διάλογο και την πρόληψη συγκρούσεων· την ενδυνάμωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και της καλής διακυβέρνησης· την άμεση και έμμεση συμμετοχή των κοινοτήτων· την ενδυνάμωση των νέων και την αύξηση ευκαιριών για τη κοινωνική, οικονομική και πολιτική ανάπτυξή τους· την έμφυλη ισότητα και την ενδυνάμωση των γυναικών, λόγω των ευρύτερων συνθηκών που εμποδίζουν την ίση και αποτελεσματική συμμετοχή τους στο κοινωνικοπολιτικό γίγνεσθαι· την εκπαίδευση και προσφορά εργασιακών ευκαιριών σε όλες και όλους, ανεξαρτήτως των όποιων διαφοροποιητικών χαρακτηριστικών· και την ανάπτυξη της στρατηγικής επικοινωνίας, ειδικά μέσω του διαδικτύου και των κοινωνικών μέσων δικτύωσης.

Πιο συγκεκριμένα, το Σχέδιο Δράσης αναφέρει ζητήματα για το ρόλο των γυναικών και ζητήματα έμφυλης ισότητας σε διάφορα σημεία δράσεων και προτάσεων. Αρχικά, τονίζεται η σημασία της πρόσβασης στη σύγχρονη εκπαίδευση, ειδικά για τα κορίτσια, για την επίτευξη του Στόχου 4 (Ποιοτική

Εκπαίδευση) των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης.¹² Δεύτερον, τονίζει ότι πολλές τρομοκρατικές οργανώσεις καταπατούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, ειδικά των γυναικών, μέσω της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, εξαναγκαστικών γάμων και πορνείας, ενώ παράλληλα στοχοποιούν υποκείμενα με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό και διαφορετικές ταυτότητες φύλου. Τρίτον, υπογραμμίζει ότι γυναίκες που συμμετέχουν σε τρομοκρατικές οργανώσεις το κάνουν λόγω περίπλοκων υποκειμενικών κινήτρων και δράσεων, όπως η αίσθηση του ανήκειν και συλλογικές μνήμες καταπίεσης, και πρέπει να δημιουργηθούν ευαίσθητες - ως προς το φύλο - πολιτικές επανένταξής τους στο κοινωνικό πλαίσιο.

Επίσης, το Σχέδιο Δράσης προτείνει τη δημιουργία και εφαρμογή Εθνικών Σχέδιων Δράσης, τα οποία θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, και συγκεκριμένα τους Στόχους 5 και 10, που είναι καίριοι στόχοι για τη παραγωγή δημοκρατικού διαλόγου, ο οποίος θα περιλαμβάνει διαφορετικές φωνές και απόψεις, ειδικά από ανεπαρκώς εκπροσωπούμενες ομάδες, όπως γυναικείες οργανώσεις. Επιπρόσθετα, δίνει σημασία στην ενδυνάμωση των νέων και στη συμμετοχή τους στις λήψεις αποφάσεων και τη διαμόρφωση πολιτικών, δίνοντας χώρο στους νέους και τις νέες να δημιουργήσουν σχέσεις εμπιστοσύνης με το κράτος, να εκπροσωπηθούν επαρκώς και να συμμετέχουν στις διάφορες δράσεις, έχοντας πάντα ως άξονα τις ανάγκες των γυναικών. Αυτές τις προτάσεις και δράσεις τις δικαιολογεί λέγοντας ότι μπορεί οι γυναίκες να μην είναι φύσει ειρηνικές, όπως κάποιες θεωρίες ασπάζονται, αλλά δεν είναι τυχαίο το ότι οι χώρες που έχουν επιτύχει περισσότερο στο τομέα της έμφυλης ισότητας, είναι οι χώρες που υποφέρουν λιγότερο από θέματα βίαιου εξτρεμισμού και ριζοσπαστικοποίησης.

Με βάση τις προαναφερθείσες ενέργειες και πρακτικές, τη 1η Ιουλίου 2016, υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ η 5η αναθεώρηση της Π.Α.Τ.Σ. (A/RES/70/291). Αναφέρει την αξιολογή συμμετοχή των γυναικών στις αντιτρομοκρατικές πρακτικές και στη πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού, την ανάγκη για μεγαλύτερη συμμετοχή τους και το γεγονός ότι τρομοκρατικές οργανώσεις κάνουν εργαλειώδη χρήση της σεξουαλικής και έμφυλης βίας, ως μέσο και ως αυτοσκοπό. Παρότι αναγνωρίζει τη σημασία της συμμετοχής τους και το αναφέρει ρητά στα προοίμια της Στρατηγικής, η αναφορά των

¹² Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals) είναι 17 και υιοθετήθηκαν με την Agenda 2030 από όλα τα Κράτη-Μέλη. Παρότι η Agenda θέτει πολλά σημαντικά σημεία για την επίτευξη της έμφυλης ισότητας (Στόχος 5) και τη μείωση των ανισοτήτων (Στόχος 10), πραιτέρω ανάλυση θεωρείται ότι ξεφεύγει από τον άμεσο στόχο της συγκεκριμένης εργασίας.

γυναικών στις ουσιαστικές διατάξεις περιορίζεται σε μία παράγραφο αναδεικνύοντας την ανάγκη για συμμετοχή των γυναικών στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, την ανάγκη να αναλυθεί η έμφυλη διάσταση της ριζοσπαστικοποίησης, αλλά και την ανάγκη για περισσότερο διάλογο με γυναίκες και γυναικίους οργανισμούς κατά τη διαδικασία διαμόρφωσης στρατηγικών. Οι υπόλοιπες εβδομήντα ένα (71) διατάξεις με προτάσεις και λύσεις για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας δε κάνουν καμία αναφορά στις γυναίκες, στη σημασία τους ή σε θέματα φύλου.

Ένα από τα πιο σημαντικά έγγραφα πάνω στο θέμα του βίαιου εξτρεμισμού και της ανάγκης αντιμετώπισής του αποτελεί το *Madrid Guiding Principles*, το οποίο δημοσιεύθηκε από το Counter-Terrorism Committee Executive Directorate (CTCED) το 2015, για την υποστήριξη του έργου του Counter-Terrorism Committee (CTC). Οι τριάντα πέντε (35) αρχές του εγγράφου δημιουργήθηκαν για να στηρίζουν τα Κράτη-Μέλη στη διαμόρφωση των εθνικών σχεδίων δράσης για τη μείωση της ροής των Ξένων Μαχητών, όπως προτείνεται και από το *Σχέδιο Δράσης για τη Πρόληψη του Βίαιου Εξτρεμισμού*. Συγκεκριμένα, τονίζει τη σημασία του διαλόγου ανάμεσα στα κρατικά σώματα και τις κοινότητες (Αρχή 2), αναγνωρίζοντας το ρόλο που έχουν οι οικογένειες και η κατανόηση της θέσης τους στην κοινότητα και στη διαμόρφωση στρατηγικών (Αρχή 3). Παράλληλα, θεωρεί σημαντική την ενεργή και απρόσκοπτη συμμετοχή των γυναικών, ειδικά των μητέρων, ως μέσο και ως σκοπό για τη συμμετοχή των κοινοτήτων (Αρχή 8). Επίσης, δίνει σημασία στη δημιουργία, χρήση και ανάλυση έμφυλων παραμέτρων για την εξεύρεση ατόμων που είναι ήδη Ξένοι Μαχητές, αλλά και για άτομα που θα μπορούσαν να γίνουν (Αρχή 16d), δίνοντας βαρύτητα στις γυναίκες που θα μπορούσαν να συμμετέχουν σε τρομοκρατικές οργανώσεις (Αρχή 18f).

Τι σηματοδοτεί αυτή η αλλαγή;

Η αλλαγή του διεθνή πολιτικού λόγου από την «αντιμετώπιση της τρομοκρατίας» στην «αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού» αποτέλεσε ένα κομβικό σημείο στις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας για τη διατήρηση της διεθνούς ασφάλειας και ειρήνης και την αντιμετώπιση των τρομοκρατικών επιθέσεων και της διεθνούς τρομοκρατίας. Αποτελεί μία ευέλικτη βάση αντιμετώπισης των διεθνών τρομοκρατικών οργανώσεων, δημιουργώντας μακροπρόθεσμες πρακτικές, δίνοντας έμφαση στο μικροεπίπεδο, δηλαδή το υποκείμενο, αλλά και το μεσοεπίπεδο, δηλαδή την οικογένεια και τις κοινότητες. Η σύνδεση των γυναικών και της έμφυλης προσέγγισης με τον βίαιο εξτρεμισμό και την ευρύτερη διαμόρφωση της αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού πέρασε από παρόμοια στάδια, με τη

σύνδεση της τρομοκρατίας και την έμφυλη προσέγγιση: από τη μη σύνδεση, σε μία κάποια σχετική συζήτηση των δύο θεματικών, σε μία πιο έντονη, εν τέλει, συζήτηση της αμοιβαίας αλληλεξάρτησής τους. Πλέον, το Συμβούλιο Ασφαλείας ζητάει από τα Μέλη-Κράτη του ΟΗΕ, αλλά και από περιφερειακούς φορείς και σώματα του ΟΗΕ, να εξετάσουν τις αιτίες που οδηγούν στη ριζοσπαστικοποίηση των γυναικών και τις συνέπειες που έχουν οι αντιτρομοκρατικές πολιτικές στα δικαιώματα των γυναικών και τη λειτουργία γυναικείων οργανισμών.

Για να εξετάσουμε αν η μεταβολή του πλαισίου πρόληψης του βίαιου εξτρεμισμού, πέτυχε το στόχο της ενσωμάτωσης έμφυλων προσεγγίσεων, πρέπει να αναρωτηθούμε ποιοι ήταν οι στόχοι του φεμινιστικού κινήματος επί του ζητήματος. Παρότι ο φεμινισμός αποτελείται και διαχωρίζεται σε πολλές, διαφορετικές, και κάποιες φορές συγκρουόμενες σχολές, οι Pankhurst και Pearce (1998) αναφέρουν ότι υπάρχουν τέσσερα στάδια τα οποία πρέπει να περάσουμε, ώστε να δοθεί αποτελεσματική και ολοκληρωμένα η έμφυλη διάσταση σε ένα πεδίο μελέτης, έρευνας ή/και πρακτικής. Πρώτον, χρειάζεται οι γυναίκες να γίνουν ως ορατά υποκείμενα αλλαγής, και να τους δοθεί η δυνατότητα εμπρόθετης δράσης (agency)· δεύτερον, οφείλουμε να αφαιρέσουμε, ή έστω να ελαχιστοποιήσουμε φανερά, την επιρροή των αρσενικών προκαταλήψεων (male bias)· τρίτον, είναι αναγκαίος ο αναστοχασμός και η αναδιαμόρφωση των θεωρητικών κατασκευών, ώστε το φύλο να είναι κύριος άξονας στη παραγωγή της μεθοδολογίας, των ερευνητικών ερωτημάτων και των συμπερασμάτων· τέλος, χρειάζεται το φύλο να είναι κύριο παράγωγο των πολιτικών που διαμορφώνονται και είναι αναγκαία η συνεχόμενη ενδυνάμωση των γυναικών στα διάφορα επίπεδα λήψεων αποφάσεων (ό.π.).

Γίνεται φανερό, λοιπόν, ότι και τα τέσσερα στάδια, με μικρές επιφυλάξεις για την αφαίρεση των αρσενικών προκαταλήψεων, είναι θεωρητικά ενσωματωμένα στο διεθνές πλαίσιο αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού και της πρόληψης εξτρεμιστικών ιδεολογιών. Αυτό, όμως, δε πρέπει να αποτελεί μοναδικό γνώμονα της επιτυχίας του φεμινιστικού κινήματος, αλλά πρέπει να είμαστε κριτικοί και επιφυλακτικοί με όσα συμβαίνουν και όσα γίνονται, ώστε να μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τα όποια αρνητικά φαινόμενα.

Όπως αναφέρει και η Shepherd (2008· 2010), ο κριτικός αναστοχασμός στις λέξεις, τις φράσεις και τα πλαίσια που χρησιμοποιούνται για να δημιουργηθούν και να διαμορφωθούν οι ευρύτερες πολιτικές είναι χρήσιμος, διότι έτσι ελαχιστοποιούμε την αναπαραγωγή των διαφορετικών μορφών καταπίεσης

και ειδών αποκλεισμού υποκειμενικοτήτων, πραγματικοτήτων και διαφορετικών αληθειών. Πιο συγκεκριμένα, και όπως έχει γίνει εμφανές με την μέχρι τώρα ανάλυση, οι νομοθέτες και οι υπεύθυνοι παραγωγής και λήψης πολιτικών αποφάσεων αγνοούν, αδυνατούν ή δε θέλουν να συμπεριλάβουν διαφορετικές πραγματικότητες σε σχέση με αυτές που οι ίδιοι θεωρούν αποδεκτές, φυσικές και δυνατές να γραφτούν. Έτσι, ενώ δίνουν έμφαση σε συγκεκριμένα υποκείμενα και την αλήθεια τους φέρνοντας στο προσκήνιο τις πραγματικότητές τους, παράλληλα ρίχνουν στο σκοτάδι υποκείμενα με διαφορετικές αλήθειες που θα μπορούσαν να μεταβάλλουν θετικά και να βελτιώσουν το πλαίσιο αντιμετώπισης αρνητικών φαινομένων, και στη δική μας περίπτωση της αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού και της τρομοκρατίας.

Το δεύτερο ζήτημα που προκύπτει, το οποίο θα διερευνηθεί περαιτέρω με τα επόμενα κεφάλαια, είναι οι λόγοι χρήσης των έμφυλων προσεγγίσεων και ποια είναι τα προτερήματα που δίνει η αρχή της «έμφυλης ισότητας» στη διεθνή κοινότητα. Όπως καταγράφουν οι Lombardo, Meier και Verloo (2009), η έννοια της έμφυλης ισότητας έχει υιοθετηθεί τις τελευταίες δεκαετίες, αλλά το νόημά της είναι πεδίο συγκρούσεων και αντικρουόμενων δυνάμεων. Το νόημά της μπορεί να κατασκευαστεί, να επεκταθεί, να συσταλεί ή να παρακαμφθεί.¹³ Η παράκαμψη της έννοιας της έμφυλης ισότητας σημαίνει ότι χρησιμοποιείται εργαλειακά από τους φορείς χάραξης πολιτικών αποφάσεων, ώστε να επιτευχθεί ο πραγματικός στόχος, δηλαδή, στη δική μας περίπτωση, η προστασία της τάξης και η ασφάλεια του κράτους.

Στην περίπτωση του πλαισίου πρόληψης του βίαιου εξτρεμισμού, η έμφυλη ισότητα συστέλλεται και οι στόχοι της παρακάμπτονται, συνιστώντας τροχοπέδη του βίαιου εξτρεμισμού και των τάσεων ασφαλειοποίησης που αποκρυσταλλώνονται στις πολιτικές πρακτικές στο σύγχρονο, δυτικό κόσμο. Αυτό είναι εμφανές στα Ψηφίσματα και τις σχετικές στρατηγικές, όπου δεν αναφέρεται ποτέ η έμφυλη ισότητα και η άρση των έμφυλων στερεοτύπων ως αυτοσκοπός, αλλά πάντα ως μέσο καταπολέμησης απειλών και φαινομένων επικίνδυνων για την ασφάλεια του κράτους και τη δημόσια τάξη.

Ένα από τα κύρια ζητήματα που προκύπτει από τα όσα έχουν αναφερθεί ως τώρα είναι η συνεχόμενη

¹³ Οι όροι που χρησιμοποιούν οι συγγραφείς είναι: fixing, stretching, shrinking, bending. Ο όρος «bending» μεταφράστηκε ως «παράκαμψη» για λόγους χρησικότητας και για λόγους παραστατικότητας. Θεωρώντας ότι η έμφυλη ισότητα σε αυτές τις περιπτώσεις είναι παρούσα, αλλά είναι ένα σημείο από όπου δε περνάει στη πραγματικότητα το πλαίσιο του βίαιου εξτρεμισμού, παρά μόνο για να «εκμεταλλευτεί» όρους, έννοιες και στόχους.

και σχεδόν καθηλωτική προσήλωση του ΟΗΕ, μέσω των Ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Π.Α.Τ.Σ., στην ιδεολογία του εξιδανικευμένου θύματος, το οποίο είναι πάντα γένους θηλυκού. Οι γυναίκες, μάλιστα, συνδέονται αρκετές φορές μαζί με τα παιδιά (women and children) κάτι το οποίο φαίνεται στο χώρο της διεθνούς κοινότητας, αλλά και στον ακαδημαϊκό χώρο.¹⁴ Αυτές οι λογοθετικές πρακτικές, οι οποίες εξισώνουν τις γυναίκες με τα παιδιά, αφαιρούν στις γυναίκες το δικαίωμα της ενηλικίωσης, μιας και εξομοιώνονται οι δυνατότητες και τα ενδεχόμενά τους στο ίδιο επίπεδο με των ανήλικων μελών μίας κοινότητας. Συνεπώς, δεν τους αναγνωρίζεται η πλήρης κυριότητα επί των πράξεών τους και η πλήρης ενήλικη υποκειμενικότητα, αλλά υποβιβάζονται σε άτομα που χρειάζονται κάποια κηδεμονία.

Επίσης, η προσήλωση των διεθνών οργανισμών και σωμάτων διαμόρφωσης πολιτικής στη γυναίκα ως θύμα του βίαιου εξτρεμισμού και τρομοκρατικών οργανώσεων δημιουργεί και άλλες παράλληλες συνέπειες. Οι περισσότερες τρομοκρατικές αυτές οργανώσεις, οι οποίες στηρίζονται σε συγκεκριμένες, στενές έννοιες της πατριαρχικής κοινωνίας, του φύλου και των ρόλων που οφείλει κάθε υποκείμενο να ακολουθεί, στοχοποιούν και θυματοποιούν μέλη άλλων μειονοτήτων. Για παράδειγμα, απειλούν τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα των περιοχών όπου δρουν, μέλη και αρχηγοί άλλων θρησκευτικών δογμάτων σε σχέση με το δικό τους (πολλές φορές και μουσουλμάνους που δε συμφωνούν με τη βίαιη φύση των πρακτικών τους), αλλά και αποκλείουν την ύπαρξη θυμάτων διασταυρούμενων ταυτοτήτων, όπως οι γυναίκες από τη μειονότητα των Yazidis (Huckerby, *Feminism and International Law in the Post-9/11 Era*, 2016).

Η διαγραφή αυτών των ομάδων που αναφέρθηκαν από τη λίστα των θυμάτων, σε συνδυασμό με τη συνεχή αποσιώπηση της δυνατότητας οι άνδρες να αποτελούν και αυτοί θύματα, δημιουργεί μία ιεράρχηση των τραυμάτων που προκαλούνται, αλλά και ιεράρχηση των θυμάτων την ίδια στιγμή, παράγοντας ένα καθεστώς ανοχής του πόνου και του υποφέρειν σε πάρα πολλές περιπτώσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού του καθεστώτος ανοχής που έχει δημιουργηθεί, παραχθεί και παγιωθεί στη διεθνή κοινότητα είναι οι δράσεις της Boko Haram. Παρότι για μεγάλο διάστημα τελούσαν φριχτά εγκλήματα, σκότωναν άμαχο πληθυσμό και έκαιγαν ανήλικα αγόρια ζωντανά, η διεθνής κοινότητα δεν είχε κινητοποιηθεί. Η αδράνεια της διεθνούς κοινότητας και των πολιτικών

¹⁴ Χαρακτηριστικό παράδειγμα το άρθρο: Marcus Schulzke (2016) "The Antinomies of Population-Centric Warfare: Cultural Respect and the Treatment of Women and Children in U.S. Counterinsurgenc Operations», *Studies in Conflict and Terrorism*, 39:5, 405-422, DOI: 10.1080/1057610X.2015.1106762

μεταβλήθηκε με το που η Boko Haram απήγαγε περισσότερα από 200 κορίτσια από το σχολείο τους (Rothman, 2014).

Μία ακόμη αρνητική συνέπεια των όσων εφαρμόζονται και γράφονται από τον ΟΗΕ είναι η άρνηση ΟΗΕ να συμπεριλάβει πολίτες, και συγκεκριμένα γυναίκες, στα πιθανά θύματα μιας αντιτρομοκρατικής πολιτικής/αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού. Πιο συγκεκριμένα, με το A/64/211, γίνεται αναφορά στη περίπτωση οι κρατικές πολιτικές να έχουν ως θύματα τις γυναίκες και καλούνται τα κράτη να διαμορφώσουν πολιτικές έμφυλα ευαίσθητες. Ωστόσο, στα επόμενα Ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης, διαγράφονται όλες οι αναφορές σε κοινωνικό φύλο και ταυτότητα φύλου. Έτσι, η βιολογικότητα του υποκειμένου παραμένει ως ο μόνος παράγοντας προσδιορισμού και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά, τα οποία εκμεταλλεύονται και οι κρατικές πολιτικές, δε καταγράφονται. Αν αναλογιστούμε, κιόλας, την επιμονή του διεθνούς πλαισίου να θεωρεί ως θύματα της αντιτρομοκρατικής πολιτικής μόνο άνδρες, γίνεται συνειδητό ότι οι γυναίκες, οι ανάγκες τους και οι προσπάθειες των γυναικείων οργανισμών «αποσιωπώνται» και ξαναγίνονται αιτήματα «δεύτερης κατηγορίας» (Huckerby, ό.π.).

Κεφάλαιο 2: Αντιφάσεις Θεωρίας και Πράξης: Η μαντήλα ως πεδίο σύγκρουσης.

*I don't tell you what to say, I don't tell you what to do, so just let me be myself, that's all I ask of you,
I'm young and I love to be young, I'm free and I love to be free, to live my life the way I want, to say
and do whatever I please...you don't own me...*

Grace ft G-Eazy – You Don't Own Me.

Έχοντας στο μυαλό μας τις θεωρίες των Lombardo, Meier & Verloo (ό.π.), την ανάγκη για αναστοχασμό στα όσα λέγονται και γράφονται, και την επιμονή της διεθνούς κοινότητας να θεωρεί ότι η αντιτρομοκρατική πολιτική στοχοποιεί και έχει ως δέκτες μόνο άνδρες, επιχειρώ σε αυτό το κεφάλαιο να αναδείξω τις πρακτικές ανακολουθίες κρατών και την αμφισβήτηση του διεθνούς πλαισίου από τις κυβερνητικές πολιτικές, που θέτουν στο επίκεντρο των πολιτικών τις γυναίκες. Το ζήτημα της απαγόρευσης, ή μη, της μαντήλας, ως ενός συμβόλου που αναδεικνύει το «ξένο»,

«βάρβαρο», τη «καταπίεση», ή ως μία ενδυματολογική επιλογή «ενδυνάμωσης» και «απελευθέρωσης από το ανδρικό βλέμμα», είναι ένα γόνιμο πεδίο ανάλυσης των λογοθετικών πρακτικών που αναπαράγονται γύρω από τις γυναίκες. Το ζήτημα αυτό, που αναδύθηκε σε κεντρικό κόμβο πολιτικών αντιπαραθέσεων τα τελευταία χρόνια, συσχετίζεται άμεσα με πολιτικές ασφάλειας και αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού.

Ο δυτικός, φιλελεύθερος κόσμος πέρασε σε μία νέα περίοδο, μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα του Παρισίου τη 13η Νοεμβρίου (BBC News, 2015), στις Βρυξέλλες την 22η Μαρτίου (Hume, Ap & Sanchez, 2016) και στη Νίκαια τη 14η Ιούλη του 2016 (Rawlinson κ.α., 2016). Ο Πρόεδρος της Γαλλίας, Francois Hollande, μετά το χτύπημα στη Νίκαια είπε: « *Η Γαλλία δακρύζει, πονάει, αλλά είναι δυνατή...Για άλλη μια φορά είδαμε τι μπορεί να κάνει η εξτρεμιστική βία και είναι προφανές ότι πρέπει να κάνουμε τα πάντα για να σταματήσει...Μετά από αυτό, θα δείξουμε πραγματική δύναμη και στρατιωτική δράση στο Ιράκ και τη Συρία*» (Baker & Mclelland, 2016). Πώς έρχεται, όμως, αυτή η δήλωση να διαφοροποιηθεί σε σχέση με την ως τότε εφαρμοζόμενη πολιτική αντιμετώπισης της τρομοκρατίας σε διεθνές επίπεδο και σε τι βαθμό δε συνιστά κάποια μεταβολή στις ως τότε υπάρχουσες πολιτικές; Που διαφοροποιείται η πολιτική του Γάλλου Προέδρου σε σχέση με την Αμερικάνικη πολιτική του George W. Bush, μετά το χτύπημα στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου, την ομιλία του στο Ground Zero και το “War on Terror» με την εισβολή στο Ιράκ;

Οι συγκεκριμένες δηλώσεις αποτελούν ένα σημείο στο δίκτυο λόγων και πράξεων που έχουν αναπαράχθει στο διεθνές πολιτικό σκηνικό τα τελευταία χρόνια, με την ανάδυση και εξέλιξη της διεθνούς τρομοκρατίας. Ένα ζήτημα που αναδύεται συχνά στον ευρύτερο φιλελεύθερο, δυτικό κόσμο είναι τα όρια της εκδήλωσης της θρησκευτικής πίστης του υποκειμένου, ειδικά του θηλυκού υποκειμένου που κάνει χρήση θρησκευτικών ενδυμάτων και συμβόλων. Τα όρια αυτά τίθενται χωρίς τη σύμφωνη άποψη του εκάστοτε υποκειμένου, από κρατικούς φορείς και κυβερνητικές πολιτικές, οι οποίες έχουν ως σκοπό «τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας», και την αποφυγή των «κινδύνων για τη βιωσιμότητα του έθνους».

Πέρα από τις προαναφερθείσες περιπτώσεις, ο κύριος κορμός λογοθετικών πρακτικών αρχίζει να παράγεται με τη πρώτη απαγόρευση δημόσιας χρήσης της μαντίλας, η οποία έγινε το 2004 σε επίπεδο

σχολείων στη Γαλλία, και το 2011 σε εθνικό επίπεδο για όλους τους δημόσιους χώρους.¹⁵ Η απόφαση αυτή, παρότι έλαβε πολλές κριτικές, ακολουθήθηκε και εφαρμόστηκε από το Βέλγιο, την Ολλανδία, αλλά και υπήρξε σχετικό νομοθετικό πλαίσιο στην Ιταλία, αλλά και περιφερειακή απαγόρευση σε δημόσια κτίρια της Βαρκελώνης και σε μικρές πόλεις της Καταλονίας. Οι συγκεκριμένες αποφάσεις αποτελούν πράξεις τοπικού περιεχομένου και συνεπειών, όμως συνθέτουν ένα διεθνές δίκτυο λόγων και πρακτικών ενάντια στην «ισλαμοποίηση» της Ευρώπης.

Οι συγκεκριμένες ενέργειες που εφαρμόζουν την απαγόρευση της μαντήλας σε δημόσιους χώρους, στηρίζονται σε τρεις κύριες αιτιολογίες: πρώτον, το ότι η μαντήλα αποτελεί ένδυμα μη συμβατό με τους φεμινιστικούς στόχους και το στόχο της έμφυλης ισότητας· δεύτερον, το ότι η μουσουλμάνα γυναίκα που φοράει μαντήλα εγείρει συναισθήματα φόβου και ανησυχίας, θεωρώντας ότι είναι μέλος τρομοκρατικής οργάνωσης ισλαμιστών· και τρίτον, ότι δημιουργεί προβλήματα επικοινωνίας και ενσωμάτωσης των γυναικών στο κοινωνικό πλαίσιο. Αυτό φαίνεται στη σχετική δήλωση της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, το οποίο δικαιολογεί τους νόμιμους περιορισμούς της ελευθερίας του υποκειμένου να φοράει δημόσια ενδυματολογικά αντικείμενα θρησκευτικού περιεχομένου (Διάταξη 3.13., Σύσταση 1970(2010)). Οι τρεις αυτοί λόγοι έρχονται να δημιουργήσουν ένα πυκνό και σθεναρό δίκτυο λόγων ενάντια στη μαντήλα· για το συγκεκριμένο κεφάλαιο θα δώσουμε έμφαση στους δύο πρώτους λόγους, δηλαδή την ασυμβατότητα της μαντήλας με την έμφυλη ισότητα και την ύπαρξη ενός «κινδύνου» παράλληλα με την ύπαρξη γυναικών που φορούν μαντήλα.

Η αναφορά στη μαντήλα εντός του κειμένου δεν αφορά μία συγκεκριμένη της εκδοχή και μορφή, αλλά αφορά το “θρησκευτικό” ένδυμα που φορούν οι μουσουλμάνες γυναίκες. Η μαντήλα, αυτό δηλαδή που μεταφράζω από την αγγλική λέξη veil, εμπερικλείει τις διαφορετικές εκδοχές και μορφές: niqab, burqa, jilbab κτλ. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα αντικείμενο ένδυσης, το οποίο διαφέρει ανάλογα με κοινωνικοπολιτισμικές, ιστορικές και οικονομικές συνθήκες, αλλά και από προσωπικές πεποιθήσεις και μορφές ερμηνείας του Κορανίου. Αποτελεί μία παράδοση, η οποία προέρχεται από

¹⁵ Στο νόμο της Γαλλίας που υιοθετήθηκε το 2011, διαγράφεται ξεκάθαρα και η σημασία και η βαρύτητα που δίνεται στην ιδέα που αναλύεται παρακάτω, δηλαδή στην ιδέα της μαντήλας ως σύμβολο καταπίεσης. Αυτό φαίνεται αν αναλογιστούμε ότι μία γυναίκα που εντοπίζεται να φοράει μαντήλα σε δημόσιο χώρο λαμβάνει πρόστιμο ύψους 150 ευρώ, ενώ ο άνδρας ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί ότι την αναγκάζει να φορέσει τη μαντήλα (μιας και μόνη της δε θα το ήθελε) λαμβάνει πρόστιμο ύψους 30.000 ευρώ. Πληροφορίες από: <http://hir.harvard.edu/article/?a=13170>. Ημ. Πρόσβασης: 10 Μάη 2017.

προ-ισλαμικές περιόδους, και υπάρχει σε διάφορες μορφές και σε άλλες θρησκείες, όπως ο Ιουδαϊσμός (A Brief History of the Veil, 2017).

Παρότι η μαντήλα είναι ένα σύμβολο θρησκευτικής πίστης, εκδήλωσης και θρησκευτικής ταυτότητας, οι συζητήσεις που έχουν αναπαραχθεί στο δημόσιο λόγο είναι άκρως πολιτικές και ιδεολογικές. Όπως αναφέρεται και στο άρθρο των Williamson και Khiabany (2010), η μαντήλα στο κυρίαρχο πλαίσιο του Ηνωμένου Βασιλείου σηματοδοτεί εικόνες, αισθήματα και ιδέες ετερότητας και διαφορετικότητας. Παράλληλα, και με τις απαραίτητες κοινωνικοπολιτικές διαδικασίες, προκαλεί αισθήματα επικινδυνότητας, φόβου και τρόμου, ειδικά μετά την 11^η Σεπτεμβρίου. Επίσης, μέσω των λόγων και των εικόνων που συγκροτήθηκαν και ανα-παράχθηκαν, το καλυμμένο σώμα των μουσουλμάνων γυναικών συμβολίζει τη πολιτισμική διαφορά, την ανομοιογένεια της δυτικής κοινωνίας, την καταπίεση και τη βαρβαρότητα του μουσουλμανικού, πατριαρχικού κοινωνικού πλαισίου.

Πρόκειται για μία κινούμενη, δημόσια και απτή απόδειξη της «μη συμβατότητας» του Ισλάμ με τα δυτικά, φιλελεύθερα ιδεώδη της πολυπολιτισμικότητας, η οποία οδηγεί στην ομοιογενοποίηση και παγίωση – ουσιοκρατικά - του μουσουλμανικού πληθυσμού σε μία μονοδιάστατη εικόνα. Αυτή, ωστόσο, είναι μία πραγματικότητα που υπάρχει σε διαφορετικά δυτικά, φιλελεύθερα πλαίσια, τα οποία προάγουν τη πολυπολιτισμικότητα και την «ανοχή» προς τη διαφορετικότητα. Αυτή η πραγματικότητα έχει διαμορφωθεί από τα κυρίαρχα πλαίσια εξουσίας και τις κυρίαρχες ιδέες που διαδίδονται στη Δύση και συγκροτούν την ηγεμονία της, η οποία είναι απαραίτητο στοιχείο για την κατανόηση της πραγματικότητας (Said, 1979).

Όπως δείχνει και η ανάλογη βιβλιογραφία, αυτή η λογοθετική διαδικασία υπεραπλούστευσης της σημασίας της μαντήλας συνδέεται με αποικιοκρατικά, μπερριαλιστικά, ρατσιστικά και σεξιστικά κατάλοιπα (Lorber, 2002· Golnaraghi & Mills, 2013). Το καλυμμένο θηλυκό σώμα αποτελεί ένα σύμβολο της γυναικείας υποδούλωσης στο Ισλάμ, το οποίο βασίζεται στην ιδέα ότι οι γυναίκες είναι εξαναγκασμένες να καλύπτουν το πρόσωπό τους. Η ανάγκη για την αφαίρεση της μαντήλας, ιστορικά, συμβολίζει δύο πράγματα: πρώτον, την εξωτικοποίηση των καλυμμένων γυναικών και την ανάγκη του δυτικού, αποικιοκρατικού βλέμματος να τις δει γυμνές, ώστε να ικανοποιηθούν οι όποιες «ανάγκες» είχαν· δεύτερον, την αποτελεσματική διαδικασία ενσωμάτωσης και αφομοίωσης των ξένων σωμάτων στο δυτικό πλαίσιο (Billaud & Castro, 2013).

Η σύγχρονη ανάγκη των κρατικών πολιτικών των δυτικών φιλελεύθερων κοινωνιών να απαγορεύουν τη μαντήλα πρόκειται για ένα νεοαποικιοκρατικό βλέμμα. Επίσης, η γνώση για το Άλλο και για το

αποικιοκρατούμενο αντικείμενο παράγει, παράλληλα, μέσω διαδικασιών αποκλεισμού και αντίθεσης, το ιδεατό της δυτικής γυναίκας (Bradford, 1999). Αντικαθρεπτίζει, δηλαδή, μέσω των διαφορετικών ιστορικών και κοινωνικών απεικονίσεων, το Ισλάμ εν γένει (Klaus & Kassel, 2005), συμβολίζοντας το Άλλο, και παράλληλα κατασκευάζοντας το «Εμείς». Όταν, όμως, το «Άλλο» χωρικά προσδιορισμένο σε ένα «Αλλού» έρχεται σε άμεση επαφή με το «εμείς» και το «εδώ», δημιουργούνται και παράγονται διαφορετικές διαδικασίες κατασκευής των δύο στρατοπέδων, εφόσον ενυπάρχουν πλέον στον ίδιο χώρο και χρόνο.

Συμπερασματικά, καταλήγω στο ότι η μαντήλα αποτελεί ένα ένδυμα, το οποίο έχει προκαλέσει τεράστιες συζητήσεις στο δημόσιο χώρο, δημιουργώντας έτσι ένα πολυδιάστατο και περίπλοκο πλαίσιο λόγων, νοημάτων και ιδεολογιών. Οι διαφορετικές μορφές και εκδοχές (μήκος, χρώμα, ύφασμα κτλ), οι διαφορετικοί σκοποί που εξυπηρετεί, οι διαφορετικές οπτικές των υποκειμένων, κοινοτήτων και δομών διαρθρώνονται γύρω από κυρίαρχες και εναλλακτικές φωνές και συνυφαίνονται στις διάφορες πραγματικότητες. Αυτό συνεπάγεται ένα αντικείμενο χωρίς “ουσιαστική” αξία να αποκτά πολλαπλές, διαφορετικές «ουσίες», άκρως πολιτικού περιεχομένου και χαρακτήρα. Αυτός ο πολιτικός χαρακτήρας οφείλεται στην εξύφανση των διαφορετικών λογοθετικών πρακτικών με κυρίαρχα ιδεολογικά συστήματα καταπίεσης, όπως ο ρατσισμός, ο ιμπεριαλισμός, ο καπιταλισμός, αλλά και με τις αντιστάσεις σε αυτά.

2.1. Η μαντήλα ως σύμβολο μίας βάρβαρης καταπίεσης.

Ένας από τους κύριους λόγους που διαχέονται στο κοινωνικό σύνολο γύρω από το ζήτημα της μαντήλας είναι η «απελευθέρωση», η εξάλειψη των καταπιεστικών συστημάτων πάνω στο σώμα των γυναικών, όπως για παράδειγμα η πατριαρχία. Στο κείμενο της Helms (2008) αναδεικνύεται πώς το δίπολο της ελευθερίας-καταπίεσης διαμορφώνει περίπλοκες και πολυκατευθυντικές διαστάσεις, ανάλογα με τις μορφοποιήσεις της αποικιοκρατίας, του ιμπεριαλισμού και της διαδικασίας δημιουργίας του «Εμείς» και του «Άλλοι». Πιο συγκεκριμένα, υπογραμμίζεται ότι οι «μετριοπαθείς» μουσουλμάνοι των μεγάλων πόλεων της Βοσνίας αυτοπροσδιορίζονται, μέσω του αποκλεισμού κατώτερων «Άλλων» συστημάτων που θεωρούνται καταπιεστικά και πατριαρχικά, όπως αυτά της επαρχίας της Βοσνίας και της Συρίας, όπου οι γυναίκες καταπιέζονται ακόμα και αναγκάζονται να

φορούν τη μαντήλα (ό.π.).

Η μαντήλα είναι ένα σύμβολο, το οποίο όταν χρησιμοποιείται στη καθημερινότητα των γυναικών, είναι άκρως ορατό. Ειδικά όταν η μαντηλοφορεμένη γυναίκα είναι εκτός του «κανονικού» πλαισίου της, δηλαδή σε έναν χώρο «Αλλού», και βρίσκεται εντός ενός δυτικού, φιλελεύθερου πλαισίου, σηματοδοτεί άμεσα και έμμεσα μία κάποια διαφορετικότητα (Klaus & Kassel, ό.π.). Παράλληλα, η μαντήλα στον «κανονικό» της χώρο, δηλαδή σε έναν οριενταλιστικά προσδιορισμένο χώρο «Αλλού», σηματοδοτεί διαφορές κοινωνικές και οικονομικές (Gould, 2014). Το γυναικείο σώμα και η μαντήλα, δηλαδή, χρησιμοποιούνται ως ένα ενιαίο σύμβολο διαχωρισμού, ιεράρχησης και διάκρισης των πολιτισμικών, κοινωνικών και ταξικών διαφορών, ανάλογα με το ευρύτερο εθνικό, ιδεολογικό, κυρίαρχο πλαίσιο.

Στο δημόσιο λόγο που είχε δημιουργηθεί γύρω από την περίπτωση των γυναικών στο Αφγανιστάν, οι γυναίκες καθρεπτιζόνταν ως παθητικές, αδύναμες, που χρήζουν προστασίας και διαφύλαξης. Σε αυτή την απεικόνιση παίζουν κομβικό ρόλο δύο διαστάσεις: η θέαση των γυναικών ως θύματα και των ανδρών ως δραστών, εγγενώς βίαιων και βάρβαρων (Ngyuen, 2011). Έτσι, αναδύεται και αναπαράγεται ο «μύθος της προστασίας», ο οποίος δεν είναι ούτε αθώος ούτε απλός. Στους λόγους που ανακύπτουν, οι μελαμψές, εξωτικές γυναίκες *πρέπει* να γίνουν αντικείμενο προστασίας από τους λευκούς, πολιτισμένους άνδρες, ώστε να σωθούν από την καταπίεση των βάρβαρων ανδρών της περιοχής τους (Stabile & Kumar, 2005). Η ιδέα αυτή βασίζεται σε ιδέες περί ανωτερότητας ενός κράτους, ενός πολιτισμού και αξιακού συστήματος έναντι σε ένα άλλο και βασίζεται σε νεοαποικιακά στοιχεία (ό.π.). Όμως, οι αποικιοκρατικοί λόγοι περί καταπίεσης θέτουν τη καταπίεση ως φυσική στο «Άλλο» πλαίσιο, α-ιστοριοποιώντας γυναικεία ζητήματα και παραγκωνίζοντας το ρόλο της Αμερικάνικης εξωτερικής πολιτικής στο Αφγανιστάν (ό.π.). Η καταπίεση των γυναικών σε ένα πλαίσιο, λοιπόν, θέτει αυτές τις γυναίκες σε μία κατώτερη ιεραρχική βαθμίδα, αυτή του θύματος. Πρόκειται για μία λογοθετική διαδικασία ταύτισης της μαντηλοφορεμένης γυναίκας με τη ταυτότητα του θύματος, της καταπίεσης και του υποβιβασμού του θηλυκού σώματος.

Σημαντική συμβολή στις απεικονίσεις και νοηματοδοτήσεις αυτές έχει παίξει και το φεμινιστικό κίνημα, και συγκεκριμένα το δυτικό φιλελεύθερο φεμινιστικό ρεύμα. Ο φιλελεύθερος φεμινισμός,

ηθελημένα ή μη, είχε διαδραματίσει “υποστηρικτικό» ρόλο στις διαδικασίες νομιμοποίησης στρατιωτικών παρεμβάσεων δίνοντας έμφαση μόνο στη καταπιεστική διάσταση της μαντήλας (Williamson & Khiabany, ό.π.). Όταν ο κυρίαρχος λόγος αναπαράγει και αναπαριστά τις γυναίκες με μαντήλα μόνο ως θύματα, στην καλύτερη, μέχρι και ως ύποπτα-μέλη τρομοκρατικών οργανώσεων, στη χειρότερη, πρόκειται για μία κατασκευασμένη, δυτική απλούστευση, που θέτει σε “σιωπή» εναλλακτικές και διαφορετικές αφηγήσεις· για παράδειγμα, η μαντήλα υιοθετείται από υποκείμενα σε διαφορετικά πλαίσια, ώστε να αποκτήσουν ένα αίσθημα ανήκειν και κοινής ταυτότητας (ό.π.) ή και ως προστασία από σεξουαλικές κακοποιήσεις των ανώτερων, δυτικών, πολιτισμένων αποικιοκρατών (Klaus & Kassel, ό.π.).

Η πλειοψηφία των λογοθετικών πρακτικών που ανα-παράγονται και κυκλοφορούν στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο από μέρος του φιλελεύθερου φεμινιστικού κινήματος, το οποίο θεωρεί τη μαντήλα ως σύμβολο μίας πατριαρχικής καταπίεσης, αρνείται σε εναλλακτικές απόψεις και φωνές το χώρο και το δικαίωμα να ακουστούν. Η αποσιώπηση των εναλλακτικών ιδεολογιών, όπως αυτή που προωθεί ο Ισλαμικός φεμινισμός,¹⁶ κατασκευάζει τη παρουσίαση μίας αληθινής, καθαρής ουσίας της μαντήλας, η οποία δε χρειάζεται και δε μπορεί να αναλυθεί και να ερμηνευθεί. Θεωρείται, δηλαδή, ότι η μαντήλα είναι άμεσα συνδεδεμένη με συγκεκριμένες πολιτισμικές και θρησκευτικές βάσεις εξωτερικά επιβεβλημένες στις γυναίκες (Jailani, 2016).

Η ελευθερία, όμως, δε γίνεται να διαμορφωθεί κατά το δοκούν, αλλά οφείλει να έχει μία κάποια συγκεκριμένη μορφή για να είναι επιτυχημένη. Στη προκειμένη περίπτωση η ελευθερία, ή πιο ορθά η απελευθέρωση, που έρχεται μέσω εξωτερικών επεμβάσεων, εμπεριέχει την άρνηση της χρήσης της μαντήλας από τις μουσουλμάνες. Η «απελευθέρωση» έρχεται μαζί με μία «ενδυματολογική» επιβολή, άρα με μία μορφή καταπίεσης, διότι αλλιώς θεωρείται ότι απορρίπτουν τις δυτικές ελευθερίες και αρχές (Williamson & Khiabany, ό.π.), και, συνεπώς, «ματαιώνεται» ο δίκαιος, κοινός, δυτικός αγώνας για την απελευθέρωση αυτών των γυναικών. Η καταπίεση αυτή, δηλαδή της αναγκαστικής αφαίρεσης της μαντήλας, προωθείται ως μοναδική πρακτική για τη χειραφέτηση και ενδυνάμωση των

¹⁶ Ο Ισλαμικός φεμινισμός πρόκειται για το ρεύμα αυτό του φεμινισμού όπου οι γυναίκες, αναγνωρίζοντας το Ισλαμικό πλαίσιο, επιχειρούν με συγκεκριμένες, συνειδητές και ενεργές προσπάθειες, να πετύχουν τους στόχους που θέτουν. Πιο συγκεκριμένα, γνωρίζοντας το Ισλαμικό πλαίσιο προχωράνε σε διαφορετικές, εναλλακτικές ερμηνείες του Κορανίου, και των σχετικών κειμένων που αποτελούν θεμέλια για τη πίστη τους.

γυναικών, εφόσον αρνούνται τη μαντήλα, το σύμβολο της πατριαρχίας και της μητριαρχικής κατωτερότητας στα μάτια του φιλελεύθερου δυτικού φεμινισμού (Mancini, 2013).

Η μαντήλα, λοιπόν, γίνεται κύριο θέμα των κυρίαρχων ΜΜΕ, μιας και εικόνες γυναικών που χαμογελάνε χαρούμενες, σκίζοντας τη burqa ήταν οι απτές αποδείξεις της «απελευθέρωσης» τους από τη βάρβαρη πατριαρχική καταπίεση (Stabile & Kumar, ό.π.). Η ορατότητα του προσώπου, η ελευθερία να ντυθούν «όμορφα» και να απορρίψουν τη μαντήλα είναι βασικά στοιχεία αυτής της «απελευθέρωσης».

Η ομορφιά, συγκεκριμένα, και τα πρότυπα που συνεπάγεται, πρόκειται για μία κυριαρχική, εξουσιαστική τεχνολογία του εαυτού, η οποία χρησιμοποιήθηκε για την «ορθή απελευθέρωση» των γυναικών του Αφγανιστάν και την υποκειμενοποίησή τους ως φιλελεύθερες, δυτικές γυναίκες. Η δυνατότητα, ικανότητα και η επιτυχία του να νιώσουν όμορφα εσωτερικά και εξωτερικά ήταν ένας από τους κύριους στόχους του διεθνικού, φιλελεύθερου φεμινισμού, με την παράλληλη παρέμβαση – όχι στρατιωτική, αν και οι μέθοδοι πειθάρχησης προσιδιάζουν – δυτικών υποκειμένων για την “εκμάθηση του συστήματος ομορφιάς» (Nguyen, ό.π.). Η «ελεύθερη» Δύση παραμένει παρούσα, όμως, για να επιβλέψει, κανονικοποιήσει και ρυθμίσει τα πρότυπα ομορφιάς και θηλυκότητας (ό.π.), όπου σημαντική θέση έχει η υποχρεωτική απόρριψη της μαντήλας (Gould, ό.π.). Αναφερόμαστε, δηλαδή, σε μία υποχρεωτική, καταπιεστική ενδυματολογική επιλογή, η οποία απέχει από την υποσχόμενη «απελευθέρωση» τους.

Αν αυτά δε πραγματοποιηθούν, οι μουσουλμάνες γυναίκες παραμένουν προσκολλημένες στο δόγμα ενός πολιτισμικά κατώτερου Ισλάμ, σύμφωνα με την οπτική του δυτικού, φιλελεύθερου κόσμου. Οι διαφορετικές φωνές και προσεγγίσεις στο θέμα της μαντήλας παραγκωνίζονται, απομονώνονται και αναιρούνται, διαγράφοντας παράλληλα οποιαδήποτε έννοια πολλαπλότητας ενσώματων εμπειριών και εναλλακτικών υποκειμενικοτήτων. Η μονολιθική, ομοιογενοποιημένη κατηγορία της Άλλης καταπιεσμένης γυναίκας συνεχίζει να υπάρχει εντός του δυτικού κοινωνικού πλαισίου, ή εντός ενός πλαισίου που προσπάθησε η δύση να «απελευθερώσει», παράγοντας τριβές στη κατασκευή του ιδεατού της δυτικής, μη μουσουλμάνας, λευκής γυναίκας και του δυτικού, λευκού, σωτήρα άνδρα.

Η θεώρηση της μαντήλας, ως ένα σύμβολο καταπίεσης και έμφυλης ανισότητας, θέτοντας ως

κεντρικό άξονα την πολιτισμική διαφορά ανάμεσα στο Ισλάμ και τα δυτικά, φιλελεύθερα κράτη, αποτελεί διαστρέβλωση της πραγματικότητας. Η έμφυλη ισότητα παραγκωνίζεται και βρίσκει αντιστάσεις, σε όλα τα θρησκευτικά δόγματα, συμπεριλαμβανομένου του Χριστιανισμού, και άρα η έμφυλη καταπίεση δε πρέπει να θεωρείται ζήτημα πολιτισμού. Αντιθέτως, οι γυναίκες ενυπάρχουν εντός ενός πλαισίου, το οποίο a priori ελαττώνει και περιορίζει τις επιλογές τους, οι οποίες διατρέχονται από έμφυλες, πατριαρχικές και σεξιστικές νοηματοδοτήσεις.

Το παράδοξο της ορατότητας–αορατότητας.

«In this schema of intelligibility the uncovering of a woman's face, through the efforts of others, returns her to humanity.»

(Mimi Thi Nguyen, 2011, σ.371).

Η μαντηλοφορεμένη γυναίκα, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, αποτέλεσε την πιο χρήσιμη «ανθρώπινη» φιγούρα για την εξυπηρέτηση γεωπολιτικών, οικονομικών και ιμπεριαλιστικών συμφερόντων. Η ορατότητα, η οποία άρχισαν να αποκτούν, ήταν μερική και αφορούσε την καταπίεσή τους από ευρύτερα βάρβαρα, πατριαρχικά πλαίσια που τις ενέταξε στην κατηγορία του «θύματος». Η καταπίεσή τους, συνοδευόμενη με τις απαραίτητες λογοθετικές, εικονοπλαστικές διαδικασίες, δημιούργησε συναισθήματα λύπησης, συμπόνιας και ανάγκης για τη λύτρωσή τους (Klaus & Kammel, ό.π.).

Η ορατότητα των καταπιεσμένων Αφγανών γυναικών ήρθε στο προσκήνιο μετά το τρομοκρατικό χτύπημα των Δίδυμων Πύργων την 11^η Σεπτεμβρίου. Η ορατότητά τους ως θύματα περιγραφόταν σε δεκάδες άρθρα σε όλο το δυτικό, φιλελεύθερο κόσμο, και συγκεκριμένα σε όλα τα κυρίαρχα Μ.Μ.Ε. (Klaus & Kassel, ό.π.· Stabile & Kumar, ό.π.). Παρότι η καταπάτηση των θεμελιωδών ελευθεριών τους και των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήταν γνωστή και πολλές μη κρατικές οργανώσεις (Μ.Κ.Ο) δημοσίευαν επαναλαμβανόμενα άρθρα περί του ζητήματος, αυτό δεν είχε οδηγήσει σε καμία κρατική, εθνική ή διεθνή παρέμβαση (Stabile & Kumar, ό.π.).

Για να αποδειχθεί η «απελευθέρωση» των γυναικών, το δυτικό, φιλελεύθερο πλαίσιο με τους διαφορετικούς δράστες αναζητούν εικόνες γυναικών που απορρίπτουν τη μαντήλα, και συνεπώς και

την καταπίεση. Οι γυναίκες, πλέον, βγαίνουν από τα «σκοτεινά κελάρια στο φως» και βάζουν φωτιά στις μαντήλες τους, «φωτίζοντας το δρόμο για τους διασώστες τους» (ό.π.). Συνδέεται, έτσι, η ορατότητα των ελεύθερων γυναικών με εικόνες γυναικών, οι οποίες χαμογελούν, ακολουθούν φιλελεύθερα πρότυπα πειθάρχησης της εξωτερικής τους εμφάνισης και υιοθετούν τις γενικές αρχές του φιλελεύθερου lifestyle (Klaus & Kassel, ό.π.).

Σε περίπτωση που γίνουν ορατές γυναίκες που φορούν τη μαντήλα, ακόμα, τότε αυτή η εικόνα συνοδεύεται με λόγους περί ελευθερίας της έκφρασης και ελεύθερης επιλογής αυτής της γυναίκας να τη φορέσει. (ό.π.). Η διαφοροποίηση αυτή, όμως, γίνεται ανεκτή μόνο στον «Άλλο» χώρο και όχι στις περιοχές του δυτικού, φιλελεύθερου κόσμου, μιας και η μαντηλοφορεμένη γυναίκα απορρίπτει την «ανοχή» της Δύσης, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Η διαφορετικότητά τους μπορεί να γίνει κάπως ανεκτή στο «φιλελεύθερο» κόσμο, υπό τη μορφή μίας «ήπιας» πολυπολιτισμικότητας, η οποία συνδέεται άμεσα με τον διεθνοποιημένο, νεωτερικό καπιταλισμό και την αναζήτηση του μέγιστου κέρδους (Williamson & Khiabany, ό.π.).

Στη συνέχεια, και εφόσον οι απαραίτητες στρατιωτικές παρεμβάσεις (συνδυασμένες με τα γεωπολιτικά συμφέροντα) τερματιστούν, η καταπίεση των γυναικών επιστρέφει στην αορατότητα και σε μία κατάσταση λήθαργου (Stabile και Kumar, ό.π.). Αν οι μαντηλοφορεμένες γυναίκες επανέλθουν στο προσκήνιο και γίνουν ορατές, πλέον, γίνονται διακριτές ως κάτι το «επικίνδυνο» και το ξένο, το μη ικανό να ενσωματωθεί. Η ορατότητα της θυματοποίησης και των καταπιεστικών συστημάτων εξαφανίζεται και αυτές οι μαντηλοφορεμένες γυναίκες είναι πιθανόν να καταπιέζονται και οι ίδιες. Αυτό δημιουργήθηκε, μέσω λογοθετικών πρακτικών περί αντιμετώπισης της τρομοκρατίας και διεθνών, περιφερειακών και εθνικών πολιτικών καταπολέμησης του εξτρεμισμού. Δίνεται, λοιπόν, μία δεύτερη απεικόνιση σε αυτές τις γυναίκες, μία ορατή ταυτότητα ως πιθανά μέλη τρομοκρατικών οργανώσεων (Williamson και Khiabany, ό.π.).

Η ταυτοποίησή τους από τα κυρίαρχα, ηγεμονικά συστήματα παραγωγής γνώσης ως πιθανά μέλη τρομοκρατικών οργανώσεων τις βάζει σε ένα οριακό πεδίο ανθρωπότητας, που προσομοιάζει με την ετερότητα και επικινδυνότητα των φύσει βάρβαρων «Άλλων» ανδρών (ό.π.). Αυτό συνδέεται άμεσα με την απόρριψη των φιλελεύθερων προτύπων ομορφιάς από τις γυναίκες, η οποία δε συνάδει

με τη χρήση της μαντήλας (Nguyen, ό.π.) και προάγει την ορατότητα του προσώπου. Όπως αναφέρει και η TourkoHoriti (2012), στα δυτικά/Χριστιανικά κοινωνικά πλαίσια το ορατό πρόσωπο θεωρείται ως η πεμπουσία του υποκειμένου. Η ορατότητα του γυναικείου σώματος και του προσώπου συμβολίζει την απόρριψη της «μουσουλμανικής» καταπίεσης, κάτι που δεν ακολουθούν, όμως, όλες οι γυναίκες. Το lifestyle της ορατότητας του γυναικείου σώματος, αυτό που αποκαλώ skin lifestyle, γίνεται ορατό σε αφίσες, εικόνες, άρθρα και λογοθετικές πρακτικές της καθημερινότητας (Helms, ό.π.).

Έτσι, τα καθησυχαστικά συναισθήματα που είχαν δημιουργηθεί με την «απελευθέρωση» αυτών των περιοχών αναιρούνται και δημιουργείται μία ευρύτερη ανησυχία για την επιτυχή διοχέτευση της ελευθερίας, πόσο μάλλον όταν αυτή η καταπίεση «υπάρχει» εντός του φιλελεύθερου πλαισίου. Διαγράφονται έτσι, με την ανάδυση της ανησυχίας και του φόβου, από το κοινωνικό σύνολο και από το συλλογικό φαντασιακό οι αποικιοκρατικές ιστορίες, τα ιμπεριαλιστικά κατάλοιπα και οι συνεχόμενες πληθυσμιακές μετακινήσεις των τελευταίων δεκαετιών, που δημιουργούν την ορατότητα αυτής της διαφοράς στο δυτικό πλαίσιο (Williamson και Khiabany, ό.π.).

Οι μαντηλοφορεμένες γυναίκες, συμπερασματικά, καταλήγουν να αντιπροσωπεύονται με δύο συγκεκριμένες απεικονίσεις και να αποτελούν ένα νόμισμα με δύο όψεις: μία η όψη της θυματοποίησης και η δεύτερη όψη αυτή της τρομοκρατικής απειλής. Η ορατότητα που αποκτούν, χωρικά και χρονικά προσδιορισμένη, δε σημαίνει ότι έχουν και δικαίωμα να μιλήσουν, να εκφράσουν τους δικούς τους τρόπους θέασης της πραγματικότητας. Αντιθέτως, το πλαίσιο αναπαράστασης και αναγνώρισης των ταυτοτήτων και εμπειριών τους καθορίζεται από μία σεξιστική, ρατσιστική λογική, από τον τρόπο λειτουργίας και οργάνωσης των Μ.Μ.Ε., αλλά και από τη λογική εμπόλεμων καταστάσεων (Klaus & Kassel, ό.π.). Η ορατότητα, ή αορατότητα, του γυναικείου σώματος αποτελεί ένα τρόπο «καταμέτρησης» της ελευθερίας, αλλά και των διαδικασιών αυτοπροσδιορισμού, μέσω αμοιβαίων αποκλεισμών του «μιαρού»: ο προσδιορισμός αυτός συνυφαίνεται με εθνικές, ρατσιστικές διακρίσεις και αλληλοσυσχετιζόμενες ιεραρχήσεις των πατριαρχικών, σεξιστικών καταπίεσεων, πάντα υπό το πρίσμα ενός ετεροφυλόφιλου, αντρικού βλέμματος (Helms, ό.π.· Gould, ό.π.).

Συμπεραίνω, λοιπόν, ότι η ορατότητα, ή η αορατότητα, διαμορφώνεται από ομοιογενοποιητικές,

ουσιοκρατικές διαδικασίες όπου καταλήγουν να εξιστορούν μία συγκεκριμένη ιστορία (Williamson και Khiabany, ό.π.). Όπως αναφέρει και η Chimamanda Ngozi Adichie (2009), αυτή η αναπαράσταση από ηγεμονικά συστήματα εξουσίας που ανα-παράγουν μία συγκεκριμένη απεικόνιση δημιουργούν αυτή τη συγκεκριμένη ιστορία, η οποία καταλήγει να είναι η πραγματικότητα για κάποιους. Μπορεί αυτή η πραγματικότητα να είναι κατά κάποιο τρόπο «αληθινή», αλλά είναι σίγουρα και ελλιπής, αφού δημιουργεί απτές κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, και παράλληλα οδηγεί στην αορατότητα και στη σιωπή εμπειρίες και αλήθειες που δε χωρούν σ' αυτή την πραγματικότητα.

Μαντήλα και τρομοκρατία.

«When and where there is repression, what a woman does when she gets dressed in the morning may be considered political.»

Maxine Leeds Craig, *Ain't I a Beauty Queen? Black Women, Beauty, and the Politics of Race: Culture, Social Movements, and the Politics of Race.*

Η μαντήλα, λοιπόν, αντικατοπτρίζει έναν εξωτερικό κίνδυνο για τις φιλελεύθερες δυτικές αξίες. Ένας κίνδυνος, ο οποίος κυκλοφορεί πλέον στα δυτικά πλαίσια, όπου δεν έχει απαγορευθεί, εγείροντας αισθήματα φόβου, αγωνίας και ανησυχίας, όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα. Πρόκειται για μία ορατή και δημόσια προβολή, για ένα ορατό σύμβολο του κινδύνου που θεωρείται ότι υπάρχει (Meer, Dwyer & Modood, 2010). Η κάλυψη του προσώπου θεωρείται ως κίνδυνος προς τη δημόσια ασφάλεια, αλλά και μία τριβή στις διαδικασίες αναγνώρισης και ταυτοποίησης του υποκειμένου vis-a-vis με τον εαυτό μας. Το γεγονός αυτό δημιουργεί αισθήματα ανασφάλειας και προβληματισμό, μιας και στα δυτικά φιλελεύθερα πλαίσια είμαστε συνηθισμένες να βλέπουμε τόσες προσωπικές πληροφορίες για τους άλλους, χωρίς να το καταλάβουμε (Robert, 2005), και άρα να βρισκόμαστε ορισμένες φορές σε άγνωστα μέρη, προσπαθώντας να επαναπροσδιορίσουμε τον τρόπο συμπεριφοράς μας.

Η μαντήλα, μέσω διαδοχικών αποκρυσταλλώσεων και παγιώσεων των συναισθημάτων ετερότητας και ιδεολογιών, αντικατοπτρίζει το μουσουλμανικό «Άλλο», το οποίο έρχεται εκ προοιμίου σε αντίθεση

με τις δυτικές αξίες.¹⁷ Όπως αναφέρει ο Tissot (2011), η μαντήλα γίνεται αντιληπτή ως ένας «δούρειος ίππος» του ισλαμικού, τρομοκρατικού φονταμενταλισμού, ο οποίος ενυπάρχει στον ασφαλή, δημοκρατικό χώρο των δυτικών, φιλελεύθερων κοινοτήτων. Έτσι, θεωρώντας ότι αποτελεί απειλή για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, τη δημοκρατική «ουσία» της δύσης και ότι καταπατά την έμφυλη ισότητα, οι κυβερνήσεις προχωράνε στην απαγόρευση της μαντήλας.

Ωστόσο, η κρατική απαγόρευση της χρήσης της μαντήλας είναι ίδια στη φύση της και δε διαφέρει στην «ουσία» της με την υποχρεωτική χρήση της μαντήλας. Είτε πρόκειται για δυτικές χώρες που απαγορεύουν τη μαντήλα, διαγράφοντας την περίπτωση μία γυναίκα να τη φοράει αυτοβούλως, είτε για μουσουλμανικές χώρες που επιβάλλουν τη μαντήλα, αφαιρώντας το δικαίωμα της επιλογής για τις γυναίκες που δε θέλουν να τη χρησιμοποιήσουν, πρόκειται για πρακτική που παραβιάζει και καταπατά την εμπρόθετη δράση και το δικαίωμα στην ελεύθερη βούληση και ανάπτυξη της προσωπικότητας των γυναικείων υποκειμένων.

Καταλήγω, συμπερασματικά, να θεωρώ ότι η δεσποτική, υποχρεωτική διαδικασία κάλυψης, ή μη, του σώματος συνιστά μία κατάφωρη καταπίεση στα γυναικεία σώματα, η οποία προέρχεται, διαπλέκεται και αναπαράγει ρατσιστικά, σεξιστικά, ετεροφυλόφιλα, αποικιοκρατικά, καπιταλιστικά και ιμπεριαλιστικά κοινωνικά πλέγματα εξουσίας και γνώσης. Αυτό δημιουργεί μία πολυδιάστατη και πολυεπίπεδη καταπίεση των γυναικών από τους άνδρες του «Εμείς», το κράτος, τους «ήρωες - άνδρες» των «Άλλων», αλλά και τα ευρύτερα ιδεολογικά (νομικά, κοινωνικά, πολιτισμικά, οικονομικά) συστήματα καταπίεσης, γνώσεων και υποκειμενοποιήσεων.

2.2. Η μαντήλα ως σύμβολο προσωπικής επιλογής.

Όπως φάνηκε και αναλύθηκε παραπάνω, η κυρίαρχη ερμηνεία και νοηματοδότηση της μαντήλας παράγει την ουσία του ενδυματολογικού αντικειμένου ως άκρως καταπιεστική, η οποία παθητικοποιεί

¹⁷ Θα μπορούσαμε να αναφερθούμε και στο έργο του Huntington, σχετικά με τη σύγκρουση των πολιτισμών. Ωστόσο, θεωρώ ότι το συγκεκριμένο έργο πιο πολύ δημιούργησε μία πραγματικότητα, βασισμένο σε αποικιοκρατικά, ιμπεριαλιστικά και ρατσιστικά κάτολιπα, παρά αντικατοπτρίζει μία κάποια πλευρά της πραγματικότητας. Η αποφυγή αναφοράς στο έργο του και σε αυτή την ιδέα της «πολιτισμικής σύγκρουσης» είναι ηθελημένη και συνειδητή, παρότι θα μπορούσε να θεωρηθεί επιστημολογικό ατόπημα.

τις μουσουλμάνες γυναίκες. Παράλληλα, όμως, εναλλακτικές, μη κυρίαρχες φωνές προσφέρουν διαφορετικές ερμηνείες προσπαθώντας να προσφέρουν διαφορετικές, εναλλακτικές νοηματοδοτήσεις, προερχόμενες από τα δικά τους υποκειμενικά, συλλογικά και κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια. Οι ίδιες οι γυναίκες που χρησιμοποιούν τη μαντήλα στη καθημερινότητά τους, βασίζοντας τα νοήματα και τη σημασία της μαντήλας σε προσωπικές ή/και συλλογικές ερμηνείες του Κορανίου, βλέπουν τη μαντήλα ως ένα αντικείμενο που εξωτερικεύει τη θρησκευτική τους ταυτότητα και πίστη. Θεωρείται ότι το θρησκευτικό αυτό ένδυμα είναι μία πηγή ενδυνάμωσης, αυτοπεποίθησης, αγνότητας και ταπεινότητας. Πρόκειται για μία πράξη που μπορεί είτε να σέβεται τις παραδόσεις και τα έθιμα της τοπικής κοινωνίας είτε να έρχεται σε άμεση ρήξη με ταξικές, πολιτισμικές και κοινωνικές συνθήκες (Lorber, 2002· Golnaraghi & Mills, 2013). Τέλος, πρακτικές κάλυψης του προσώπου και του σώματος μπορεί να συμβολίζουν μία κοινή πολιτισμική ταυτότητα, μία πολιτική θέση συμμαχίας και αλληλεγγύης με καταπιεσμένες κοινότητες, αλλά και απόρριψη της υπέρ-σεξουαλικοποίησης του γυναικείου σώματος και προστασίας του από την αντρική ματιά (Gould, 2014).

Αρχικά, όπως αναφέρεται και παραπάνω, οι τελευταίες δεκαετίες χαρακτηρίζονται από ένα skin politics, το οποίο δίνει έμφαση και στηρίζεται στην όλο και μεγαλύτερη δημόσια προβολή του σώματος (τόσο του ανδρικού όσο και του γυναικείου, αλλά με μεγαλύτερη βαρύτητα στο αδύνατο, γυμνασμένο, καλοσηματισμένο, λευκό γυναικείο σώμα). Η μαντήλα, ειδικά στις εκδοχές που καλύπτει όλο το γυναικείο σώμα, μπορεί να θεωρηθεί ως ένα εργαλείο αντίστασης στην εμπορευματοποίηση του γυναικείου σώματος, ως μία ηθελημένη απόκλιση από τις κοινωνικά αποδεκτές έμφυλες νόρμες της γυναικείας επιτελεστικότητας και των κανόνων συμπεριφοράς (Almila, 2015). Οι γυναίκες, συνεπώς, ενεργά αντιδρούν στη κυρίαρχη, φιλελεύθερη τάση, προκαλώντας τριβές στο κυρίαρχο φαντασιακό των δυτικών προτύπων και αναδιαμορφώνοντας την εικόνα του εθνικού συνόλου, μέσω της δημιουργίας διαφορετικών και πολλαπλών υποκειμένων.

Δεύτερον, η μαντήλα είναι ένας εύκολος, ορατός τρόπος προσέγγισης και επικοινωνίας υποκειμένων που διακατέχονται από παρόμοιες αξίες, εμπειρίες και ιδεολογικές βάσεις. Προσφέρει ένα αίσθημα ανήκειν και συλλογικής ταυτότητας στα υποκείμενα, ακόμα και αν βρίσκονται και μένουν σε μη μουσουλμανικές χώρες, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο ή οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (Tarlo, 2007). Αυτό είναι μία πραγματικότητα όλων των μουσουλμάνων γυναικών, και όχι μόνο όσων

θεωρούνται «Άλλοι» φυλετικά ή εθνοτικά, αλλά και για μουσουλμάνες λευκές Βρετανίδες, οι οποίες μνηθήκαν στο Ισλάμ αργότερα (Zebiri, 2008). Αποτελεί, λοιπόν, η μαντήλα ένα είδος «κωδικού» ή «μαγικού κλειδιού» για την εύκολη και απροσπέλαστη είσοδο των μουσουλμάνων γυναικών στο φαντασιακό της κοινότητας, αλλά και στην παγκόσμια μουσουλμανική κοινότητα, την ummah. Έτσι, ενδυναμώνουν και ισχυροποιούν τη θρησκευτική τους ταυτότητα και προβάλλουν τη συμμετοχή τους σε μία ενεργή κοινότητα, η οποία καταφέρνει να διαπεράσει χωρικά, γεωγραφικά και κοινωνικοπολιτισμικά όρια (Gabriel, 2011).

Επίσης, υπάρχει μία μερίδα γυναικών που θεωρεί ότι η χρήση της μαντήλας είναι καθημερινή και πρακτική ένδειξη της θρησκευτικής της πίστης, ταπεινότητας και πράξη απόδειξης προς το δημιουργό του κόσμου ότι πιστεύει σε αυτόν και τη δύναμή του (Bullock, 2011). Επίσης, είναι ένα μέσο αποτροπής της σεξουαλικοποίησης των γυναικείων σωμάτων, των αδιάκριτων ανδρικών βλεμμάτων και των κινδύνων από τους άνδρες. Παρότι μπορεί να κατανοηθεί η λογική αλληλουχία των γυναικών αυτών που θεωρούν ότι κινδυνεύουν από τους «υπερσεξουαλικούς, αδιάκριτους άνδρες», πρέπει να διαχωρίσω τη θέση μου, τονίζοντας ότι το συγκεκριμένο αφήγημα στηρίζεται στη διαγραφή όλων των διαφορετικών ανδρών υποκειμένων (π.χ. ήρεμοι, διακριτικοί άνδρες, άνδρες με διαφορετική σεξουαλική προτίμηση σε σχέση με την ετεροφυλόφιλη) και στην ουσιοκρατική προσέγγιση του έμφυλου διπόλου.

Αξίζει να τονιστεί, επίσης, ένα μικρό κίνημα μουσουλμάνων γυναικών, το οποίο χρησιμοποιεί εργαλειακά τις υποχρεώσεις που έχουν οι γυναίκες στο Ισλάμ, ώστε να δημιουργήσει διεξόδους και δρόμους πρόσβασης στη δημόσια σφαίρα. Βιώνοντας το Ισλάμ,¹⁸ επιτυγχάνουν να παράγουν νέες υποκειμενικότητες και νέες εμπειρίες, οι οποίες προστίθενται στις διαφορετικές, εναλλακτικές ερμηνείες της μαντήλας. Σημαντική είναι η χρήση της μαντήλας ως δείκτη κοινωνικής/οικονομικής τάξης και των πεποιθήσεων συγκεκριμένων κοινοτήτων (Werbner, 2007). Μουσουλμάνες γυναίκες που δεν «αναγκάζονται» να φορέσουν τη μαντήλα από την οικογένειά τους, αποφασίζουν να τη φορέσουν, ώστε να αρνηθούν τις προτάσεις των οικογενειών τους και να παντρευτούν χωρίς κάποιο είδος εξωτερικής παρέμβασης, ή ώστε να μπορούν να αναδείξουν τις ικανότητες και την ευφυΐα τους,

¹⁸ «Living Islam» είναι ο όρος στα αγγλικά και διαφοροποιείται σε σχέση με το μέσο όρο του θρησκευτικού ακόλουθου του Ισλάμ. Οι συγκεκριμένες γυναίκες θέτουν τα κείμενα του Κορανίου και των σχετικών κειμένων του Ισλάμ ως κύριους μεσολαβητές για κάθε επίπεδο της προσωπικής, ιδιωτικής, κοινωνικής και πολιτικής καθημερινότητας, επιτυγχάνοντας να ξεπεράσουν τη διχοτόμηση ιδιωτικού και δημοσίου. Για περισσότερες πληροφορίες, Saktanber A. 2002. Living Islam: Women, Religion and the Politicization of Culture in Turkey. New York: I.B. Tauris.

χωρίς να υπάρχει το κριτήριο της «σεξουαλικής έλξης» (Diffendal, 2006).

Γίνεται φανερό ότι υπάρχουν διαφορετικές ερμηνείες στη χρήση της μαντήλας, οι οποίες συγκεκριμενοποιούν και προσδιορίζουν αυτή τη πράξη, μέσω της εμπρόθετης δράσης των γυναικών, της ηθελημένης και συγκεκριμένης χρήσης της, και της επίγνωσης και συνειδητής εργαλειοποίησής της. Οι γυναικείες εμπειρίες, επιλογές και πραγματικότητες είναι πολυδιάστατες και δε στηρίζονται *a priori* σε μία λάθος συνείδηση των γυναικών. Αντιθέτως, υποκείμενα θεωρούν και στηρίζουν ότι το Κοράνι, άρα και το Ισλάμ παράλληλα, προσφέρει τα ίδια δικαιώματα στις γυναίκες και τους άνδρες, επιτρέποντας την αυτόνομη και ανεξάρτητη λήψη αποφάσεων όλων των υποκειμένων (Hannah, 2011).

Συμπερασματικά, καταλήγω στο ότι οι εμπειρίες και οι πραγματικότητες των γυναικείων υποκειμένων διαμεσολαβούνται από έναν ομοιογενοποιητικό φακό, ο οποίος αφήνει να φανεί μόνο μία συγκεκριμένη, κυρίαρχη, κοινωνικά αποδεκτή ιστορία. Αυτή η μονολιθική και απόλυτη πραγματικότητα καταργεί και αναιρεί όλες τις διαφορετικές φωνές και τις επιστημολογικές προσπάθειες, οι οποίες επιχειρούν να προσφέρουν μία εναλλακτική πραγματικότητα και οπτική των υποκειμενικοτήτων. Βασιζόμενος στη Hirschmann (1997), καταλήγω στο ότι η μαντήλα εμπεριέχει όλες αυτές τις πραγματικότητες στην «ουσία» της. Αποτελεί, δηλαδή, ένδειξη αυτονομίας, ανεξαρτησίας και μίας συγκεκριμένης ταυτότητας, αλλά παράλληλα είναι και σημάδι ανισότητας, καταπίεσης και σεξισμού. Μπορεί να αποτελέσει ένα μέσο υποκειμενοποίησης, αλλά πάντα σε πατριαρχικά πλαίσια, προσδιορισμένα και περιορισμένα από το ανδρικό βλέμμα. Αυτό οφείλει να είναι γνωστό και σεβαστό από όλους τους φορείς (διεθνείς, περιφερειακούς, εθνικούς) σε όλα τα επίπεδα, ώστε οι σχετικές πολιτικές που διαμορφώνονται γύρω από θέματα έμφυλης ισότητας να εμπεριέχουν τις διαφορετικές αυτές πραγματικότητες.

Ωστόσο, η ύπαρξη του πατριαρχικού, ετεροφυλόφιλου πλαισίου, το οποίο προσδιορίζει και οριοθετεί τις επιλογές υποκειμενοποίησης των γυναικών, δε μπορεί να θεωρηθεί ως πολιτισμικά και θρησκευτικά συγκεκριμένο και να αποτελεί βάση διάκρισης και στοχοποίησης συγκεκριμένων κοινωνικών, πολιτισμικών, θρησκευτικών ομάδων. Η άρνηση από κρατικούς φορείς στο δικαίωμα των υποκειμένων να δρουν ελεύθερα και ανεξάρτητα, ακόμα και προς δράσεις και πρακτικές που

μπορεί να είναι καταπιεστικές σε ένα κάποιο μέρος της ουσίας τους, αποτελεί πρακτικό οξύμωρο. Ειδικά όταν αυτό το πρακτικό οξύμωρο συνδέεται, λογοθετικά και ιδεολογικά, με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, θέματα ασφάλειας και διαβίωσης του έθνους, όπως είδαμε ότι αποτελεί σε ένα μέρος του κυρίαρχου φαντασιακού η μαντήλα. Η διεθνής κοινότητα, η οποία έχει δεσμευθεί στη προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη χειραφέτηση και ενδυνάμωση των γυναικών, οφείλει να τερματίσει αυτά τα πρακτικά οξύμωρα.

Η χρήση της έμφυλης ισότητας εργαλειακά από τους διεθνείς φορείς και τους εθνικούς φορείς χάραξης πολιτικών πλαισίων, για λόγους ασφάλειας και δημόσιας τάξης, δημιουργεί και παράγει περαιτέρω ανισότητες, διακρίσεις και καταπίεσεις. Σε καμία περίπτωση δε μπορεί να θεωρηθεί ότι στα ζητήματα πρόληψης του βίαιου εξτρεμισμού και αντιμετώπισης της τρομοκρατίας έχει υπάρξει επιτυχής είσοδος του φεμινιστικού κινήματος και ολοκλήρωση των τεσσάρων σταδίων που αναφέρουν οι Pankhurst και Pearce. Η προσήλωση σε μία συγκεκριμένη πραγματικότητα που βλέπει πολιτισμικές πρακτικές, έμφυλα προσδιορισμένες, ως καθαρά καταπιεστικές, επειδή διαφοροποιούνται από τις κοινωνικά αποδεκτές νόρμες του δυτικού φιλελεύθερου πλαισίου, «ρίχνουν λάδι στη φωτιά» της καταπίεσης, της καταπάτησης των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, και ειδικά των γυναικών. Οι μουσουλμάνες γυναίκες, οι οποίες επιλέγουν συνειδητά να κάνουν χρήση ενδυματολογικών αντικειμένων, οφείλουν να γίνονται σεβαστές από τους κρατικούς φορείς, και το κράτος να μην επιδεινώνει τη διασταυρούμενη διάκριση που βιώνουν ήδη. Το κράτος και οι διεθνείς οργανισμοί οφείλουν να αναγνωρίζουν και σέβονται τις συλλογικότητες και τα πλαίσιά τους, αλλά δημιουργώντας πεδία ελευθερίας για υποκειμενικές διαφοροποιήσεις εντός των συλλογικοτήτων. Αυτό θα ελαχιστοποιήσει τη καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και ειδικά την άρνηση αναγνώρισης εμπρόθετης δράσης υποκειμένων, το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε περαιτέρω απομόνωση και ριζοσπαστικοποιημένες συλλογικότητες.

Μέρος Δεύτερο: Η Έμφυλη Διάσταση του Βίαιου Εξτρεμισμού.

Κεφάλαιο τρίτο: Γυναίκες, έμφυλες ταυτότητες και ανδρικό βλέμμα.

Οι έμφυλοι ρόλοι των υποκειμένων, ανδρών ή/και γυναικών, σε κάθε κοινωνία δεν είναι στάσιμοι και αμετάβλητοι, αλλά επηρεάζονται, προσδιορίζονται και επανακαθορίζονται χωροχρονικά. Οι γενικότερες διαδικασίες πολιτικοκοινωνικής διαμόρφωσης των ευρύτερων συνθηκών και δομών, όπως η παγκοσμιοποίηση, οι οικονομικές αλλαγές και τα πολιτικά συστήματα, μεταβάλλουν τα χαρακτηριστικά που αποδίδονται στα δύο φύλα¹⁹. Οι ρόλοι αυτοί οδηγούν τα υποκείμενα σε συγκεκριμένες συμπεριφορές, χαρακτηριστικά και στοιχεία, τα οποία είναι ευρύτερα αποδεκτά στο κοινωνικό πλαίσιο ύπαρξής τους, αλλά πολλές φορές και σε υποκείμενα μη αποδεκτά από το σύνολο, λόγω των διαφοροποιήσεων που μπορεί να υιοθετούν (Sjoberg & Tickner, *Feminist Perspectives on International Relations*, 2013). Οι έμφυλοι ρόλοι παράγουν και παράγονται σε άμεση συνάρτηση με τις έννοιες της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας, οι οποίες θα αναλυθούν και επεξηγηθούν συνοπτικά, ώστε να γίνει σαφής η συσχέτισή αυτών των έμφυλων στερεοτύπων με τα διεθνή κείμενα αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού και της τρομοκρατίας.

Η αρρενωπότητα, λοιπόν, είναι μία θεσμοποιημένη, κανονικοποιημένη κοινωνική κατασκευή, η οποία ορίζεται από ορισμένα χαρακτηριστικά. Αυτά τα χαρακτηριστικά οφείλουν, λίγο-πολύ, να επιτελούνται και να ανα-παράγονται από το αρσενικό υποκείμενο, το οποίο θεάται ως φύσει αρρενωπό (Connell, 1995). Σε κάθε εθνικό φαντασιακό, υπάρχει ένα είδος αρρενωπότητας που κατέχει κυρίαρχη θέση στο δημόσιο λόγο και χώρο, και διαμορφώνεται από διαφορετικά

¹⁹ Αναγνωρίζοντας τη διαφοροποίηση μεταξύ βιολογικού φύλου (sex) και κοινωνικού φύλου (gender), θεωρώ ότι το φύλο είναι μία κοινωνική κατασκευή (και στη βιολογική της, αλλά και στη κοινωνική της διάσταση) έχοντας ως θεωρητική βάση τη θεωρία της Butler για τη λογοθετική κατασκευή των φύλων και το «στιλιζάρισμα» που επιτελείται στα υποκείμενα και επιτελούν τα υποκείμενα, ώστε να επιτύχουν το αποδιδόμενο φύλο τους. Για τη διπλωματική εργασία, το φύλο θα χρησιμοποιηθεί στη μορφή διπόλου (άνδρας-γυναίκα, αρσενικό-θηλυκό, αρρενωπότητα-θηλυκότητα) και κάποιες φορές θα ταυτίζεται η έννοια του φύλου με τη γυναίκα, παρότι δεν είναι συνώνυμες. Η ταύτιση αυτή πραγματοποιείται, λόγω του διεθνούς πλαισίου, το οποίο εξισώνει το gender perspective με το woman's perspective.

χαρακτηριστικά (Connell & Messerschmidt, Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept, 2005). Αυτό το είδος αρρενωπότητας έχει ονομαστεί από την Connell ως “ηγεμονική αρρενωπότητα». Σημαντικό στοιχείο για την αρρενωπότητα είναι ότι δεν υπάρχει μία, μοναδική και α-ιστορική αποκρυστάλλωσή της, αλλά ότι μεταβάλλεται στο χωροχρόνο. Το έκαστος είδος της ηγεμονικής αρρενωπότητας, που κατέχει κυρίαρχη θέση στο κοινωνικό πλαίσιο, επιτελείται από ελάχιστα υποκείμενα (αν όχι από κανένα), αλλά τα υποκείμενα θέτονται και θέτουν τον εαυτό τους σε μία συνεχόμενη διάδραση και προσπάθεια επίτευξης αυτού του ιδεατού.

Η αρρενωπότητα αποτελεί ένα πολιτισμικό ιδεατό, μεταβλητό, ιδεολογικά προσεγγίσιμο, αλλά δύσκολα πρακτικά επιτεύξιμο (Connell, 1995). Η μεταβολή αυτού του ιδεατού φέρνει στο προσκήνιο τις διαδικασίες ανα-παραγωγής, ανα-δόμησης, όπου το υποκείμενο μπορεί εμπρόθετα, στο υπάρχον πλαίσιο σχέσεων εξουσίας, να παράγει και το ίδιο είτε μεταβολές είτε τη σταθεροποίησή του. Η αρρενωπότητα, ωστόσο, δεν υφίσταται και δε μπορεί να αναπαραχθεί ανεξάρτητα από άλλες κοινωνικές, πολιτισμικές πρακτικές και κατασκευές. Ορίζεται και προσδιορίζεται πάντα σε σχέση με τη θηλυκότητα, την διχοτόμηση ανάμεσα στους “αρρενωπούς Εμείς» και στους “θηλυπρεπείς Άλλους». Τα δίπολα αυτά δεν είναι αυστηρώς πλαισιωμένα και οριοθετημένα, αλλά συγχέονται, αναμειγνύονται και προκαλούν τα όριά τους.²⁰

Από την άλλη, η θηλυκότητα αφορά τη κοινωνική κατασκευή, το σύνολο χαρακτηριστικών και στοιχείων που προσδίδονται στις γυναίκες και στα γυναικεία σώματα. Η ιδιότητα αυτή βρίσκεται πάντα σε αντιπαράθεση με, ορίζει και ορίζεται από την αρρενωπότητα. Η θηλυκότητα, όπως τονίζει η Connell (ό.π), θεωρείται κατώτερη από την αρρενωπότητα και υπάρχει για να εξυπηρετεί τις ανάγκες και τις επιθυμίες της ηγεμονικής αρρενωπότητας. Η θέση της Connell δεν στηρίζεται σε μία ουσιοκρατική προσέγγιση, αλλά στις κοινωνικές ανισότητες και έμφυλες διακρίσεις, που έχουν διαμορφώσει και αναπαραγάγουν την κατασκευασμένη έννοια της θηλυκότητας ως τέτοια.

Για να γίνει καλύτερα κατανοητό, είναι χρήσιμο να αναφερθούμε στην ετερόφυλη μήτρα που

²⁰ Για περισσότερη επιστημονική ανάλυση και συζήτηση σε θέματα αρρενωποτήτων, μπορείτε να κοιτάξετε το Χαλκιά, Α. and Αποστολέλλη, Ά. (2012). Σώμα - Φύλο - Σεξουαλικότητα, ΛΟΑΤΚ Πολιτικές στην Ελλάδα. Αθήνα: Πλεθρόν.

χρησιμοποιεί η Butler (1990), για να αναδείξει τη σημασία που έχουν οι κατηγορίες άνδρας και γυναίκα. Αυτές οι δύο κατηγορίες εμπεριέχουν σύμβολα και σημαίνουντα, τα οποία “εξηγούν» τη βιολογική, κοινωνική ρίζα τους, τη σημασία που έχουν στη λογοθετική διαμόρφωση των υποκειμενικοτήτων, αλλά και των ποιοτικών χαρακτηριστικών που κατέχουν. Οι όροι “άνδρας» και “γυναίκα» σχετίζονται, ορίζονται και διαμορφώνονται ο ένας από τον άλλον, μέσω αμοιβαίων αποκλεισμών, και διαμέσου της ετεροφυλοφιλίας. Η ετεροφυλοφιλία, και συγκεκριμένα η ετεροφυλόφιλη σωματική επιθυμία, διαμορφώνουν και διαμορφώνονται από μία έννοια συμπληρωματικότητας. Έτσι, η εξουσία, η δύναμη, η πρωτοβουλία, η ενεργητικότητα που κατέχει ο “αρρενωπός» άνδρας, συμπληρώνονται με την παθητικότητα, την δεκτικότητα, την απουσία εμπρόθετης δράσης και πρωτοβουλίας από τη “θηλυκή γυναίκα».

Στη περίπτωση του διεθνούς πλαισίου αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού, ως αίτιου εμφάνισης της τρομοκρατίας, τα υποκείμενα απεικονίζονται με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά σε διαφορετικά στάδια του φαινομένου. Ο βίαιος εξτρεμισμός, και η τρομοκρατία, αναλύονται σε τέσσερα, κυρίως, επίπεδα, σε συνάρτηση με τα υποκείμενα ή τις ομάδες υποκειμένων που αναφέρονται: πρώτον, τη πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού και της εμφάνισης της τρομοκρατίας· δεύτερον, τη συμμετοχή των υποκειμένων σε πρακτικές και ενέργειες τρομοκρατίας και βίαιου εξτρεμισμού· τρίτον, τη προώθηση τρομοκρατικών ενεργειών και του βίαιου εξτρεμισμού σε επίπεδο πρακτικών, ενεργειών και ιδεολογιών· τέλος, τις συνέπειες των τρομοκρατικών πρακτικών και του βίαιου εξτρεμισμού, τις οποίες δέχονται τα υποκείμενα, άμεσα ή έμμεσα. Στα τέσσερα αυτά στάδια, τα υποκείμενα διαμορφώνονται, παράγονται και πλαισιώνονται με συγκεκριμένες έμφυλες διαδικασίες, οι οποίες δημιουργούν διχοτομήσεις είτε ανάμεσα σε άνδρες-γυναίκες είτε ανάμεσα στις γυναίκες, στηρίζοντας ιδεολογίες ιεράρχησης και κατηγοριοποίησης των υποκειμένων.

Οι ρόλοι των γυναικών στη προώθηση και υποστήριξη του βίαιου εξτρεμισμού και της τρομοκρατίας, αλλά και στην πρόληψη και αντιμετώπιση βίαιων εξτρεμιστικών ιδεολογιών και τρομοκρατικών πρακτικών, έχουν αρχίσει να μελετώνται περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Η ενασχόληση της διεθνούς κοινότητας και της επιστημονικής κοινότητας δε συμβάδιζαν πάντα στα πορίσματά τους, χωρίς να μπαίνουν σε διαδικασία συζήτησης και πληροφόρησης των νέων ευρημάτων. Αυτό οφείλεται σε πολλούς παράγοντες, όπως η δυσκολία εφαρμογής έμφυλων προσεγγίσεων στα ψηφίσματα του ΟΗΕ και η αντίσταση συγκεκριμένων κρατών προς την έννοια της κοινωνικής κατασκευής του φύλου,

η έλλειψη εμπειρικών στοιχείων και ερευνών από πηγές εξτρεμιστικών ιδεολογιών και από τα μέλη που συμμετέχουν σε αυτές τις τρομοκρατικές οργανώσεις, αλλά και η διαιώνιση έμφυλων στερεοτύπων, τα οποία δεν αμφισβητήθηκαν από μεγάλη μερίδα της διεθνούς κοινότητας, αλλά, δυστυχώς, ούτε και από μέλη της φεμινιστικής κοινότητας.

Οι απεικονίσεις των γυναικών στη πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού, αλλά και στη συμμετοχή τους σε τρομοκρατικές οργανώσεις, στηρίζονται σε έμφυλα στερεότυπα και έμφυλους ρόλους, οι οποίοι έχουν φυσικοποιηθεί. Έτσι, η αναγνώριση των γυναικών ως «τρομοκρατών» ή ως «εξτρεμιστών» αποτελεί μία αντίφαση για πολλές και πολλούς. Οι βίαιες γυναίκες αμφισβητούν τους κοινωνικά έμφυλους ρόλους, διαταράσσοντας το πακέτο της «ειρηνικής, παθητικής μητέρας»· αντιθέτως, κάνουν σαφές ότι οι έμφυλες ουσιακρατικές προσεγγίσεις για τη συμμετοχή των υποκειμένων στη πολιτική βία δεν αποτελούν την αλήθεια, μιας και οι γυναίκες δεν αποτελούν θύματα από κινδύνους κατά της ασφάλειας, αλλά αποτελούν κίνδυνο κατά της ασφάλειας οι ίδιες (Sjoberg, Cooke, & Reiter Neall, 2011).

3.1. Το τρίπτυχο «μητέρα, οικογένεια, κοινότητα».

You can go to Harvard, you can be a pilot, you can be an astronaut, but first, be a woman, when you're walking down the street, show your feminine appeal, even though you're wearing jeans, it's important to be real, you were born to be yourself, so no matter how you feel, ...you can do all you can, say I am what I am, but first be a woman...

Gloria Gaynor – First Be a Woman

Ένας από τους πιο σημαντικούς ρόλους που προσδίδεται εκ προοιμίου στις γυναίκες είναι ο ρόλος της μητέρας που έχουν εντός της οικογένειας. Οι μητέρες θεωρούνται ως σημαντικά σημεία εισχώρησης στη καθημερινότητα μίας οικογένειας, άρα και στις συνθήκες που πλαισιώνουν τη διαδικασία ενηλικίωσης των ανήλικων τέκνων της οικογένειας. Οι μητέρες, σε αντίθεση με άλλα υποκείμενα και φορείς, είναι παρούσες σε κάθε στάδιο της ριζοσπαστικοποίησης και της προσέλκυσης νέων από εξτρεμιστικές ιδεολογίες, καθιστώντας έτσι το ρόλο τους ως πρωταγωνιστικό είτε προς τον εξτρεμισμό είτε προς την υιοθέτηση ειρηνικών ιδεολογιών (Schlaffer & Kropiunigg, 2016).

Η προσήλωση των διεθνών οργανισμών στις γυναίκες, και συγκεκριμένα στις μητέρες, στηρίζεται στις νοηματοδοτήσεις που λαμβάνει η γυναίκα εντός του έθνους και της διατήρησης του έθνους-κράτους. Όπως αναφέρεται από τις Yuval-Davis και Anthias (1989), οι γυναίκες έχουν πέντε κύριες λειτουργίες εντός του έθνους-κράτους: παράγουν τα νέα μέλη των κοινοτήτων· αναπαράγουν τα συμβολικά όρια-σύνορα της εθνικής ταυτότητας· διαδίδουν τις ιδεολογικές βάσεις της ομάδας και τις πολιτισμικές αρχές· αποτελούν δείκτες για τις εθνοτικές διαφορές και συμβάλουν στη διατήρηση των εθνοτικών-εθνικών κατηγοριών· και ότι οι γυναίκες συμμετέχουν σε ένα βαθμό στους εθνικούς, πολιτικούς, στρατιωτικούς αγώνες.

Στη μεγάλη πλειοψηφία των Ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, τονίζεται ότι οι μητέρες είναι σημαντικές στην αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού. Η προσήλωση των διεθνών οργάνων στο ρόλο της μητέρας βασίζεται στο γεγονός ότι οι μητέρες έχουν ένα μοναδικό και ιδιαίτερο ρόλο εντός της οικογένειας και ότι έχουν συνδεθεί ουτοπικά με την ειρήνη (Pratt & Richter-Devroe, 2011). Αυτός ο ρόλος δίνει στις μητέρες τη δυνατότητα να αναγνωρίζουν και να αντιμετωπίζουν πρώιμα σημάδια ριζοσπαστικοποίησης των παιδιών. Έχουν τη δυνατότητα να συζητούν και ως φιγούρες σεβασμού και κάποιας εξουσίας εντός της οικογένειας, να διαμορφώνουν τις απόψεις των παιδιών και να λειτουργούν προληπτικά.

Η μητρότητα, όμως, προσδίδει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, με το τρόπο που προβάλλεται από τη διεθνή κοινότητα και τη πλειοψηφία της ακαδημαϊκής κοινότητας και των ακτιβιστικών οργανώσεων. Θεωρούν τη μητρότητα ως ένα εργαλείο, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για τη πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού και της ριζοσπαστικοποίησης των νέων. Με αυτές τις απεικονίσεις, οι γυναίκες, ειδικά οι μητέρες, θεωρούνται φύσει ειρηνικές και μη βίαιες, οι οποίες θέλουν, οφείλουν και μπορούν να ενεργούν, ώστε να μη γίνονται βίαια τα παιδιά της οικογένειας και τα υπόλοιπα μέλη του οικογενειακού πλαισίου. Φαίνεται, έτσι, ότι η νοηματοδότηση της κήσης και της μητρότητας συνιστά μία έμφυλη διαδικασία. Τα δύο αυτά χαρακτηριστικά οδηγούν τους διεθνείς οργανισμούς να ακολουθήσει τις έμφυλες κρατικές πολιτικές καταπίεσης των γυναικών, δίνοντας περισσότερες ηθικές υποχρεώσεις στις γυναίκες (Daniels, 1996).

Αυτά τα στερεότυπα περί μητρότητας, όμως, διαιώνίζονται στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, το οποίο αναφέρεται στις μητέρες ως υποκείμενα χωρίς υποκειμενικότητα και πολιτική θέση, αφαιρώντας το δικαίωμα να μη θέλουν να συμμετέχουν στις διαδικασίες πρόληψης βίαιου εξτρεμισμού, ή ακόμα χειρότερα, να θέλουν να προωθήσουν το βίαιο εξτρεμισμό και τις ριζοσπαστικές ιδεολογίες. Επίσης,

οι γυναικείες οργανώσεις που υπάρχουν και έχουν ως μέλη μητέρες είναι πολύ πιο εύκολο να θεωρηθούν ειρηνικοί και υποστηρικτικοί προς πλαίσια πρόληψης βίαιων ιδεολογιών, σε σύγκριση με άλλες ομάδες γυναικών.

Ακόμα και στις περιπτώσεις, όπου δεν αναφέρεται καθαρά η μητρότητα, αλλά γίνεται ευρύτερη μνεία στο ρόλο της οικογένειας ως το «κύτταρο της κοινωνίας», δίνεται και πάλι έμφαση στις γυναίκες της οικογένειας και στους διάφορους ρόλους που έχουν, π.χ. μητέρες, αδελφές, κόρες. Συνδέονται άμεσα με έναν άνδρα και προσδιορίζουν και προσδιορίζονται από έννοιες αρρενωπότητας και τιμής, όπου οι γυναίκες είναι υπεύθυνες για την τιμή της οικογένειας, της κοινότητας και του έθνους (Nagel, 1998). Η συγκεκριμένη οπτική απομονώνει τα «αρσενικά» μέλη της οικογένειας, δηλαδή τους γιους, πατεράδες, αδελφούς, παράγοντας ανισότητες και διατηρώντας τα έμφυλα στερεότυπα περί θηλυκότητα και αρρενωπότητας, και αντίστοιχα περί ειρηνικής-παθητικής φύσης και βίαιης-βάρβαρης φύσης.

Ωστόσο, η ιδέα της μητρότητας, ως ενός στοιχείου που επηρεάζει τη διαπαιδαγώγηση των τέκνων της οικογένειας πηγάζει σε μία δυτική προσέγγιση της οικογένειας και στην άρρητη αποδοχή ότι οι γυναίκες τουλάχιστον εντός της ιδιωτικής σφαίρας έχουν επιρροή. Αυτό είναι ένα αφήγημα, όμως, που δεν ισχύει καθολικά και οικουμενικά, μιας και υπάρχουν περιπτώσεις κοινοτήτων, όπου οι μητέρες δεν έχουν λόγο στα εσωτερικά του σπιτιού και δεν επηρεάζουν. Όπως αναφέρεται και από την έρευνα «*Can Mothers Challenge Extremism?*», πολλές γυναίκες από διάφορους οργανισμούς τονίζουν ότι οι γυναίκες εντός της οικογένειας και του σπιτιού σε κάποιες χώρες θεωρούνται ως αντικείμενο, ως μία οικιακή συσκευή συντήρησης του σπιτιού (Schlaffer & Kropiunigg, 2015). Ο ρόλος αυτός, παρότι σημαντικός για τη διαβίωση της οικίας, δε θεωρείται σε όλα τα κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια εξίσου σημαντικός, μιας και οι γυναίκες θεωρούνται ως ιδιοκτησία ανδρών, άρα αποκτούν παρόμοια ουσία με τα αντικείμενα, δηλαδή είναι ένα ακόμα κομμάτι της περιουσίας, όπου το μόνο που τις διαφοροποιεί είναι η δυνατότητα να φέρουν παιδιά και να διαιωίσουν την ομάδα τους.

3.2. Η εμπρόθετη δράση «θύμα» της θυματοποίησης.

*No more turning back show them what we're
Made of yeah*

*So we fire first,
Ask questions later
This is war
They don't really care about us
Done playing by the rules
Got nothing left to lose
This is war
All is fair, we don't care...
Put on your armor, let us pray
We'll live to fight another day.
Cheryl Cole – All is Fair*

Η υιοθέτηση του Ψηφίσματος 1325 έφερε στο προσκήνιο της διεθνούς κοινότητας τη σύνδεση των γυναικών με θέματα ειρήνης και ασφάλειας, ειδικά σε περιοχές με ένοπλες συγκρούσεις. Ένα ζήτημα που προέκυψε από φεμινιστικές κριτικές του ψηφίσματος, όμως, είναι η απεικόνιση των γυναικών ως θύματα, και ως οιονεί μητέρες οι οποίες χρειάζονται προστασία. Όπως αναφέρει και η Vasuki Nesiha (2009), οι γυναίκες όταν μπαίνουν στο πεδίο έμφασης και ανάλυσης του διεθνούς δικαίου μπαίνουν, κυρίως με το ρόλο του θύματος και ενός ατόμου που χρήζει προστασίας. Συγκεκριμένα, στο Ψήφισμα 1325 γίνεται αναφορά στις «ειδικές ανάγκες» των γυναικών, αλλά και στις «συγκεκριμένες ανάγκες» τους, οι οποίες πρέπει να ληφθούν υπόψιν στη διαδικασία διαμόρφωσης και χάραξης πολιτικών. Επίσης, υπογραμμίζεται δύο φορές ότι οι γυναίκες μπορεί να είναι θύματα έμφυλης βίας, αλλά και θύματα σεξουαλικής βίας, και επίσης ζητείται να μελετηθούν οι συνέπειες των συγκρούσεων στις γυναίκες και τα κορίτσια.

Οι πρακτικές που εφαρμόστηκαν μετά το χτύπημα στους Δίδυμους Πύργους είχαν ως κεντρικό άξονα όσα αναφέρονται στο Ψήφισμα, θέτοντας στο επίκεντρο του «Πολέμου κατά του Τρόμου»²¹ την ανάγκη οι στρατιώτες από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής να σώσουν τις Αφγανές γυναίκες, οι οποίες είναι θύματα καταπίεσης και καταπάτησης βασικών δικαιωμάτων από τους βάρβαρους, μελαμψούς Αφγανούς. Όπως διαφαίνεται και στο κείμενο των Stabile & Kumar (2005), η Αφγανή μαντηλοφορεμένη γυναίκα υπήρξε η τέλεια φιγούρα καταπίεσης. Η καταπίεση των γυναικών από το

²¹ «War On Terror» στα ελληνικά.

καθεστώς των Ταλιμπάν (απαγόρευση εργασίας και έμφαση στο ρόλο τους ως μητέρες, απαγόρευση εκπαίδευσης πέρα από ένα ειδικά διαμορφωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα κ.τ.λ.) αποτέλεσε μία βάση «νομιμοποίησης» για τη στρατιωτική εισβολή των Η.Π.Α. (ό.π.).

Σύμφωνα με τον Karur (2002), το αυθεντικό «θύμα» είναι μία διαμελισμένη γυναίκα από τον Τρίτο Κόσμο, η οποία είναι σεξουαλικά περιορισμένη, «δεμένη» με τις παραδόσεις, κλεισμένη στο σπίτι, αγράμματη και στην κατώτερη οικονομική τάξη. Προφανώς, μία τέτοια απεικόνιση του «αυθεντικού θύματος» είναι μονοδιάστατη, α-ιστορική και αρνείται την περίπτωση, αλλά και την δυνατότητα, διαδικασίας αυτο-προσδιορισμού και αυτο-αναπαράστασης των ατόμων. Έτσι, φυσικοποιείται η κατώτερη θέση αυτών των υποκειμένων, φυσικοποιούνται οι διαδικασίες τραυματοποίησής τους και το κράτος, με τους νόμους, οφείλει να τα προστατεύσει. Η διαδικασία που έχει δημιουργήσει αυτή την κατηγορία του «αυθεντικού θύματος», ωστόσο, έχει δομηθεί και έχει παραχθεί ως ένα φαινόμενο, και ως μία κοινωνική κατηγορία από έμφυλα, ή μη, πλαίσια (ό.π.). Για παράδειγμα, τα «θύματα» είναι σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα γυναίκες, παθητικές, δεκτικές, και οι άνδρες είναι οι δράστες (έτσι, άνδρες και παιδιά θύματα αγνοούνται). Επίσης, αναγνωρίζεται πιο εύκολα κάποιο είδος σεξουαλικής βίας, παρά κάποιο είδος έμφυλης βίας, αν και γίνονται διάφορες μετατοπίσεις ευθύνης και στις «γυναίκες- θύματα».

Γίνεται, λοιπόν, σαφές ότι οι γυναίκες που πέφτουν θύματα σεξουαλικής και έμφυλης βίας, έχουν ειδικές και συγκεκριμένες ανάγκες, και επηρεάζονται από τις συνέπειες των συγκρούσεων, χωρίς να τις δημιουργούν, απεικονίζονται ως τα «εξιδακτευμένα» θύματα, τα οποία χρήζουν προστασίας, ειδικά για λόγους ασφάλειας και ειρήνης. Αυτό έγινε ξεκάθαρο στη πρώτη πρακτική εφαρμογή αυτού του Ψηφίσματος με την περίπτωση της Αμερικής και της εισβολής στο Αφγανιστάν, όπου οι Αφγανές γυναίκες δεν ήταν παρά θύματα, χωρίς δυνατότητα αντίδρασης και χωρίς ίχνος εμπρόθετης δράσης.

Στη συνέχεια, και μετά τις περιπτώσεις του Αφγανιστάν και του Ιράκ, η ατζέντα «γυναίκες, ειρήνη και ασφάλεια», η οποία συνέχισε να διαμορφώνεται και να εξελίσσεται, και με την εμφάνιση του Daesh, δεν πραγματοποίησε μεγάλες μεταβολές στις απεικονίσεις των γυναικών ως θυμάτων. Αντίθετα, στη προσπάθεια αντιμετώπισης των τρομοκρατικών κινδύνων και της μείωσης των τρόπων χρηματοδότησης των τρομοκρατικών οργανώσεων, η διεθνής κοινότητα στράφηκε προς την αντιμετώπιση του ανθρώπινου εμπορίου (human trafficking), συνεχίζοντας να στοχοποιεί τις γυναίκες ως κύρια θύματα αυτού του φαινομένου (SC/RES/2331 του 2016).

Αυτό έδωσε την ευκαιρία στο Συμβούλιο Ασφαλείας, σε άμεση συσχέτιση με τα όσα είχαν συμβεί και ειπωθεί μέχρι το 2016, να τονίσει ότι η έμφυλη και σεξουαλική βία, ειδικά ενάντια σε γυναίκες, κορίτσια και αγόρια, μπορεί να αποτελούν κύριους στρατηγικούς στόχους και ιδεολογίες τρομοκρατικών οργανώσεων. Η σεξουαλική δουλειά, η εξαναγκαστική εργασία και η εκμετάλλευση ανθρώπων, με τελικό στάδιο τη πώλησή τους στα διεθνή δίκτυα ανθρώπινου εμπορίου, αποτελούν πηγές εσόδων για τις τρομοκρατικές οργανώσεις. Ένα από τα κύρια παραδείγματα που είναι άκρως ανησυχητικό, και το οποίο δεν έχει αντιμετωπιστεί, όπως θα έπρεπε: το Daesh συστηματικά, ηθελημένα και οργανωμένα απαγάγει και εκμεταλλεύεται Yazidis κορίτσια, τα οποία πουλάει σε δουλεμπόρια για να αυξήσει τα έσοδά του.

Τέλος, για να ενδυναμωθεί το συγκεκριμένο επιχείρημα, μπορούμε να δούμε ένα παράδειγμα εθνικής πολιτικής από τη περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Οι επιχειρήσεις των ΗΠΑ για την αντιμετώπιση των κινδύνων και των συγκρούσεων στο Αφγανιστάν και το Ιράκ ακολουθούν τις αρχές του *Counterinsurgency FM 3-24/MCWP 3-33.5*. Αυτή η πολιτική που ακολουθούν τα σώματα ασφαλείας διαμορφώνεται σε μία επίμονη παραδοχή ότι οι γυναίκες είναι μία ειδική κοινωνική τάξη, η οποία ανήκει εγγενώς στον άμαχο πληθυσμό. Ωστόσο, παρότι εγγενώς άμαχος πληθυσμός, η θυματοποίησή τους, λόγω πολιτισμικών κανόνων δεν εναπόκειται στις αρμοδιότητες των σωμάτων, παρά μόνο αν προέρχεται από συγκρούσεις ή τρομοκρατικές οργανώσεις. Έτσι, αναδεικνύεται όχι μόνο ότι υπάρχει το «εξιδανικευμένο» θύμα, αλλά ότι πρέπει και ο θύτης να έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και να βρίσκεται εντός του στόχαστρου των σωμάτων που ήρθαν να σώσουν τις γυναίκες (Schulzke, 2016).

Μέσα από την ανάλυση της σχετικής βιβλιογραφίας, αλλά και τη σχετική απεικόνιση των υποκειμένων από τα κείμενα του ΟΗΕ, υπάρχουν δύο κύρια προβλήματα όσον αφορά τη συμμετοχή των γυναικών είτε στη πρόληψη είτε στη προώθηση εξτρεμιστικών ιδεολογιών και τρομοκρατικών επιθέσεων. Το πρώτο ζήτημα είναι η αναφορά των γυναικών πάντα σε συσχέτιση με κάποιον άνδρα, καθιστώντας τις γυναίκες υποχρεωτικά εξαρτώμενες από μία ανδρική ύπαρξη· και το δεύτερο είναι η αδυνατότητα που υπογραμμίζεται στις περισσότερες περιπτώσεις του οι γυναίκες να έχουν κάποιον πολιτικό στόχο, να συμφωνούν με τις πρακτικές και την ιδεολογία τρομοκρατικών οργανώσεων και να συμμετέχουν, έχοντας επίγνωση της κατάστασης.

Η Mia Bloom (2011) θεωρεί ότι οι γυναίκες συμμετέχουν σε τρομοκρατικές οργανώσεις για τέσσερις (4) λόγους: εκδίκηση, σχέση, σεβασμός, εξιλέωση²². Μέσω αυτών των 4 λόγων/αρχών, επιχειρεί να αναδείξει ότι η συμμετοχή των γυναικών δεν είναι μονοδιάστατη και μονόπλευρη, αλλά μπορεί να δημιουργείται για πληθώρα λόγων, οι οποίοι λειτουργούν παράλληλα και ο καθένας περισσότερο σε διαφορετική στιγμή. Ωστόσο, στην ανάλυση των 4 αρχών γίνεται μόνιμη συσχέτιση με έναν άνδρα, το ανδρικό βλέμμα ή/και την επιρροή ενός άνδρα· δηλαδή, η σχέση της με κάποιον άνδρα τρομοκράτη την ωθεί στο να συμμετέχει, ο γάμος με έναν άνδρα τρομοκράτη και η συμμετοχή μπορεί να την ενδυναμώνει και να κερδίσει το σεβασμό σε μία κοινότητα, η παράνομη σχέση της με κάποιον άνδρα την οδηγεί στη συμμετοχή και στην υλοποίηση βομβιστικής αυτοκτονίας για να εξιλεωθεί, ή ο θάνατος κάποιου κοντινού ατόμου (συζύγου, αδερφού, πατέρα) ο οποίος πέθανε από εξωτερικές στρατιωτικές δυνάμεις, την ωθεί στο να πάρει εκδίκηση.

Ένα κύριο κομμάτι που πρέπει να αναλυθεί, ώστε να καταλάβουμε τα θέματα εμπρόθετης δράσης, ριζοσπαστικοποίησης και βίαιου εξτρεμισμού και συμμετοχής σε τρομοκρατικές οργανώσεις, είναι οι διαδικασίες μύησης των γυναικών από δυτικές χώρες στο Daesh. Σύμφωνα με τη Π.Α.Τ.Σ. του 2016 (A/RES/70/291), άρα τη πέμπτη αναθεώρησή της, ένα ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί είναι οι Ξένοι Μαχητές, δηλαδή τα άτομα που ταξιδεύουν από τη χώρα καταγωγής, εθνικότητας ή διαμονής για να ενσωματωθούν στις τάξεις του Daesh. Παρότι οι λύσεις προτείνονται σε αρκετές διατάξεις της Π.Α.Τ.Σ (π.χ. διατάξεις 44, 50, 51, 52), δε γίνεται αναφορά στην έμφυλη διάσταση του φαινομένου και στην ανάγκη για καλύτερη κατανόηση των γυναικών Ξένων Μαχητριών.

Η έλλειψη της έμφυλης διάστασης του φαινομένου των Ξένων Μαχητών βασίζεται σε μία νέο-αποικιοκρατική λογική, με έμφυλες και φυλετικές διαστάσεις. Πρώτον, θεωρείται ότι οι γυναίκες θέλουν να παραμείνουν στη «Δύση» - πολιτισμικά, πολιτικά και γεωγραφικά – και ότι δε θέλουν να αποχωρήσουν· δεύτερον ότι θέλουν να μεγαλώσουν τα παιδιά τους στη Δύση· τρίτον, ότι δε θέλουν να προδώσουν τις δυτικές αξίες και πεποιθήσεις τους· και, τέλος ότι δε θα παρατούσαν τη χώρα τους και το πολιτισμό τους για να συμμετέχουν σε μία τρομοκρατική οργάνωση (Gentry, 2011)

Με την αύξηση του αριθμού των γυναικών που φεύγουν από τις δυτικές χώρες, για να συμμετέχουν στο Daesh, δημοσιεύονται διάφορα άρθρα που επιχειρούν να επεξηγήσουν το φαινόμενο αυτό, σε

²² Η Mia Bloom δημιούργησε την αρχή των 4Rs, για να καταγράψει τα κίνητρα συμμετοχής των γυναικών στις τρομοκρατικές οργανώσεις: revenge, redemption, relationship, respect.

συμφωνία κυρίως με τα ακαδημαϊκά δεδομένα. Τα αφηγήματα που διαμορφώνονται και χρησιμοποιούνται δεν είναι ιδιαίτερα και ούτε βασίζονται σε περίπλοκες επιστημονικές έρευνες, αλλά κυρίως σε παλαιότερα συμπεράσματα για περιπτώσεις άλλων γυναικών που συμμετείχαν σε τρομοκρατικές οργανώσεις, τα οποία αφηγήματα μεταβάλλονται τόσο, ώστε να είναι χρηστικά και σε αυτή τη περίπτωση. Επικεντρώνοντας στη θηλυκότητα των υποκειμένων, στην ευαλωτότητά τους και στη διαδικασία «εκμετάλλευσης» των γυναικών, προσπαθούν να αποτρέψουν τη συμμετοχή των γυναικών στο Daesh, αλλά και τις πιθανές μελλοντικές επιθέσεις (Stack, 2011)

Μία από τις περιπτώσεις που δημιούργησαν έναν κύκλο πολιτικών συζητήσεων είναι τριών κοριτσιών από το Denver, ηλικίας 15, 16 και 17, οι οποίες προσπάθησαν να ενσωματωθούν στις δομές του Daesh (Brumfield, 2014). Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, όμως, δίνουν μεγάλο βάρος στο συγκεκριμένο φαινόμενο, αφιερώνοντας ένα μεγάλο μέρος των σχετικών άρθρων και ρεπορτάζ στις γυναίκες Ξένες Μαχήτριες, δυσανάλογο σε σχέση με το ποσοστό συμμετοχής τους. Κυρίως οι γυναίκες αυτές απεικονίζονται μέσω και διαμέσου έμφυλων στερεοτύπων, θεωρώντας ότι είναι πόνια άλλων, θύματα ή ότι πηγαίνουν εκεί για να παντρευτούν, θαμπωμένες από τον «ερωτισμό» των ανδρών jihadi. Ωστόσο, σύμφωνα με έρευνες, οι γυναίκες που παίρνουν την απόφαση να ταξιδέψουν και να συμμετέχουν στο Daesh το κάνουν για μία πληθώρα λόγων και κινήτρων, ακριβώς όπως συμβαίνει και με τους άνδρες (Wolfe, 2015).

Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν γυναίκες που το κάνουν λόγω ανάγκης για μία περιπέτεια, για να ζήσουν κάτι διαφορετικό και να ερωτευτούν. Υπάρχουν γυναίκες που το κάνουν, λόγω της διάκρισης και της ανισότητας που έχουν βιώσει, όχι μόνο επειδή είναι γυναίκες, αλλά επειδή είναι μουσουλμάνες γυναίκες που εκδηλώνουν πρακτικά τη πίστη τους σε δημόσιο χώρο και πέφτουν θύματα ρατσισμού· συστήματα καταπίεσης που πολλές φορές τις οδηγούν σε εσωτερικές αναζητήσεις για τη ταυτότητά τους. Υπάρχουν γυναίκες που παίρνουν την απόφαση να συμμετέχουν επειδή συμφωνούν με τις πολιτικές πεποιθήσεις του Daesh και θέλουν να βοηθήσουν στην οικοδόμηση του Ισλαμικού κράτους και να σταματήσει η καταπίεση των μουσουλμάνων σε διεθνές επίπεδο, θεωρώντας ότι είναι προσωπική τους υποχρέωση (Hoyle, Bradford, & Frenett, 2015). Προφανώς, αυτές οι διαδικασίες δεν είναι καθαρά προσωπικές, αλλά υπάρχει διαμεσολάβηση και με εξωτερικούς παράγοντες και πηγές επιρροής. Η εμμονή της ακαδημαϊκής κοινότητας και του διεθνούς πολιτικού χώρου στην απομόνωση αυτών των παραγόντων ως άκρως πιο σημαντικών σε σύγκριση με την εμπρόθετη δράση των γυναικών, αναδιπλώνει και αναδιαμορφώνει συνεχόμενα και σταθερά θέματα παθητικότητας και τη

θυματοποίηση των γυναικών (Huckerby, 2015).

Οφείλουμε να λάβουμε υπόψη μας την ιστορικότητα του φαινομένου και της συμμετοχής γυναικών σε τρομοκρατικές οργανώσεις, ώστε να ξεπεράσουμε τα έμφυλα στερεότυπα στους τρόπους θέασης των γεγονότων και των συμβάντων, και να καταλάβουμε δύο πράγματα. Πρώτον, η συμμετοχή των γυναικών σε τρομοκρατικές οργανώσεις δεν είναι *per se* εμφυλοποιημένη, αλλά αποκτά έμφυλα χαρακτηριστικά, λόγω των κοινωνικών κατασκευών και των ιδεολογιών· δεύτερον, η συμπεριφορά τους εντός της εξτρεμιστικής ομάδας μπορεί να παραβαίνει ακόμα και τα στερεότυπα που έχουμε για τους τρομοκράτες (Gentry & Sjoberg, 2011)

Για παράδειγμα, ένα από τα σώματα που δεν έχουν μελετηθεί πολύ και υπογραμμίζουν την ύπαρξη εμπρόθετης δράσης και της πλήρης συνείδησης του έργου που αναλαμβάνουν είναι οι γυναικείες hisbah. Οι hisbah είναι σώματα ασφαλείας, συγκεκριμένα είναι δύναμη της αστυνομίας που έχει θεσπίσει το Daesh, αναλαμβάνουν να διατηρήσουν την εφαρμογή των ηθικών αρχών του οργανισμού, τη διαχώριση των υποκειμένων με βάση το βιολογικό φύλο τους, την υπακοή στις ενδυματολογικές προσταγές και επιτηρούν το εμπόριο των δούλων και της πώλησης σεξουαλικών υπηρεσιών (Speckhard, 2016).

Γίνεται, λοιπόν, φανερό ότι οι γυναίκες που συμμετέχουν στα σώματα του Daesh, πολλές φορές όχι μόνο δεν είναι θύματα και δε «ξεγελιούνται» από άλλους, αλλά γνωρίζουν και πράττουν με τέτοιο τρόπο, ώστε να διατηρηθεί και να προωθηθούν οι ιδέες και οι πρακτικές του Daesh. Το γεγονός αυτό υποστηρίζεται από πρώην μέλη της οργάνωσης, τα οποία λένε ότι οι γυναίκες αυτές χρησιμοποιούσαν κοινωνικά μέσα δικτύωσης, ώστε να απαντάνε σε απορίες υποκειμένων που θέλανε να συμμετέχουν στην οργάνωση, αλλά και για βρίσκουν και να πείθουν κορίτσια από δυτικές χώρες να «επιστρέψουν» στο «σπίτι» τους. Ακόμα και αν κάποιες έχουν, αρχικά, ξεγελαστεί ή «θαμπωθεί» από έννοιες αρρενωπότητας και θηλυκότητας και μεγαλείων που δεν υπάρχουν, η παρουσία τους και τα έργα τους αναδεικνύουν ότι σε ένα κάποιο βαθμό γνωρίζουν τις πράξεις τους και τις συνέπειες που έχουν, συμφωνώντας με τον πολιτικό σκοπό τους.

Εντούτοις, οι τρομοκρατικές οργανώσεις, αναγνωρίζοντας τη θέση των γυναικών στο εκάστοτε κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο και εκμεταλλευόμενοι τα ζητήματα καταπίεσεων, ανισοτήτων και πολιτισμικών προτύπων, ενσωματώνουν τις γυναίκες σε διαφορετικά επίπεδα της οργάνωσης. Οι διαφορετικές θέσεις που καταλαμβάνουν και εκπληρώνουν, δε χαρακτηρίζονται ως παθητικές θέσεις,

αλλά διατρέχονται από μία ενεργή δέσμευση των γυναικών στις αποστολές που αναλαμβάνουν. Το ζήτημα αυτό θα αναλυθεί περαιτέρω σε επόμενα μέρη της εργασίας.

Καταλήγω, λοιπόν, στο ότι οι γυναίκες που συμμετέχουν σε τρομοκρατικές οργανώσεις και σε εξτρεμιστικές ομάδες το κάνουν μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο έμφυλων ρόλων και έμφυλων στερεοτύπων, οι οποίοι ανα-παράγονται και επαναπροσδιορίζονται σε ένα πατριαρχικό, ετεροφυλόφιλο πλαίσιο. Οι ρόλοι των γυναικών διατρέχονται από μία άνωθεν ειρηνική φύση, άμεσα συνδεδεμένη με τη δυνατότητα κήσης και της επακόλουθης μητρότητας· ο φύσει ειρηνικός, παθητικός και χειραγωγήσιμος χαρακτήρας των γυναικών συνδέεται με τους οικογενειακούς ρόλους που λαμβάνει μία γυναίκα μέσα στο σπίτι: μητέρα, αδελφή και σύζυγος. Αυτές οι ιδιότητες που προωθούνται από τους διεθνείς οργανισμούς για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και τη πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού, αποτελούν εύφορο έδαφος παραγωγής ανισοτήτων και συγκεκριμένων ιδεολογικών στερεοτύπων που εκμεταλλεύονται οι τρομοκρατικές οργανώσεις και οι εξτρεμιστικές ομάδες.

Επίσης, οι γυναίκες, όπως έχει φανεί και από την ανάλυση του ζητήματος της μαντήλας, αλλά και του ζητήματος της εμπρόθετης δράσης, θεωρούνται εν γένει θύματα τρομοκρατικών οργανώσεων και παθητικά υποκείμενα που άγονται και φέρονται από τις πράξεις και ενέργειες άλλων. Οι γυναίκες αποτελούν θύματα, εξιδανικευμένα ή μη, τα οποία συμμετέχουν σε τρομοκρατικές οργανώσεις, μόνο σε συσχέτιση με κάποιον άνδρα. Λόγοι εκδίκησης, σχέσης, σεβασμού και εξιλέωσης της οδηγούν στην «ενεργή» συμμετοχή τους σε αυτές τις ομάδες, χωρίς να έχουν σύμφωνη πολιτική πεποίθηση ή προσωπική ιδεολογία. Ωστόσο, όπως φαίνεται από το παράδειγμα των γυναικών Ξένων Μαχητών, και το σώμα hisbah, οι γυναίκες όχι μόνο δεν είναι «θύματα» και άβουλα όντα, αλλά προσλαμβάνοντας τις υπάρχουσες συνθήκες με το δικό τους υποκειμενικό τρόπο, θεωρούν ότι η ενεργή συμμετοχή τους στις τρομοκρατικές οργανώσεις είναι μέσο επίτευξης πολιτικών στόχων και έκφραση της ιδεολογίας τους.

Είναι σημαντικό πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση του επόμενου κεφαλαίου να τονίσουμε ότι οι ρόλοι και τα στερεότυπα γύρω από τις γυναίκες παράγουν ανισότητες, αναπαράγουν συστήματα καταπίεσης και περιορίζουν τις επιλογές των γυναικών για την έκφραση της προσωπικότητάς τους και την ελευθερία έκφρασης λόγου και θρησκευτικής ταυτότητας. Το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο

έμφυλων ανισοτήτων και καταπίεσης συνιστά γόνιμο έδαφος στρατηγικής εκμετάλλευσης από αντισυστημικές ομάδες, όπως οι τρομοκρατικές οργανώσεις, για δύο λόγους. Πρώτον, διότι μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα στερεότυπα αυτά που είναι συνήθη σε διάφορα κοινωνικά πλαίσια, τα οποία ταιριάζουν στις πολιτικές τους απόψεις, εφόσον τα προσδιορίσουν στις δικές τους λογοθετικές πρακτικές. Δεύτερον, εφόσον προσδιορίσουν τα στερεότυπα στο δικό τους ιδεολογικό πλαίσιο, μπορούν να τα επικοινωνήσουν με τέτοιο τρόπο, ώστε να δείξουν ότι οι δικές τους πρακτικές δεν είναι άδικες προς τα υποκείμενα, αλλά βοηθάνε ειδικά τις γυναίκες να ζήσουν σε ένα πλαίσιο χωρίς καταπιέσεις και ανταγωνισμό.

Κεφάλαιο 4. Η εργαλειοποίηση των έμφυλων στερεοτύπων.

Το κεφάλαιο αυτό έχει ως κύριο στόχο την ανάδειξη της εργαλειοποίησης και εκμετάλλευσης των έμφυλων στερεοτύπων και ρόλων που προσδίδονται στα υποκείμενα, και ειδικά στις γυναίκες, από το Daesh. Για να υλοποιήσω αυτό το στόχο, επιχειρώ να υπογραμμίσω τους τρόπους που χρησιμοποιεί το Daesh στρατηγικές επικοινωνίας, και συγκεκριμένα τη δημοσίευση του περιοδικού Daesh (σε πρώτο στάδιο) και του Rimayah (σε δεύτερο στάδιο).²³ Παρότι, οι κύριες μέθοδοι που χρησιμοποιεί το Daesh για μύηση και προσέλκυση Ξένων Μαχητών είναι τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης (π.χ. Twitter, Facebook), η σημασία των άρθρων των δύο αυτών περιοδικών δε μπορεί να βγει από το επίκεντρο των ακαδημαϊκών ερευνών και της διεθνούς κοινότητας, επειδή μπορεί να διερευνηθεί και να αναλυθεί η ιδεολογία τους και ο τρόπος που χρησιμοποιούν τα έμφυλα στερεότυπα και ρόλους, για λόγους ισχύος και διατήρησης της δύναμης τους. Σε ορισμένα σημεία, χρησιμοποιείται και το «Women of the Islamic State: A Manifesto on Women by the Al-Khanssaa Brigade», το οποίο είναι ένα μανιφέστο που δημιουργήθηκε από τις Al-Khanssaa Brigade για το ρόλο των γυναικών στο ισλαμικό κράτος, και χρησιμοποιείται στη μεταφρασμένη του έκδοση από το Quilliam Foundation (Winter, 2017).

4.1. Dabiq και Rimayah: μέσο στρατηγικής επικοινωνίας του Daesh.

Το Daesh δημοσίευσε το πρώτο τεύχος του Dabiq τον Ιούλιο του 2014, το οποίο ήρθε να συμπληρώσει άλλο ένα μέρος του μωσαϊκού που έχει δημιουργήσει η οργάνωση για να «επικοινωνήσει» τους στόχους της (Zelin, χ.χ.). Το περιοδικό, με τις ζωηρές και χρωματιστές φωτογραφίες, με μέσο μέγεθος στις 40-50 σελίδες, αποτελείται από διάφορες στήλες και θεματικές, όπου η κάθε στήλη έχει το δικό της «κοινό», ώστε να μπορέσει να ερμηνευθεί, όπως πρέπει. Υπάρχουν άρθρα για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις κατά των δυτικών δυνάμεων ή εντός του «Καλιφάτου» που έχουν δημιουργήσει, στήλες κριτικής άλλων τζιχαντιστικών ομάδων, όπως η Al Qaeda, πληροφορίες για το hijrah²⁴ και συμβουλές

²³ Όλα τα τεύχη των περιοδικών Dabiq και Rumiyah είναι διαθέσιμα στο www.jihadology.net, το οποίο αποτελεί ένα προσωπικό project του Aaron Y. Zelin.

²⁴ Η κυριολεκτική σημασία του hijrah είναι το ταξίδι που έκανε ο προφήτης Μοχάμεντ από τη Μέκκα στη Μεδίνα, για να ξεφύγει από τη καταδίκη του και αποτελεί ημερομηνία ορόσημο για τους μουσουλμάνους και το Ισλάμ, αφού αποτελεί την ημερομηνία έναρξης της μουσουλμανικής περιόδου. Έπειτα, χρησιμοποιήθηκε ως όρος και για το ταξίδι των πιστών προς την Αιθιοπία και των ακολούθων του προφήτη στη Μεδίνα. Πλέον, χρησιμοποιείται ως όρος για να δείξει το ταξίδι, τη μεταναστευτική κίνηση που οφείλουν να κάνουν οι μουσουλμάνοι από τις περιοχές των άπιστων και αμαρτωλών, για να μετοικήσουν και να δημιουργηθεί το Καλιφάτο που αναγγέλλει το Daesh. Αποτελεί προσωπική

για όσες θέλουν να το επιχειρήσουν, αλλά και μία στήλη από το 5^ο τεύχος και μετά για τις μουσουλμάνες γυναίκες με τίτλο “*To Our Sisters*».

Σύμφωνα με μία άποψη, το Dabiq αποτελεί ένα εργαλείο έκφρασης των στρατηγικών σχεδίων και στόχων της οργάνωσης, και όχι τόσο για την προσέλκυση μελών στις δυνάμεις του (Pelleterier κ.α., 2016). Ο τελικός στόχος της οργάνωσης είναι να δημιουργήσουν και να κατασκευάσουν μία ολοκληρωμένη κοινωνία από, με και για τους μουσουλμάνους πιστούς που ακολουθούν τις ιδεολογικές αρχές και αξίες της οργάνωσης. Παρότι είχαν εκφραστεί και άλλες ιδέες για το στόχο του Dabiq, η συνέχεια των πρακτικών και ενεργειών του Daesh είτε τις διέψευσαν είτε δεν τις έχουν επιβεβαιώσει ακόμα και δε βασίζονται τόσο σε πραγματικά γεγονότα. Πιο συγκεκριμένα, η απουσία υλικού για επιθέσεις στη Δύση είχαν θεωρηθεί ως τρόπος αποφυγής μεγαλύτερης στρατιωτικής εμπλοκής των δυτικών χωρών, το οποίο αναιρέθηκε με τις επιθέσεις στο Παρίσι, Λονδίνο, Νίκαια και στις Βρυξέλλες (Wood, 2015). Όπως, επίσης, η ιδέα ότι το περιοδικό έχει ως κύρια ομάδα στόχευσης τους μουσουλμάνους που ήδη βρίσκονται στη περιοχή, δε στέκει εφόσον είναι γραμμένο στα αγγλικά και το ποσοστό αγγλόφωνων υποστηρικτών στη περιοχή είναι αρκετά μειωμένο (Ingram, 2015).

Ωστόσο, το ερώτημα παραμένει όταν αναφερόμαστε στο Dabiq, αλλά και στο Rimayah που πήρε τη θέση του στη συνέχεια. Ποιος είναι ο στόχος του περιοδικού και ποιες ομάδες θέλουν να το διαβάσουν; Η θέση του Brandon Colas (2016) φαίνεται να εμπεριέχει πιο αποτελεσματικά και ολοκληρωμένα την οπτική του Daesh, ο οποίος θεωρεί ότι το κάθε κείμενο και το κάθε άρθρο/στήλη αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο κοινό, το οποίο ερμηνεύει το κείμενο, όπως του αρμόζει, εφόσον θεωρούν, με βάση τη θρησκεία τους, ότι το κάθε κείμενο έχει μόνο μία ερμηνεία και ένα νόημα. Επίσης, αναφέρει μία δυσκολία που υπάρχει για όλους τους ερευνητές που δεν διακατέχονται από την αντίληψη του Daesh, ότι η ανάλυση του περιεχομένου και των λόγων που παράγονται αποτελεί μία προβληματική διαδικασία.

Ο Colas καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το Dabiq, άρα και το Rimayah προσθέτω, έχει ως κύριο στόχο τη δημιουργία και παραγωγή συγκεκριμένων ορίων για την ομάδα, αλλά και για να μεταβάλλει τις πολιτικές κατά του Daesh από τις χώρες της δύσης. Το περιοδικό είναι ένα ιδεολογικό εργαλείο για

και συλλογική υποχρέωση όλων όσων ασπάζονται τις αρχές και την ιδεολογία του Daesh, εκτός αν είναι ανίκανοι να ταξιδέψουν.

τους αναγνώστες του, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να επεξηγηθούν όλες τους οι απορίες και οι εσωτερικές αναζητήσεις, αλλά και για να αποσιωπηθούν θέματα που πολλές στη Δύση μπορεί να σκεφτόμαστε. Για παράδειγμα, γίνονται ελάχιστες αναφορές στα χτυπήματα κατά της οργάνωσης, στη μείωση της εδαφικής τους έκτασης και στους θανάτους των μαχητών, και όταν γίνεται, πάντα αναφέρεται ότι ήταν η θέληση του Allah.

Το πιο σημαντικό σημείο για τη δική μας έρευνα και ανάλυση είναι η διαδικασία παραγωγής των συγκεκριμένων ορίων της οργάνωσης, όσον αφορά τη κοινωνία που ονειρεύονται και επιχειρούν να οικοδομήσουν στις περιοχές τους. Σε αυτή τη περίπτωση, τα δύο περιοδικά χρησιμοποιούνται με ένα στόχο: τη διόρθωση και ανακατασκευή όλων των φαινομένων που μπορεί να προκαλούν τη δυσαρέσκεια των μελών της οργάνωσης, τα οποία φαινόμενα θα μπορούσαν να οδηγήσουν τα μέλη στην αποχώρηση, για λόγους δυσαρέσκειας και ανικανοποίησης. Ένα σημαντικό μέρος των δυσαρεστημένων μελών της οργάνωσης αποτελεί λογικά το γυναικείο κομμάτι των μελών, ειδικά οι γυναίκες που ήρθαν από τη δύση και άλλες περιοχές. Το Daesh, το οποίο έχει στην ομάδα του το μεγαλύτερο αναλογικά ποσοστό συμμετοχής από γυναίκες (Bergen, Schuster και Sterman, 2015), επιχειρεί να συγκρατήσει και να νουθετήσει τις γυναίκες, ώστε να καταλάβουν τους ρόλους και την αποστολή τους εντός της ομάδας.

4.2. Τα δύο φύλα στα φύλλα των δύο περιοδικών.

Τα δύο περιοδικά, το Dabiq και το Rimayah, δημοσιεύονται σχεδόν κάθε μήνα από το Daesh. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, μέσω της δημοσίευσης των περιοδικών, επιχειρεί να απεικονίσει, αλλά και παράλληλα να κατασκευάσει, την εξιδανικευμένη κοινωνία των μουσουλμάνων. Για να το κάνει αυτό, οφείλει να αναφερθεί σε όλα τα μέλη της κοινότητας που θα υπάρχουν και θα διαβιώνουν μεταξύ τους, και θα πρέπει να κάνει σαφές το πώς θα λειτουργούν μεταξύ τους. Έτσι, ενώ οι φωτογραφίες των περιοδικών είναι γεμάτες πολεμοχαρείς φιγούρες, χαμογελαστά αγόρια που μαθαίνουν τις τζιχαντιστικές αξίες, και νεκρούς «προδότες» της Δύσης και νεκρούς «μάρτυρες» του Αλλάχ, υπάρχει ένα μέρος που εστιάζει σε ζητήματα γυναικών.

Το μέρος αυτό, το οποίο λέγεται «*To Our Sisters*», έχει ως στόχο τις γυναίκες μουσουλμάνες, τους ρόλους που πρέπει να έχουν και την αποστολή τους, τι οφείλουν να κάνουν ως μητέρες, σύζυγοι, χήρες

και μέλη της κοινότητας, ώστε να βοηθήσουν στην οικοδόμηση και διατήρηση αυτής της μουσουλμανικής κοινωνίας. Οι «οδηγίες» που δίνονται στις γυναίκες διατρέχονται από έμφυλα στερεότυπα και ρόλους, δίνοντάς τους συγκεκριμένες έννοιες και αξίες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι μία φράση που υπάρχει στο 11^ο τεύχος του Dabiq: « Γράφω το άρθρο για τη μουσουλμάνα αδελφή, τη γυναίκα του mujahid και τη μητέρα των λιονταριών κουταβιών».²⁵

Αρχικά, οι γυναίκες δεν έχουν καμία υποχρέωση να κάνουν jihad²⁶ ενάντια στους μη-πιστούς και οφείλουν να μη κουβαλάνε όπλα σε δημόσιους χώρους. Τους δίνεται, βέβαια, η δυνατότητα να μάθουν να χρησιμοποιούν όπλα, ώστε σε περίπτωση που απειλείται η ζωή τους από τους εχθρούς να μπορέσει να υπερασπιστεί τον εαυτό της. Παρότι, λοιπόν, δεν οφείλουν να έχουν ενεργό ρόλο στη διεξαγωγή του jihad, έχουν ενεργό ρόλο στην οικοδόμηση της ummah, γεννώντας και μεγαλώνοντας άνδρες και στέλνοντας τους στη μάχη. Στο 8^ο τεύχος του Dabiq αυτό επιβεβαιώνεται, αναφέροντας ότι οι γυναίκες αποτελούν τα «δίδυμα μισά» των ανδρών και παρότι είναι εύθραυστες σαν γυάλινα μπουκάλια, έχουν ψυχές δυνατές όπως οι άνδρες με εξουσία.

Δεύτερον, οι γυναίκες οφείλουν να διευκολύνουν τη ζωή των ανδρών τους και να είναι υποδείγματα συμπεριφοράς για τους συζύγους τους. Οφείλουν «να μη κάνουν τη ζωή τους δύσκολη...να είναι βάσεις υποστήριξης και ασφάλειας για τους συζύγους, αδέρφια, πατέρες και γιους». Αυτό επαναφέρεται στο 11^ο τεύχος λέγοντας στις γυναίκες ότι πρέπει να κάνουν υπομονή και να στηρίζουν τους άνδρες τους, να περιμένουν με υπομονή και συνετά όταν οι άνδρες κάνουν jihad ή έχουν άλλες εξωτερικές υποχρεώσεις και να βοηθάνε στην εκπαίδευση των παιδιών τους, διότι αυτό είναι το προσωπικό jihad των γυναικών: η σωστή εκπαίδευση των παιδιών. Αυτό φαίνεται και στο Μανιφέστο όπου αναφέρεται ρητά ότι είναι σημαντικό για το «ισλαμικό σπιτικό» οι γυναίκες να είναι εκπαιδευμένες και να εκπαιδεύουν τα κορίτσια τους, ώστε να κρατηθεί η μουσουλμανική κοινότητα.

Το Daesh αποτελεί μία τρομοκρατική οργάνωση, η οποία αναγνωρίζει, χρησιμοποιεί και εκμεταλλεύεται αποτελεσματικά τους έμφυλους ρόλους των υποκειμένων. Έχοντας στο μυαλό μας αυτό που αποκαλεί η Yuval-Davis (1997) «άνθρωποι ως δύναμη» , το Daesh αναπαράγει,

²⁵ Πρωτότυπο κείμενο «I write the article for Muslim sister, wife of a mujahid and mother of lion cubs».

²⁶ Ο ιερός πόλεμος ενάντια των άπιστων, αμαρτωλών που δεν ακολουθούν τη σωστή εφαρμογή του Ισλάμ, και ειδικά ενάντια όσων προσπαθούν να κάνουν κακό στη μουσουλμανική κοινότητα.

αναδιαμορφώνει και επανακρυσταλλώνει την ιδιότητα της μητρότητας στις γυναίκες, ως κύρια ευθύνη και υποχρέωσή τους. Οι γυναίκες οφείλουν να γεννούν παιδιά, τα οποία να διαπαιδαγωγούν με τους ορθούς, μουσουλμανικούς τρόπους που ασπάζεται το Daesh, οι οποίοι θα αποτελούν τη μελλοντική γενιά «πιστών-πολιτών» του Ισλαμικού καλιφάτου, που πρεσβεύει ότι θα δημιουργήσει στη περιοχή της μέσης Ανατολής. Οι γυναίκες έχουν μία υποχρέωσή τους προς το κράτος, βασισμένη στην έννοια της *πατριωτικής γυναικείας φύσης* (patriotic womanhood), είναι η βιολογική αναπαραγωγή (Cockburn, 1998). Οι γυναίκες θεωρούνται ως «βιολογικές μηχανές» αναπαραγωγής μελών εθνοτικών συλλογικοτήτων, επαναπροσδιορίζοντας παράλληλα τα όρια και περιθώρια των εθνικών ομάδων (Meer, Dwyer και Modood, ό.π.).

Οι γυναίκες, δηλαδή, έχουν ως κύριο, φυσικό και πρωταρχικό τους στόχο να είναι μητέρες, οι οποίες πρέπει να διαπαιδαγωγήσουν τα ανήλικα της οικογένειας με τον ορθό μουσουλμανικό τρόπο είτε για να αποτελέσουν τους μελλοντικούς μαχητές είτε για να γίνουν σωστές μητέρες. Η γυναίκα είναι μητέρα που έχει υποχρέωση να εκπαιδεύεται σε θέματα θρησκείας και να εκπαιδεύει και τα παιδιά της, διότι είναι «δασκάλα των γενεών και παραγωγός ανδρών». Η μητρότητα αποτελεί μία θεϊκή υποχρέωση, η οποία είναι ευλογία για τις γυναίκες και τους διευκολύνει στη πρόσβασή τους στο παράδεισο. Το Μανιφέστο συγκεκριμένα αναφέρει για τη γυναίκα του Αδάμ «...το να κουβαλάει το γιο του Αδάμ...είναι δύσκολο έργο που ο Θεός έδωσε στη γυναίκα του Αδάμ, επειδή της έδωσε...πράγματα που αφήνουν μόνο τη γυναίκα να εκπληρώσει αυτό το έργο...αυτό θα της δώσει ανταμοιβή από το θεό που δε θα πάρει από αλλού...».

Η ummah, δηλαδή η μουσουλμανική κοινότητα, αποτελεί, όπως αναφέρεται στο περιοδικό, ένα σώμα όπου το πιο αποτελεσματικό μέρος του είναι η μητέρα που ανατρέφει παιδιά. Ακόμα και σε δύσκολες συνθήκες, όπως αναφέρεται στο 11^ο τεύχος, όπου ο άνδρας είναι στη φυλακή, η γυναίκα οφείλει να μεγαλώσει τα παιδιά της σωστά και όπως θα το έκανε αν ο άνδρας της ήταν έξω από τη φυλακή, μιας και είναι η μόνη που έχει τις ικανότητες να βγάλει εις πέρας αυτό το σημαντικό έργο.

Στο τρίτο τεύχος του Ramiyah, αναφέρεται ότι ο χώρος που αρμόζει στις γυναίκες είναι το σπίτι και εκεί οφείλουν να παραμείνουν. Αυτό δεν αποτελεί, βέβαια, μία μονιμότητα, αλλά αποτελεί τον κανόνα, μιας και οι γυναίκες μπορούν να βγουν από το σπίτι για πολύ συγκεκριμένες ανάγκες και πάντα καλυμμένες σε όλο τους το σώμα. Δεν υπάρχει λόγος για τις γυναίκες να βγαίνουν από το σπίτι τους, διότι έξω είναι ευαίσθητες στα ανδρικά βλέμματα και μπορεί να γίνουν θύματα επιθέσεων, και στον

εξωτερικό χώρο δε μπορούν να επικοινωνήσουν και να είναι σε σωστή επαφή με τον Αλλάχ, όπως μπορούν στο σπίτι τους και στο δωμάτιο τους.

Ο ρόλος του σπιτιού και της παρουσίας της γυναίκας στον ιδιωτικό χώρο επιβεβαιώνεται και από το 13^ο τεύχος του Dabiq, που γίνεται αναφορά στο τι πρέπει να κάνει μία χήρα-γυναίκα, εφόσον πεθάνει ο σύζυγός της. Απαγορεύεται στις χήρες να φοράνε πολύχρωμα ρούχα και να χρησιμοποιούνται προϊόντα ομορφιάς και αρώματα, παρά μόνο για όσα είναι αναγκαία για τις «μέρες» τους και για το καθαρισμό, λόγω αυτής της περιόδου. Η γυναίκα οφείλει μετά το θάνατο για 130 μέρες να παραμείνει μέσα στο σπίτι του συζύγου της, εκτός αν δε μπορεί να το συντηρήσει, όπου τότε μπορεί να μετακινηθεί σε άλλο σπίτι και να παραμείνει εκεί για τις 130 μέρες. Αυτή η περίοδος αλλάζει, αν ο θάνατος του συζύγου επέλθει κατά τη περίοδο εγκυμοσύνης, όπου οφείλουν να κάτσουν στο σπίτι μέχρι να γεννήσουν είτε βρίσκονται στο πρώτο μήνα εγκυμοσύνης είτε στη τελευταία εβδομάδα πριν τη γέννα. Εν τέλει, οι γυναίκες, αν χρειαστεί να βγουν την ημέρα εκτός σπιτιού, θα πρέπει αναγκαστικά να γυρίσουν στο σπίτι πριν το βράδυ και να παραμείνουν εκεί για το βράδυ.

Σημασία δίνεται και στη πολυγαμία στο 12^ο τεύχος του Dabiq, αναφέροντας πως είναι επιτρεπτή από τον Αλλάχ, παρότι την απαγορεύουν οι δυτικοί που δεν ακολουθούν το παράδειγμά του. Δίνεται το παράδειγμα του προφήτη, ο οποίος παντρεύτηκε επτά γυναίκες μετά τη πρώτη του γυναίκα την Aishah, αλλά η αγάπη του παρέμεινε ίδια και απαράλλαχτη για αυτήν. Οι άνδρες δε χρειάζονται να πάρουν την άδεια κανένα για τη πολυγαμία, εφόσον είναι επιτρεπτή από τον Αλλάχ, και οι γυναίκες που την αρνούνται και δυσκολεύουν τη ζωή των ανδρών τους, θεωρούνται αχάριστες και μη σωστές πιστές. Από τη στιγμή που το Κοράνι και ο Αλλάχ τις προστατεύει και τους δείχνει το σωστό τρόπο διαβίωσης, τον οποίον ακολουθούν, δε γίνεται να μη θέλουν να επιτρέπεται η πολυγαμία, επειδή έχουν επηρεαστεί από τα δυτικά πρότυπα: και οφείλουν να σκεφτούν τις πράξεις τους και τις επιθυμίες τους διότι το πιο δύσκολο jihad είναι αυτό με τον εαυτό μας.

Ενδιαφέρον για τους έμφυλους ρόλους έχει το 9^ο τεύχος του Dabiq, το οποίο επικεντρώνεται στο ζήτημα των γυναικών δούλων. Αναφέρει ότι οι δούλες μπορούν να παντρευτούν πάλι, παρότι αν ήταν παντρεμένες, μιας και πλέον ανήκουν στον αφέντη τους. Οι δούλες που έχουν τη «τιμή» να κουβαλάνε τα παιδιά των ανδρών που τις έχουν, φέρνουν στον κόσμο «αφέντες» και όχι δούλων, και αυτά τα παιδιά έχουν ως στόχο να μπουν ως σωστοί μουσουλμάνοι στη κοινότητα. Αυτό γίνεται, διότι τα παιδιά δεν ανήκουν στη γυναίκα, αλλά στον άνδρα, δηλαδή ο πατέρας είναι αυτός που τα προσδιορίζει.

Επίσης, άξια ανάλυσης και προσεκτικής προσέγγισης είναι μία σύγκριση που υλοποιείται στο ίδιο τεύχος. Συγκεκριμένα, γίνεται μία σύγκριση ανάμεσα στο φαινόμενο των γυναικών δούλων και του διεθνούς συστήματος πορνείας και εκμετάλλευσης γυναικών, παιδιών και ανδρών στο δυτικό κόσμο. Η σύγκριση έχει ως σκοπό την άμεση κριτική της δυτικής «αληθοφάνειας» και ηθικής σχετικότητας αναρωτώντας για ποιο λόγο είναι χειρότερη η ύπαρξη των γυναικών δούλων, οι οποίες γίνονται σεβαστές από τους άρχοντές τους και έχουν δικαίωμα να κάνουν παιδιά μαζί τους, όπως τις προσδιόριζε, ενώ το σύστημα πορνείας γίνεται αποδεκτό, όπου γυναίκες δεν έχουν λόγο για το πώς ζουν και δε μπορούν να κάνουν παιδιά, μιας και αυτό θα οδηγήσει σε απώλεια κέρδους.

Μεγάλη σημασία δίνεται στο ρόλο της γυναίκας στο hijrah και τη σχέση που πρέπει να έχει με τον άνδρα και την οικογένεια της σε αυτή τη διαδικασία. Δίνεται έμφαση στο ότι η γυναίκα οφείλει να σέβεται το σύζυγό της και την οικογένειά της και να τους δείχνει αφοσίωση, αρκεί αυτοί να τηρούν τους σωστούς τρόπους πίστης και θρησκευτικής ταυτότητας. Αν δε θέλουν και δεν επιτρέπουν στη γυναίκα να κάνει το hijrah, η γυναίκα μπορεί να τους παρακούσει και να κάνει το ταξίδι, ακόμα και μόνη της, χωρίς συνοδό, ώστε να μπορέσει να υπηρετήσει τον Allah, όπως πρέπει και του αρμόζει. Οφείλει να επιχειρήσει να «συνετίσει» το σύζυγο και την οικογένειά της, πριν το ταξίδι, για να μπορέσει να τους φέρει μαζί, ωστόσο, αν δε θέλουν, αυτή τότε μπορεί να φύγει για να μετακινηθεί στο «Καλιφάτο». Αυτές της οι κινήσεις και πράξεις θα την κάνουν «πρότυπο» μουσουλμάνας και θα δοξαστεί και από τη κοινότητα, αλλά και από τον Allah τη μέρα της τελικής κρίσης.

Η βαρύτητα των «προτύπων» έχει μεγάλη σημασία, μιας και στο 2^ο τεύχος του Rimayah, περιγράφονται τέσσερις γυναίκες, οι οποίες είναι πρότυπα για το Ισλάμ και τη μουσουλμανική κοινότητα. Ένα από αυτά τα πρότυπα είναι η μητέρα, η οποία νιώθει περήφανη και ευχαριστεί τον Allah, που τα παιδιά της πέθαναν στη μάχη για τη διάδοση των ιδεών του Ισλάμ και των σωστών αξιών. Το συγκεκριμένο πρότυπο επιβεβαιώνεται και με το 15^ο τεύχος του Dabiq, όπου μία μουσουλμάνα του Καλιφάτου, Φινλανδικής καταγωγής, ευχαριστεί τον Allah για το «μαρτυρικό» θάνατο του γιου της, μετά το hijrah που υλοποίησαν οικογενειακώς.

Επίσης, οι γυναίκες έχουν και άλλες επιμέρους υποχρεώσεις, οι οποίες περιστρέφονται γύρω από τις ίδιες αρχές και ανάγκες: την ανάγκη για μετακίνηση του πληθυσμού στη περιοχή του Καλιφάτου και την ανάγκη για την αναπαραγωγή των σωστών μουσουλμάνων από αυτές τις γυναίκες, ώστε να

πραγματωθεί το jihad έναντι των άπιστων και αμαρτωλών. Για παράδειγμα, οι πλούσιες γυναίκες, ή ακόμα και οι γυναίκες όλων των οικονομικών τάξεων, οφείλουν να είναι εγκρατείς και να μη ξοδεύουν λεφτά για ρούχα, κοσμήματα και καλλυντικά, τα οποία δε τους χρειάζονται και είναι περιττά. Αντιθέτως, όλα αυτά τα χρήματα οφείλουν να τα δώσουν για λόγους επικράτησης του Ισλάμ, όπως την αγορά όπλων και εφοδίων για τους άνδρες. Δεύτερο παράδειγμα: οι γυναίκες ακόμα και αν είναι παντρεμένες, οφείλουν να φύγουν από το γάμο αν πρόκειται για να αφοσιωθούν στον Allah, όπως φαίνεται στο 10^ο τεύχος, και ο Allah θα φροντίσει να τους δώσει κάτι καλύτερο για το μέλλον ή και στη τελική μέρα της κρίσεως: όπως αναφέρεται «για τον Allah είναι υποχρεωτικό για μία γυναίκα να νιώσει ότι η καταστροφή όλου του κόσμου είναι πιο εύκολη για αυτή παρά να παραμείνει στη κηδεμονία ενός εχθρού»²⁷.

Συμπεραίνεται, λοιπόν, ότι το Daesh δημοσιεύει τα περιοδικά με συγκεκριμένους στόχους και σκοπούς, οι οποίοι διαφοροποιούνται ανάλογα με τη στήλη, τα άρθρα και τη περίοδο που διανύεται. Αφιερώνει συγκεκριμένες σελίδες και έκταση των περιοδικών στις γυναίκες, οι οποίες έχουν βιωτική σημασία για τη διατήρηση της δύναμης του «Καλιφάτου», όντας οι παραγωγοί του έθνους και αυτές που διαμορφώνουν και παγιώνουν τα πολιτισμικά όρια της ομάδας. Το τι απορρίπτεται από τις επιλογές των γυναικών και από τη θηλυκότητα, παράγουν ανταντακλαστικά και διαμετρικά αντίθετα την έννοια της αρρενωπότητας.

Η αρρενωπότητα εντός του «Καλιφάτου» δε περιορίζεται εξ ανωτέρων ούτε μπορεί να περιοριστεί από τους ίδιους τους ανθρώπους και τους πιστούς. Όλοι αποτελούν δούλους του Allah, ο οποίος, όμως, επιτρέπει στους άνδρες τα πάντα: πολυγαμία, όπλα, ελεύθερη κυκλοφορία στο δημόσιο χώρο. Για να έχουν αυτά τα στοιχεία τη βαρύτητα που πρέπει στη διαμόρφωση και την ανα-παραγωγή της ηγεμονικής αρρενωπότητας εντός του κοινωνικού τους πλαισίου, οι γυναίκες δεν έχουν αυτά τα δικαιώματα, και όταν τα αποκτούν, τα έχουν για περιορισμένο χρόνο (π.χ. να κυκλοφορούν μόνο μέρα όταν βγαίνουν στο δρόμο) ή για συγκεκριμένο σκοπό (π.χ. χρησιμοποιούν όπλα μόνο για αμυντικούς σκοπούς και αν απειλούνται) ή σε συγκεκριμένο τόπο (π.χ. μόνο στο σπίτι μπορούν να θρηνησουν σωστά τον άνδρα τους).

²⁷ Πρωτότυπο κείμενο: «For Allah it is obligatory for a woman to feel that the destruction of the entire world is easier on her than to remain in the guardianship of an enemy».

Οι έμφυλοι ρόλοι που προσδίδονται στη γυναίκα είναι πολύ συγκεκριμένοι και προσδιορίζονται αυστηρά από τα κείμενα των περιοδικών. Οι γυναίκες είναι κυρίως μητέρες, οι οποίες οφείλουν να διαπαιδαγωγήσουν τα παιδιά τους με σωστό τρόπο. Δεύτερον, είναι σύζυγοι που οφείλουν να κρατάνε την οικογένεια κοντά και να σέβονται τον άνδρα και τα παιδιά τους, έχοντας πάντα στο μυαλό ότι αν ο άνδρας είναι «άπιστος» και δε θέλε να μετανοήσει, μόνο τότε μπορεί να τον «προσπεράσει». Τρίτον, είναι κόρες και αδελφές, έχοντας ένα συγκεκριμένο ρόλο αφοσίωσης και «παράδοσης» της υποκειμενικότητάς τους προς του γονείς της και το ευρύτερο οικογενειακό πλαίσιο. Τέταρτον, είναι μέλος της ευρύτερης κοινότητας, όπου η δυνατότητα της μητρότητας τις καθιστά το πιο παραγωγικό όργανο του σώματος της κοινότητας, και οφείλουν να γεννάνε παιδιά, ώστε να συντηρούν τη κοινότητα. Τέλος, ως μέλη της κοινότητας, πρέπει να ακολουθούν συγκεκριμένους κανόνες και αξίες, να μην υπερβαίνουν τις νόρμες, να προσέχουν τι φοράνε και τι ξοδεύουν και με ποιο τρόπο φέρονται σε κάθε κοινωνικό συμβάν.

Το Daesh, ωστόσο, έχει καταφέρει μία συγκεκριμένη καινοτομία, η οποία πρέπει να του αναγνωριστεί: έχει καταφέρει να σπάσει το δίπολο ενεργητικότητας-παθητικότητας, θολώνοντας παράλληλα το δίπολο δημοσίου-ιδιωτικού. Πιο συγκεκριμένα, πράξεις που θεωρούνται παραδοσιακά ως «παθητικές» και ιδιωτικές, δηλαδή το μαγείρεμα, το καθάρισμα του σπιτιού κτλ, τα έχει μετατρέψει σε «ενεργητικές» διαδικασίες ύψιστης σημασίας για την οικοδόμηση του Καλιφάτου. Αναδεικνύει συνεχόμενα την ανάγκη και τους ρόλους που παίζουν οι γυναίκες εντός της κοινότητας, το οποίο ενδυναμώνει τη παρουσία τους και το σεβασμό προς το πρόσωπό τους. Παρότι, στηρίζει τη παρουσία τους στον ιδιωτικό χώρο, έχουν τέτοια σημασία που αποτελούν πράξεις δημόσιου συμφέροντος, και όπου όλες και όλοι αναγνωρίζουν. Η σύγχυση και ο συγκερασμός αυτών των εννοιών δε μπορεί να θεωρηθεί σε καμία περίπτωση τυχαίος, αλλά γίνεται σκόπιμα και με προσεκτικές δηλώσεις και βήματα. Η αξιοποίηση των έμφυλων στερεοτύπων που υπάρχουν στα περισσότερα κοινωνικοπολιτικά πλαίσια τους δίνει μία εύφορη βάση προσέλκυσης μελών και τους επιτρέπει να χρησιμοποιήσουν οικείες έννοιες, έστω στη πλειοψηφία των ομάδων στόχευσης, ως εργαλεία επικοινωνίας και στρατηγικές συμπάθειας, υποστήριξης και προσέλκυσης.

Η επιτυχία αυτών των λογοθετικών πρακτικών που θολώνουν τα προαναφερθέντα δίπολα, σε συνδυασμό με μικρές, αλλά ουσιώδεις κριτικές, προς τα συστήματα εκμετάλλευσης των γυναικών στη Δύση, όπως το σύστημα πορνείας, δημιουργεί, παράγει, πλαισιώνει και παγιώνει μία επιτυχημένη στρατηγική προσέγγιση των γυναικών από το Daesh. Επιχειρώντας να μυήσουν μεγαλύτερο αριθμό

γυναικών στα σώματά τους, εργάζονται σε ένα διπλό πεδίο: από τη μία, στην αναποτελεσματικότητα της δύσης να αντιμετωπίσει τα συστήματα καταπίεσης, ανισότητας και εκμετάλλευσης των γυναικών, όπως το σύστημα πορνείας ή την απεικόνιση των γυναικών ως μητέρων· και από την άλλη, στη παροχή εναλλακτικών προτάσεων και μορφών διαβίωσης και υποκειμενοποίησης για τις γυναίκες, χρησιμοποιώντας τις όποιες καταπιέσεις, αναπαράγοντας ουσιακρατικές προσεγγίσεις με έναν πιο «ενεργό» χαρακτήρα και σεβόμενοι την ανάγκη του ανήκειν και της συλλογικής ταυτότητας.

Συμπεράσματα

Ο ρόλος των γυναικών στο σύγχρονο κοινωνικοπολιτικό γίνεσθαι αποτελεί ένα πολυεπίπεδο και πολυπαραγοντικό πεδίο συγκρούσεων, διαφωνιών και αντίρροπων δυνάμεων. Παρότι, οι τελευταίες δεκαετίες έχουν αναδείξει τη σημασία της ίσης πρόσβασης και συμμετοχής των γυναικών σε όλους τους κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτικούς και πολιτισμικούς τομείς, υπάρχουν καίρια σημεία και φαινόμενα που αποδεικνύουν ότι οι γυναίκες κάθε άλλο παρά έχουν επιτύχει την ισότητα. Αυτό ισχύει σε διαφορετικό βαθμό και επίπεδο, πάντα λαμβάνοντας υπόψιν τις τοπικές, εθνικές, περιφερειακές και διεθνείς εκδηλώσεις των έμφυλων ανισοτήτων και καταπιέσεων. Παρότι τα Κράτη-Μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών έχουν υπογράψει, επικυρώσει ή/και συμφωνήσει σε πληθώρα συμβάσεων και συνθηκών για τη προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη καταπολέμηση διακρίσεων και ανισοτήτων, οι κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες που επικρατούν είναι ασύμβατες με αυτές τις δεσμεύσεις.

Ένας σημαντικός τομέας υπό διαμόρφωση που αναδεικνύει την αντίφαση της διεθνούς κανονιστικής θεωρίας με τις εθνικές κρατικές πρακτικές είναι το πλαίσιο πρόληψης και αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού. Οι λέξεις, φράσεις και η έκφραση των κανονιστικών πλαισίων από το Ψήφισμα 1325 το 2000 του Συμβουλίου Ασφαλείας, μέχρι και το Σχέδιο Δράσης για τη Πρόληψη του Βίαιου Εξτρεμισμού, αλλά και σε όλα τα σχετικά Ψηφίσματα, αποτελούν εύφορο έδαφος ανάλυσης των απεικονίσεων των γυναικών και των έμφυλων προκαταλήψεων. Οι γυναίκες μπήκαν στο πεδίο διατήρησης ειρήνης και ασφάλειας ως θύματα ένοπλων συγκρούσεων και τρομοκρατικών οργανώσεων. Οι φεμινιστικές κριτικές για τη συνεχόμενη «θυματοποίηση» των γυναικών από τη διεθνή κοινότητα και τους φορείς λήψης πολιτικών αποφάσεων για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας οδήγησε τους διεθνείς οργανισμούς στη διαμόρφωση ενός «ανθρωποκεντρικού» πλαισίου πρόληψης του βίαιου εξτρεμισμού. Η μεταβολή αυτή από τη κατασταλτική αντιμετώπιση της τρομοκρατίας στη προληπτική εξάλειψη του βίαιου εξτρεμισμού αποτελεί μία επιτυχία των φεμινιστικών και εναλλακτικών προσεγγίσεων που προτείνουν τη δημιουργία μίας κοινωνίας δικαίου, συμμετοχικής για όλες και όλους, ανεξαρτήτως διαφοροποιητικών χαρακτηριστικών.

Αυτή η επιτυχία των φεμινιστικών κινημάτων και εναλλακτικών κριτικών, ωστόσο, είναι τόσο θεωρητική, όσο είναι και πρόσκαιρη. Η αύξηση τρομοκρατικών επιθέσεων από υποκείμενα, άμεσα ή έμμεσα συνδεδεμένα με το Daesh, αλλά και η αύξηση της διεθνούς επιρροής και δύναμης του Daesh

αποτέλεσαν τις κατάλληλες αφορμές για την αποκρυστάλλωση της πραγματικότητας. Το ζήτημα της μαντήλας έφερε στο προσκήνιο της διεθνούς κοινότητας το γεγονός ότι η έμφυλη ισότητα δεν αποτέλεσε αυτοσκοπό των διεθνών οργανισμών, αλλά ένα εργαλειακό μέσο επίτευξης στόχων ασφαλείας. Πρόκειται, δηλαδή, για πολιτικές ασφαλειοποίησης και διατήρησης της τάξης, χρησιμοποιώντας ένα «ανθρωποκεντρικό» discourse. Παρότι, πολλές γυναίκες θεωρούν τη μαντήλα ως ένα προσωπικό αντικείμενο ενδυνάμωσης, υποκειμενοποίησης, εκδήλωσης της θρησκευτικής πίστης, ένδειξης ανήκειν και συμμετοχής σε μία ομάδα, καθώς και άρνηση του πατριαρχικού ελέγχου ή του καπιταλιστικού skin politics, το φιλελεύθερο δυτικό πλαίσιο έχει αντίθετη άποψη. Θεωρεί ότι η μαντήλα είναι ένα απτό σύμβολο καταπίεσης και πατριαρχικής βαρβαρότητας, το οποίο είναι ασύμβατο με τους στόχους της έμφυλης ισότητας. Επίσης, είναι ένα ορατό σύμβολο του «Άλλου», του πολιτισμικά διαφορετικού και ενός «πανταχού παρόντος» κινδύνου: της τρομοκρατίας, μιας και οι μαντηλοφορεμένες μουσουλμάνες είναι πολύ πιθανό να συμμετέχουν σε τρομοκρατικές ομάδες και εξτρεμιστικές οργανώσεις.

Έτσι, ενώ η θεωρητική πηγή έμπνευσης του Σχεδίου Δράσης για τη Πρόληψη του Βίαιου Εξτρεμισμού, αλλά και των σχετικών ψηφισμάτων και νομοθεσιών, «στοχεύει» στη μείωση των ανισοτήτων και στη καταπολέμηση των συστημάτων διακρίσεων που διαμορφώνουν έδαφος ριζοσπαστικοποίησης, οι εθνικές κρατικές πολιτικές στην εφαρμογή τους βασίζονται σε αυτά τα συστήματα καταπίεσης αναπαράγοντας και διαιωνίζοντας τις διακρίσεις εις βάρος τους. Τόσο η υποχρεωτική χρήση της μαντήλας όσο και η κρατική απαγόρευση της μαντήλας συνιστούν αποφάσεις ενός πατριαρχικού, σεξιστικού πλαισίου, ανδροκρατούμενου, το οποίο αποφασίζει και ορίζει τις γυναίκες και τον τρόπο που βιώνουν το σώμα τους και την υποκειμενικότητά τους. Συνεπώς, κοντά 17 χρόνια μετά το Ψήφισμα 1325 και κοντά 2 χρόνια μετά το Σχέδιο Δράσης, η πραγματικότητα είναι μία: τα έμφυλα στερεότυπα εντός του πατριαρχικού, ετεροφυλόφιλου, ρατσιστικού και καπιταλιστικού πλαισίου συνεχίζουν να υπάρχουν, ανεξαρτήτως του «πολιτισμικού ημισφαιρίου» - ανεξαρτήτως Δύσης ή Ανατολής.

Τα έμφυλα στερεότυπα και οι έμφυλοι ρόλοι που καλούνται τα υποκείμενα να «υιοθετήσουν» είναι άμεσα συνδεδεμένα με τις έννοιες της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας. Αυτές οι δύο έννοιες, αφαιρετικά κατασκευασμένες, είναι η βάση, αλλά και το αποτέλεσμα των κοινωνικών διεργασιών που προκαλούν έμφυλες ανισότητες και διακρίσεις. Το βιολογικό φύλο των υποκειμένων (αρσενικό-θηλυκό), άμεσα συσχετιζόμενο με το κοινωνικό φύλο (άνδρας-γυναίκα), διέπεται από ιδεατά αρρενωπότητας και θηλυκότητας αντίστοιχα. Αυτά τα δίπολα παράγονται, κατασκευάζονται και

αναπροσδιορίζονται, μέσω αμοιβαίων αποκλεισμών, μιας και δε μπορούν να κατέχουν ίδια ή παρόμοια χαρακτηριστικά.

Οι γυναίκες, δηλαδή υποκείμενα θηλυκού βιολογικού φύλου που οφείλουν να διέπονται από τις αρχές και τις αξίες της ιδεατής θηλυκότητας, θεωρούνται φύσει ειρηνικές, παθητικές και ενάντιες στη βία. Άμεσα συνδεδεμένες με τη δυνατότητα κύησης και τη «φυσική» επακόλουθη ανατροφή των παιδιών και του «δώρου» της μητρότητας οι γυναίκες προσδιορίζονται ως μητέρες, σύζυγοι, αδελφές, έχοντας υποκειμενικότητα πάντα σε σχέση με έναν άνδρα. Ο ρόλος των γυναικών εντός της οικογένειας αναγνωρίζεται μόνο σε σχέση με κάποιον άνδρα και μόνο για την ανάγκη πρόληψης του βίαιου εξτρεμισμού, μιας και ως φύσει ειρηνικές μητέρες αποτελούν σημείο-κλειδί για την εξάλειψη εξτρεμιστικών ιδεολογιών. Παράλληλα, ίδια χαρακτηριστικά δίνονται στις γυναίκες ως μέλη μίας ευρύτερης κοινότητας, μιας και αναγνωρίζονται πρώτα ως μητέρες και σύζυγοι και έπειτα ως γυναίκες με δική τους υποκειμενικότητα. Αυτό αναπαράγει τα πατριαρχικά, δυτικοκεντρικά, έμφυλα στερεότυπα διακρίσεων και ανισοτήτων για δύο λόγους: πρώτον, θέτει τις γυναίκες σε συγκεκριμένους τόπους δράσης και πρακτικών και αφαιρεί το δικαίωμα στους άνδρες να μην είναι βίαιοι και να μπορούν να παράγουν επιθυμητά αποτελέσματα στη πρόληψη εξτρεμιστικών τάσεων· δεύτερον, ο τρόπος αντίληψης και παραγωγής του ρόλου των γυναικών ως μητέρων εντός του κοινωνικού πλαισίου βασίζεται σε δυτικά πλαίσια κατανόησης της πραγματικότητας, μη λαμβάνοντας υπόψιν διαφορετικές και εναλλακτικές πραγματικότητες.

Επίσης, οι γυναίκες που διέπονται από τις αρχές της θηλυκότητας είναι μόνο θύματα, παθητικές και δεκτικές σε ό,τι συμβαίνει και τις συνθήκες που υπάρχουν τριγύρω της. Δημιουργούνται ιδεολογίες για εξιδανικευμένα θύματα, τα οποία είναι περιορισμένα, δεμένα με τη παράδοση, αγράμματα και που ανήκουν σε ένα «Άλλο» πλαίσιο: συντηρητικό, καταπιεστικό και πατριαρχικό. Τα θύματα αυτά, γυναίκες κυρίως, δεν έχουν εμπρόθετη δράση και η υποκειμενοποίησή τους εξαρτάται μόνο από τους άνδρες. Αυτό, όμως, αποτελεί μία έμφυλη κατασκευή της πραγματικότητας που δε περιλαμβάνει στις διαδικασίες δόμησής της διαφορετικές ιστορίες και αλήθειες. Σώματα εντός του Daesh, όπως το Hisbah, καταφέρνουν να αναδείξουν ότι οι γυναίκες δεν είναι άβουλα πλάσματα, θύματα ενός πατριαρχικού πλαισίου, αλλά έχουν δική τους εμπρόθετη δράση, γνωρίζοντας τις πράξεις τους και τελώντας συνειδητοποιημένα τις πολιτικές τους κινήσεις και ενέργειες. Παρότι, θεωρήσεις που θέλουν τις γυναίκες να συμμετέχουν σε τρομοκρατικές οργανώσεις για λόγους άμεσα συνδεδεμένους με άνδρες είναι διεθνώς διαδεδομένες, δεν αποτελούν τη μοναδική πραγματικότητα: οι γυναίκες Ξένες Μαχήτριες που ταξιδεύουν από τη Δύση προς τις περιοχές που δρα το Daesh και οι ρόλοι που

αναλαμβάνουν, δείχνουν ότι γνωρίζουν τι κάνουν και ότι έχουν εμπρόθετη δράση και πολιτική στάση. Τέλος, το Daesh χρησιμοποιώντας τα νέα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά και παραδοσιακά μέσα μαζικής ενημέρωσης δημιουργεί ένα ευρύτερο δίκτυο λογοθετικών πρακτικών για την απεικόνιση της ιδανικής ισλαμικής κοινωνίας. Σε αυτή τη διαδικασία απεικόνισης και κατασκευής της ummah κατά το Daesh, χρησιμοποιεί δύο περιοδικά: το Dabiq και το Ramiyah. Στα άρθρα των δύο περιοδικών διαμορφώνονται οι ρόλοι και τα στοιχεία που πρέπει να έχουν οι πιστοί που θα ανήκουν στη κοινότητα. Εκμεταλλευόμενο τις απεικονίσεις και τα έμφυλα στερεότυπα των διεθνών οργανισμών, επιτυγχάνει να τα χρησιμοποιήσει εργαλειακά, επαναπροσδιορίζοντας τη «φύση» τους και θολώνοντας τα δίπολα ενεργητικότητας-παθητικότητας. Παρότι, δηλαδή, προσφέρει τους ίδιους ρόλους στις γυναίκες και με πιο περιορισμένες επιλογές, προσδίδει ένα χαρακτήρα «ενεργούς» και σημαντικής συμβολής των γυναικών στο δημόσιο, μέσω ιδιωτικών πρακτικών. Καλύπτοντας τις ανάγκες για ανήκειν, ταυτότητα, συλλογικά πλαίσια και εκμεταλλευόμενο έμφυλες ευαισθησίες και τις έμφυλες καταπιέσεις της Δύσης, προσφέρει μία εναλλακτική διαδικασία ενδυνάμωσης των γυναικών.

Συμπεραίνω, λοιπόν, ότι η διαδικασία διαμόρφωσης των σχεδίων πρόληψης του βίαιου εξτρεμισμού έφεραν στο επίκεντρο την ανάγκη για σεβασμό της διαφορετικότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της συμμετοχής όλων των ομάδων στη διαμόρφωση πολιτικών αποφάσεων. Αυτό, όμως, παρέμεινε στη θεωρία, μιας και η πρακτική εφαρμογή αυτών των ρυθμιστικών πλαισίων, αλλά και οι συνέπειες τους οδήγησαν σε περαιτέρω διακρίσεις και στιγματισμό υποκειμένων. Γυναίκες μουσουλμάνες που μπορεί να επιλέγουν να φορέσουν θρησκευτικά ενδύματα θεωρούνται είτε καταπιεσμένες είτε μέλη τρομοκρατικών οργανώσεων και η Δύση προσπαθεί με το ζόρι να τις απελευθερώσει· γυναίκες θεωρούνται κυρίως μητέρες, αδελφές και σύζυγοι, ορίζονται πάντα σε σχέση με έναν άνδρα και τους δίνεται μία κάποια φύσει ουσία, η οποία τις περιορίζει σε θέματα εμπρόθετης δράσης και τους δίνει μόνο συγκεκριμένες επιλογές δράσης, μόνο στη πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού, μιας και δεν έχουν άλλη δυνατότητα εμπρόθετης δράσης. Έτσι, δημιουργείται για το Daesh το κατάλληλο έδαφος εργαλειοποίησης αυτών των έμφυλων ρόλων και στερεοτύπων, εκμετάλλευσης των κοινωνικών ανισοτήτων και διακρίσεων, καθιστώντας τις προσπάθειες και κινήσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ως ατελέσφορες και αντιπαραγωγικές. Παρότι ο στόχος ήταν η πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού, η ριζοσπαστικοποίηση της κοινωνίας είναι αναπόφευκτη, λόγω των πρακτικών που εφαρμόζονται και των λογοθετικών πρακτικών, γεγονός που δείχνει ότι η διεθνής κοινότητα χρειάζεται αναπροσαρμογή του διεθνούς πλαισίου δράσεων, επαναπροσδιορισμό

των βασικών αρχών και αξιών των διεθνών οργανισμών και πιο αποτελεσματικές διαδικασίες αξιολόγησης των αποτελεσμάτων και αναστοχασμού.

Οι ανακολουθίες των θεωρητικών διεθνών προσεγγίσεων με τις πρακτικές εφαρμογές των Κρατών-Μελών, ωστόσο, δε πρέπει να δημιουργούν αισθήματα απαισιοδοξίας και ιδεολογικά αδιέξοδα. Οφείλουμε να λάβουμε υπόψιν τις δυσκολίες που έχουν προκύψει, τα κενά που έχουν αναδυθεί και τις αδυναμίες εφαρμογής, ώστε να δημιουργηθεί ένα καινούριο, καινοτόμο και αποτελεσματικό πλαίσιο. Το πλαίσιο πρέπει να διαμορφωθεί και να προσδιοριστεί έχοντας τέσσερις κεντρικές αρχές, οι οποίες έχουν παραμεληθεί και θεωρούνται διαχρονικά ως δευτερεύουσες και συμπληρωματικές.

Πρώτον, οφείλει κύριος άξονας των νέων διεθνών πολιτικών να αποτελεί η σταδιακή μείωση και η εξάλειψη των ευρύτερων συστημάτων καταπίεσης, όπως ο ρατσισμός, ο σεξισμός και οι νεοαποικιοκρατικές πολιτικές. Δεύτερον, η ευαισθητοποίηση των φορέων λήψης πολιτικών αποφάσεων στα ζητήματα μειονοτήτων και τις δυσκολίες απόλαυσης των θεμελιωδών ελευθεριών τους και των δικαιωμάτων τους, σε όλα τα επίπεδα, δίνοντας έμφαση σε τοπικές, εθνικές και περιφερειακές διαφοροποιήσεις. Τρίτη αρχή οφείλει να είναι η αύξηση της ορατότητας, της συμμετοχικότητας και της εκπροσώπησης των μειονοτήτων και των τοπικών κοινοτήτων, δίνοντας ευκαιρίες για εναλλακτικές φωνές και πραγματικότητες να ακουστούν και να προβληθούν. Τέλος, η διεθνής κοινότητα θα πρέπει να ενσωματώσει αποτελεσματικές και γρήγορες διαδικασίες ελέγχου και αξιολόγησης των εφαρμογών των διεθνών πολιτικών υποχρεώσεων.

Έχοντας αυτές τις αρχές υπόψιν, η διεθνής κοινότητα έχει πολλές ενέργειες και κινήσεις που μπορεί να υλοποιήσει στο μέλλον. Πρώτον, είναι αναγκαία η ενδυνάμωση των διεθνών οργάνων και σωμάτων που ασχολούνται με ανθρώπινα δικαιώματα, δικαιώματα των γυναικών και έμφυλα ζητήματα, ώστε η έμφυλη ισότητα να αποτελέσει αυτοσκοπό των πολιτικών δράσεων και όχι πολιτικό στοιχείο εργαλειακής χρησιμότητας. Αυτό πρέπει να συνοδεύει με την εξάλειψη και την καταπολέμηση των έμφυλων ανισοτήτων, στερεοτύπων και έμφυλων διαδικασιών υποκειμενοποίησης. Για παράδειγμα, θα ήταν ευκατάρια η έμφαση στην έννοια της γονεϊκότητας και της σταδιακής μείωσης της έννοιας της μητρότητας: έτσι, οι διαδικασίες διαπαιδαγώγησης και κοινωνικοποίησης των ανήλικων θα αφορά τους γονείς, ανεξαρτήτως φύλου ή/και μορφής οικογένειας και θα συμπεριληφθεί και αναγνωριστεί πληθώρα οικογενειακών μορφών και εννοιοδοτήσεων περί πατρότητας και μητρότητας.

Δεύτερον, οι κρατικοί, περιφερειακοί και διεθνείς φορείς να παρέχουν περισσότερες και πιο αποτελεσματικές ευκαιρίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών, ή μη, μίας χώρας. Η δημιουργία ευκαιριών για κοινωνική, πολιτική και οικονομική εξέλιξη όλων των ανθρώπων σε μία χώρα θα διαμορφώσει ευνοϊκές συνθήκες για την καθημερινή ικανοποίηση των αναγκών τους και τη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος κοινωνικής ευφορίας, δικαιοσύνης και πρόνοιας. Επίσης, πρέπει να αναγνωριστεί η διαχρονική στοχοποίηση ορισμένων απομονωμένων κοινωνικών ομάδων και ευαίσθητων κοινοτήτων, οι οποίες στιγματίζονται – έμμεσα ή και άμεσα – από πολιτικές ασφάλειας και αντιμετώπισης της τρομοκρατίας.

Τρίτον, η προώθηση της αναγνώρισης επί μέρους συλλογικοτήτων με τον αναγκαίο σεβασμό των πολιτισμικών πλαισίων και όριων υποκειμενοποίησης, κάνοντας ευκολότερη τη συμμετοχή σε πληθώρα συλλογικοτήτων να συμμετέχουν στις επίσημες διαδικασίες πολιτικών αποφάσεων, και όχι μόνο σε ανεπίσημες διαδικασίες πρόληψης των αρνητικών φαινομένων. Συγκεκριμένα, οι διεθνείς οργανισμοί, σε άμεση συνεργασία με τοπικούς, εθνικούς και περιφερειακούς οργανισμούς και σώματα, να αναγνωρίσουν τις πολιτικές που στοχοποιούν ευαίσθητες ομάδες, ώστε να στοχεύσει στην καλύτερη εκπροσώπησή τους στις πολιτικές αποφάσεις και να δημιουργήσει προοπτικές πρόληψης μύησης αυτών των ομάδων σε εξτρεμιστικές ομάδες. Για παράδειγμα, θα ήταν επιθυμητό να δημιουργηθούν πεδία ελευθερίας και αυτονομίας των υποκειμένων, ώστε να γίνεται σεβαστή η έννοια της διαφορετικότητας και της πληθωρικότητας εντός των συλλογικοτήτων, ώστε κοινότητες να μην ομαδοποιούνται και στιγματίζονται εν γένει.

Τέλος, οι διεθνείς πολιτικές, αλλά και οι τοπικές, εθνικές και περιφερειακές πολιτικές που διαμορφώνονται με βάση τις διεθνείς συνθήκες και πλαίσια, οφείλουν να ενσωματώσουν πιο γρήγορες και αποτελεσματικές διαδικασίες αξιολόγησης των μέτρων και ενεργειών που υλοποιούν, οι φορείς να είναι ανοιχτοί σε διαδικασίες εξωτερικών κριτικών, αλλά και εσωτερικών αντιθέσεων. Ο σεβασμός και η κατανόηση διαφορετικών προσεγγίσεων και εναλλακτικών οπτικών σε όλα τα ζητήματα έμφυλης ισότητας, κοινωνικών ανισοτήτων και πρόληψης του βίαιου εξτρεμισμού πρέπει να είναι κύριες αρχές της αναπροσαρμογής και αναπροσδιορισμού των πολιτικών στόχων.

Εν κατακλείδι, θεωρώ ότι αυτές οι αρχές και προτάσεις για τη διαμόρφωση των νέων διεθνών πολιτικών πλαισίων είναι ένα θετικό βήμα για την εξάλειψη των αρνητικών και προβληματικών φαινομένων που ανέφερα στην εργασία. Η αποδόμηση των κοινωνικών στερεοτύπων και

προκαταλήψεων, η αποδοχή των πολλαπλών υποκειμένων και η εξάλειψη των δίπολων που αποκλείουν υποκείμενα και πραγματικότητες, η παροχή ευκαιριών κοινωνικής ανέλιξης και πολιτικής εκπροσώπησης θα δημιουργήσουν ένα πυκνό δίκτυο πρόληψης ριζοσπαστικοποιημένων κοινοτήτων και εξτρεμιστικών ιδεολογιών.

Πηγές-Βιβλιογραφία

Πηγές

UN General Assembly, Rome Statute of the International Criminal Court (last amended 2010), 17 July 1998, ISBN No. 92-9227-227-6, Διαθέσιμο: https://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aeff7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/0/rome_statute_english.pdf [Ανακτήθηκε: 20 20 Μαΐου 2017]

UN Security Council, Security Council resolution 1325 (2000) [on women and peace and security], 31 Οκτωβρίου 2000, S/RES/1325 (2000), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/720/18/pdf/N0072018.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN Secretariat, Note by the Secretariat [Gender mainstreaming in the work of the United Nations on peace and security], 19 Μαΐου 2004, E/2004/CRP.3, διαθέσιμο: <http://www.un.org/womenwatch/ianwge/activities/E-2004-CRP-3.pdf> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN General Assembly, General Assembly resolution 60/288 (2006) [The United Nations Global Counter-Terrorism Strategy], 08 Σεπτεμβρίου 2006, A/RES/60/288 (2006) διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/504/88/PDF/N0550488.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN Security Council, Security Council resolution 1820 (2008) [on acts of sexual violence against civilians in armed conflicts], 19 Ιουνίου 2008, S/RES/1820 (2008), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/391/44/PDF/N0839144.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN Secretary General, Secretary-General report 62/898 (2008) [United Nations Global Counter-Terrorism Strategy: Activities of the United Nations System in Implementing the Strategy: Report of the Secretary-General], 07 Ιουλίου 2008, A/62/898 (2008), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/413/41/pdf/N0841341.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN General Assembly, General Assembly resolution 62/272 (2008) [The UN Global Counter-Terrorism Strategy], 18 Αυγούστου 2008, A/RES/62/272 (2008), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/480/03/pdf/N0748003.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN Counter-Terrorism Implementation Task Force, Working Group ‘Protecting Human Rights While Countering Terrorism’ summary of discussions [The impact of terrorism and counter-terrorism measures on the enjoyment of economic, social and cultural rights (ESCR)], 5-7 Νοεμβρίου 2008, διαθέσιμο: http://www.un.org/en/terrorism/ctitf/pdfs/wg_protecting_human_rights.pdf [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN General Assembly, Note by the Secretary-General 64/211 (2009) [Protection of Human Rights and

Fundamental Freedoms while Countering Terrorism: Note/ By the Secretary-General], 03 Αυγούστου 2009, A/64/211 (2009), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/437/55/pdf/N0943755.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN Security Council, Security Council resolution 1888 (2009) [on Sexual Violence against Women and Children in Situations of Armed Conflict], 30 Σεπτεμβρίου 2009, S/RES/1888 (2009), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/534/46/pdf/N0953446.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN General Assembly, General Assembly resolution 66/10 (2011) [United Nations Counter-Terrorism Centre], 08 Δεκεμβρίου 2011, A/RES/66/10 (2011), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/459/42/pdf/N1145942.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN Secretary-General, Secretary-General report 66/762 (2012) [United Nations Global Counter-Terrorism Strategy: Activities of the UN System in Implementing the Strategy: Report of the Secretary-General], 04 Απριλίου 2012, A/66/762 (2012), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N12/284/67/pdf/N1228467.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN General Assembly, General Assembly resolution 66/282 (2012) [The UN Global Counter-Terrorism Strategy Review: Resolution/Adopted by the General Assembly], 17 Ιουλίου 2012, A/RES/66/282 (2012), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/475/74/pdf/N1147574.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN General Assembly, General Assembly resolution 68/178 (2013) [Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms While Countering Terrorism: Resolution/Adopted by the General Assembly], 25 Αυγούστου 2013, A/RES/68/178 (2013), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/450/13/pdf/N1345013.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN General Assembly, General Assembly resolution 68/276 (2014) [The UN Global Counter-Terrorism Strategy Review: Resolution/Adopted by the General Assembly], 24 Ιουνίου 2014, A/RES/68/276 (2014), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/456/01/pdf/N1345601.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN Security Council, Security Council resolution 2178 (2014) [on Threats to International Peace and Security Caused by Foreign Terrorist Fighters], 24 Σεπτεμβρίου 2014, S/RES/2178 (2014), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N14/547/98/pdf/N1454798.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN Security Council, Security Council presidential statement 2014/21 (2014) [Adopted Prst on Women, Peace and Security], 28 Οκτωβρίου 2014, S/PRST/2014/21 (2014), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N14/592/65/pdf/N1459265.pdf?OpenElement>

[Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN Human Rights Council, Human Rights Council report 28/28 (2014) [Report of the UN High Commissioner for Human Rights on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms while Countering Terrorism], 18 Δεκεμβρίου 2014, A/HRC/28/28 (2014), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/247/53/pdf/G1424753.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN (2015). Madrid Guiding Principles S/2015/939. Geneva: Counter-Terrorism Committee, pp.5-20. Διαθέσιμο: https://www.un.org/sc/ctc/wp-content/uploads/2016/10/Madrid-Guiding-Principles_EN.pdf [Ανακτήθηκε 20 Μαΐου 2017]

UN: Sustainable Development Knowledge Platform. (2015). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Διαθέσιμο: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld> [Ανακτήθηκε 20 Μαΐου 2017]

UN Security Council, Security Council resolution 2242 (2015) [Adopted Res. – Women and Peace and Security], 13 Οκτωβρίου 2015, S/RES/2242 (2015), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/311/09/pdf/N1531109.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN Security Council, Letter from the Chair of the Security Council Committee Established Pursuant to Resolution 1373 (2001) [Letter Dated 15 December 2015 from the Chair of the Security Council Committee Established Pursuant to Resolution 1373 (2001) Concerning Counter-Terrorism Addressed to the President of the Security Council], 29 Δεκεμβρίου 2015, S/2015/975 (2015), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/459/87/pdf/N1545987.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN Secretary-General, Secretary General Report 70/674 (2015) [Plan of Action to Prevent Violent Extremism: Report of the Secretary-General], 25 Δεκεμβρίου 2015, A/70/674 (2015), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/456/22/pdf/N1545622.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN General Assembly, General Assembly resolution 70/291 (2016) [The UN Global Counter-Terrorism Strategy Review], 01 Ιουλίου 2016, A/RES/70/291 (2016), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N16/206/08/pdf/N1620608.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN Security Council, Security Council resolution 2331 (2016) [on Trafficking in Persons in Armed Conflicts], 20 Δεκεμβρίου 2016, S/RES/2331 (2016), διαθέσιμο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N16/451/58/pdf/N1645158.pdf?OpenElement> [Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2017]

UN: Meetings Coverage and Press Releases. (2017). Security Council Unanimously Adopts Resolution Condemning Violent Extremism, Underscoring Need to Prevent Travel, Support for Foreign Terrorist Fighters. 72nd Meeting. Διαθέσιμο: <https://www.un.org/press/en/2014/sc11580.doc.htm> [Ανακτήθηκε 20 Μαΐου 2017]

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Μαρούδα, Ν. (2015). *Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο*. Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης.

Φουκώ Μισέλ (1987). *Η αρχαιολογία της γνώσης* (μετ. Κωστής Παπαγιώργης). Αθήνα: Εξάντας.

Χαλκιά, Α. and Αποστολέλλη, Α. (2012). *Σώμα - Φύλο - Σεξουαλικότητα*, ΛΟΑΤΚ Πολιτικές στην Ελλάδα. Αθήνα: Πλεθρόν.

Ξενόγλωσση

A Brief History of the Veil in Islam. (2017, Ιανουάριος 15). Ανάκτηση από Facing History and Ourselves: www.facinghistory.org/civic-dilemmas/brief-history-veil-islam

Adichie, C. N. (2009, Ιούλιος). *The danger of a single story*. Ανάκτηση από TED: Ideal worth spreading: https://www.ted.com/talks/chimamanda_adichie_the_danger_of_a_single_story/transcript?language=en

Almila, A.-M. (2015). Fashion, Anti-Fashion, Non-Fashion and Symbolic Capital: The Uses of Dress among Muslim Minorities in Finland. *Fashion Theory*, 1-23.

Baker, K. & McLelland, E. (2016). *Defiant Hollande promises country will strengthen role in Iraq*. [Διαθέσιμο] MailOnline. Διαθέσιμο: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3691157/President-Fran-ois-Hollande-holding-crisis-meeting-response-Nice-massacre-just-hours-making-speech-declaring-plans-end-France-s-nine-month-state-emergency.html> [Ανακτήθηκε 30 Απριλίου 2017].

Bergen, P., Schuster, C., & Sterman, D. (16, Νοεμβρίου 2015). *ISIS in the West: The New Faces of Extremism*. Ανάκτηση Μαΐου 19, 2017, από New America: <https://www.newamerica.org/international-security/future-war/policy-papers/isis-in-the-west/>

Billaud, J., & Castro, J. (2013). Whores and Niqabées: The Sexual Boundaries of French Nationalism. *French Politics, Culture and Society*, 31(2), 81-101. doi:10.3167/fpcs.2013.310205

Bradford, V. (1999). The veil and the visible. *Western Journal of Communication*, 63(2), 115-139.

Brumfield, B. (2014, October 22). *Officials: 3 Denver girls played hooky from school and tried to join ISIS*. Ανάκτηση από CNN: edition.cnn.com/2014/10/22/us/colorado-teens-syria-odyssey/

Bullock, K. (2011). Hijab and Belonging: Canadian Muslim Women. Στο T. Gabriel, & R. Hannah,

- The Veil and the Islam: Theoretical and Regional Contexts*. London: Continuum.
- Butler, J. (1990). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.
- Cockburn, C. (1998). *The space between us: Negotiating gender and national identities in conflict*. London: Zed.
- Cohn, C., Kinsella, H., & Gibbings, S. (2004). Women, peace and security: Resolution 1325. *International Feminist Journal of Politics*, 130-140.
- Colas, B. (2016). What Does Dabiq Do? ISIS Hermeneutics and Organizational Fractures within Dabiq Magazine. *Studies in Conflict & Terrorism*, 40(3), 173-190.
- Connell, R. (1995). *Masculinities*. Berkeley: University of California Press.
- Connell, R., & Messerschmidt, J. (2005). Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. *Gender & Society*, 19(6), 829-859. doi:10.1177/0891243205278639
- Daniels, C. (1996). Bodily Integrity and Forced medical Treatment: The Case of Angela Carder. Στο C. R. Daniels, *At Women's Expense: State Power and the Politics of Fetal Rights* (σσ. 31-56). Cambridge: Harvard University Press.
- Diffendal, C. (2006). The Modern Hijab: Tool of Agency,. *Chrestomathy: Annual Review of Undergraduate Research, School of Humanities and Social Sciences, School of Languages, Cultures, and World Affairs, College of Charleston*, 5, 129-136. Ανάκτηση Μαΐου 08, 2017, από <http://religiousstudies.cofc.edu/documents/Papers/06c-diffendal.pdf>
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: the critical discourse analysis*. London: Longman.
- Fink, N. C., Barakat, R., & Shetre, L. (2013, April). *The Roles of Women in Terrorism, Conflict and Violent Extremism: Lessons for the United Nations and International Actors*. Ανάκτηση από Center on Global Counterterrorism Cooperation: <http://www.globalcenter.org>
- Gabriel, T. (2011). Reflections on Sartorial Injunctions in Islam. Στο T. Gabriel, & R. Hannah, *Islam and the Veil: Theoretical and Regional Contexts*. London: Continuum.
- Gentry, C. (2011). The Neo-Orientalist Narratives of Women's Involvement in al-Qaeda. Στο L. Sjoberg, & C. Gentry, *Women, Gender, and Terrorism* (σσ. 176-193). Athens, Georgia: University of Georgia Press.
- Gentry, C., & Sjoberg, L. (2011). The Gendering of Women's Terrorism. Στο L. Sjoberg, & C. Gentry, *Women, Gender and Terrorism* (σσ. 57-80). Athens, Georgia: University of Georgia Press.
- Golnaraghi, G., & Mills, A. (2013). Unveiling the myth of the Muslim women: a postcolonial critique. *Equality, Diversity and Inclusion: An International Journal*, 32(2), 157-172. doi:10.1108/02610151311324398

- Gould, R. (2014). Hijab as commodity form: Veiling, unveiling, and misveiling in contemporary Iran. *Feminist Theory*, 221-240.
- Hannah, R. (2011). An Exploration of the Debates Pertaining to Head Covering and Face Veiling of Women in the British Muslim Context. Στο T. Gabriel, & R. Hannah, *Islam and the Veil: Theoretical and Regional Contexts*. London: Continuum.
- Helms, E. (2008). East and West Kiss: Gender, Orientalism, and Balkanism in Muslim-Majority Bosnia-Herzegovina. *Slavic Review*, 67(1), 88-119.
- Hirschmann, N. (1997). Eastern Veiling, Western Freedom? *The Review of Politics*, 59(3), 461-488. Ανάκτηση από <http://www.jstor.org/stable/1408548>
- Hoyle, C., Bradford, A., & Frenett, R. (2015). *Becoming Mulan? Female Western Migrants to ISIS*. London: Institute for Strategic Dialogue. Ανάκτηση από http://www.strategicdialogue.org/wp-content/uploads/2016/02/ISDJ2969_Becoming_Mulan_01.15_WEB.pdf
- Huckerby, J. (2015, Μάρτιος 3). *Gender, Violent Extremism, and Countering Violent Extremism*. Ανάκτηση από Just Security: <https://www.justsecurity.org/20620/gender-violent-extremism-countering-violent-extremism-cve/>
- Huckerby, J. (2016). Feminism and International Law in the Post-9/11 Era. *Fordham International Law Journal*, 39(3), 533-590.
- Hume, T., Ap, T. and Sanchez, R. (2016) *Brussels terror attacks: what we know* [Διαδίκτυο] CNN. Διαθέσιμο: <http://edition.cnn.com/2016/03/23/europe/brussels-belgium-attacks-what-we-know> [Ανακτήθηκε 10 Μαΐου 2017]
- Ingram, H. (2016). An Analysis of Inspire & Dabiq: Lessons From Aqap and Islamic State's Propaganda War. *Studies in Conflict & Terrorism*, 40(5), 357-375.
- Jailani, Y. (2016, Απρίλιος 27). *The Struggle of the Veiled Woman*. Ανάκτηση από Harvard International Review: <http://hir.harvard.edu/article/?a=13170>
- Kapur, R. (2002). The Tragedy of Victimization Rhetoric: Resurrecting the 'native' Subject in International/Post-Colonial Feminist Legal Politics. *Harvard Human Rights Journal*, 15(1), 1-38.
- Klaus, E., & Kassel, S. (2005). The veil as a means of legitimization. *Journalism*, 335-355.
- Laclau, E., & Mouffe, C. (1985). *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. London: Verso.
- Lombardo, E., Meier, P., & Verloo, M. (2009). Stretching and bending gender equality: A discursive politics approach. Στο E. Lombardo, P. Meier, & M. Verloo, *The Discursive Politics of Gender Equality: Stretching, bending and policymaking* (σσ. 1-18). Oxon: Routledge/ECPR Studies in

European Political Science.

Lorber, J. (2002). Presidential Address: Heroes, Warriors, and Burqas: A Feminist Sociologist's Reflections on September 2011. *Sociological Forum*, 17(3), 377-396. doi:10.1023/A:1019674922707

Mancini, L. (2013). Burqa, Niqab and Women's Rights. Στο A. Ferrari, & S. Pastorelli, *The Burqa Affair Across Europe: Between Public and Private Space* (σσ. 25-37). Surrey: Ashgate.

Meer, N., Dwyer, C., & Modood, T. (2010). Beyond "Angry Muslims"? Reporting Muslim Voices in the British Press. *Journal of Media and Religion*, 9(4), 216-231.

Nagel, J. (1998). Masculinity and nationalism: Gender and sexuality in the making of nations. *Ethnic and Racial Studies*, 21(2), 243-269.

Nguyen, M. (2011). The Biopower of Beauty: Humanitarian Imperialisms and Global Feminisms in an Age of Terror. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 36(2), 359-383. doi:10.1086/655914

Novenario, C. (2016). Differentiating Al Qaeda and the Islamic State through Strategies Publicized in Jihadist Magazines. *Studies in Conflict & Terrorism*, 39(11), 953-967.

Pankhurst, D., & Pearce, J. (1998). Engendering the Analysis of Conflict: A Southern Perspective. Στο H. Afhsar, *Women and Empowerment: Illustrations from the Third World* (σσ. 155-163). New York: St. Martin's Press, INC.

Pelletier, I., Lundmark, L., Gardner, R., Lingon, G., & Kilinc, R. (2016). Why ISIS' Message Resonates: Leveraging Islam, Socio-Political Catalysts and Adaptive Messaging. *Studies in Conflict & Terrorism*, 39(10), 7-43. doi:http://dx.doi.org/10.1080/1057610X.2016.1139373

Pratt, N., & Richter-Devroe, S. (2011). Critically Examining UNSCR 1325 On Women, Peace And Security. *International Feminist Journal of Politics*, 13(4), 489-503. doi:http://dx.doi.org/10.1080/14616742.2011.611658

Rawlinson, K., Malkin, B., Yuhas, A. and Weaver, M. (2016). *Nice attack: truck driver named as France mourns 84 killed in Bastille Day atrocity as it happened*. [Διαδίκτυο] the Guardian. Διαθέσιμο: <https://www.theguardian.com/world/live/2016/jul/14/nice-bastille-day-france-attack-promenade-des-anglais-vehicle> [Ανακτήθηκε 15 Μαΐου 2017]

Robert, N. (2005). *From My Sisters' Lips: A Unique Celebration of Muslim Womanhood*. London: Bantam Press.

Rothman, N. (2014, May 7). *Why Did Kidnapping Girls, but Not Burning Boys Alive, Wake Media Up to Boko Haram?* Ανάκτηση από MEDIAITE: www.mediaite.com/online/why-did-kidnapping-girls-but-not-burning-boys-alive-wake-media-up-to-boko-haram/

Said, E. (1979). *Orientalism*. New York: Vintage Books.

- Scharf, M. (2017). *Special Tribunal for Lebanon Issues Landmark Ruling on Definition of Terrorism and Modes of Participation*. American Society of International Law, [Διαδίκτυο] 15(6). Διαθέσιμο στο: <https://www.asil.org/insights/volume/15/issue/6/special-tribunal-lebanon-issues-landmark-ruling-definition-terrorism-and> [Πρόσβαση 12 Ιουν. 2017].
- Schlaffer, E., & Kropiunigg, U. (2015). *Can Mothers Challenge Extremism?* Vienna: Women Without Borders. Ανάκτηση από Women Without Borders.
- Schulzke, M. (2016). The Antinomies of Population-Centric Warfare: Cultural Respect and the Treatment of Women and Children in U.S. Counterinsurgency Operations. *Studies in Conflict and Terrorism*, 39(5), 405-422. doi:10.1080/1057610X.2015.1106762
- Shepher, L. (2010). Women, armed conflict and language/Gender, violence and discourse. *International Review of the Red Cross*, 92, 143-159. doi:<http://dx.doi.org/10.1080/13600826.2010.485564>
- Shepherd, L. (2008). *Gender, Violence and Security: Discourse as Practice*. London: Zed Books.
- Sjoberg, L., & Tickner, J. (2013). Feminist Perspectives on International Relations. Στο W. Carlsnaes, T. Risse-Kappen, & B. Simmons, *Handbook on International Relations* (σσ. 170-194). SAGE Publications. doi:<http://dx.doi.org/10.4135/9781446247587>
- Sjoberg, L., Cooke, G., & Reiter Neall, S. (2011). Introduction. Women, Gender and Terrorism. Στο L. Sjoberg, & C. E. Gentry, *Women, Gender, and Terrorism*. (σσ. 1-25). Athens, GA: University of Georgia Press.
- Speckhard, A. (2016, Μάρτιος 22). *ISIS Recruitment of Western Women*. Ανάκτηση από International Center for the Study of Violent Extremism: <http://www.icsve.org/brief-reports/isis-recruitment-of-western-women/>
- Stabile, C., & Kumar, D. (2005). Unveiling imperialism: media, gender and the war on Afghanistan. *Media, Culture & Society*, 27(5), 765-782. doi:<http://dx.doi.org/10.1177/1063443705055734>
- Stack, A. (2011). Zombies versus Black Widows: Women as Propaganda in the Chechen Conflict. Στο L. Sjoberg, & C. Gentry, *Women, Gender, and Terrorism* (σσ. 83-95). Athens, Georgia: University of Georgia Press.
- Tarlo, E. (2007). Hijab in London: Metamorphosis, Resonance and Effects. *Journal of Material Culture*, 12(2), 131-156. doi:10.1177/1359183507078121
- Tissot, S. (2011). Excluding Muslim Women: From Hijab to Niqab, from School to Public Space.. *Public Culture*, 23(1), 39-46. doi:10.1215/08992363-2010-014
- Tourkochoriti, I. (2012). The Burka Ban: Divergent Approaches to Freedom of Religion in France and

in the U.S.A. *William and Mary Bill Rights of Journal*, 20(3), 791-852.

Werbner, P. (2007). Veiled Interventions in Pure Space: Honour, Shame and Embodied Struggles among Muslims in Britain and France. *Theory, Culture and Society*, 24(2), 161-186. doi:10.1177/0263276407075004

Williamson, M., & Khiabany, G. (2010). UK: the veil and the politics of racism. *Race & Class*, 52(2), 85-96. doi:http://dx.doi.org/10.1177%2F0306396810377003

Winter, C. (2017). *Women of the Islamic State: A Manifesto on Women by the Al-Khanssaa Brigade* (1st ed.). Quilliam Foundation. διαθέσιμο: <http://www.west-info.eu/jihadists-wives-think-to-be-perfect/women-of-the-islamic-state3-2/> [Ανακτήθηκε 20 Μαΐου 2017]

Wolfe, L. (2015, Μάιος 27). *The advent of 'jihadi brides,' 'caliph-ettes': A timeline of how media are getting it wrong and right.* Ανάκτηση από Women Under Siege: <http://www.womenundersiegeproject.org/pages/Advent-of-jihadi-brides-timeline-of-how-media-wrong-and-right>

Wood, G. (2015). Attacks on Western Targets: What to Expect. Στο J. Nye, & B. Scowcroft, *Blind Spot: America's Response to Radicalism in the Middle East* (σσ. 101-108). Aspen Institute. Ανάκτηση Απριλίου 28, 2017, από <http://www.jstor.org/stable/j.ctt19gfk32>.

Yuval-Davis, N. (1997). *Gender & Nation*. London: SAGE Publications Ltd.

Yuval-Davis, N., & Anthias, F. (1989). *Woman-nation-state*. London: Macmillan.

Zebiri, K. (2008). The Redeployment of Orientalist Themes in Contemporary Islamophobia. *Studies in Contemporary Islam*, 10, 4-44.

Zelin, A. *Dābiq Magazine*. *Jihadology.net*. διαθέσιμο: <http://jihadology.net/category/dabiq-magazine/> [Ανακτήθηκε 20 Μαΐου 2017]

Παράρτημα

A. UN Security Council Resolution 1325 (2000)

Adopted by the Security Council at its 4213th meeting, on 31 October 2000

The Security Council,

Recalling its resolutions 1261 (1999) of 25 August 1999, 1265 (1999) of 17 September 1999, 1296 (2000) of 19 April 2000 and 1314 (2000) of 11 August 2000, as well as relevant statements of its President, and recalling also the statement of its President to the press on the occasion of the United Nations Day for Women's Rights and International Peace (International Women's Day) of 8 March 2000 (SC/6816),

Recalling also the commitments of the Beijing Declaration and Platform for Action (A/52/231) as well as those contained in the outcome document of the twenty-third Special Session of the United Nations General Assembly entitled "Women 2000: Gender Equality, Development and Peace for the Twenty-First Century» (A/S-23/10/Rev.1), in particular those concerning women and armed conflict,

Bearing in mind the purposes and principles of the Charter of the United Nations and the primary responsibility of the Security Council under the Charter for the maintenance of international peace and security,

Expressing concern that civilians, particularly women and children, account for the vast majority of those adversely affected by armed conflict, including as refugees and internally displaced persons, and increasingly are targeted by combatants and armed elements, and recognizing the consequent impact this has on durable peace and reconciliation,

Reaffirming the important role of women in the prevention and resolution of conflicts and in peace-building, and stressing the importance of their equal participation and full involvement in all efforts for the maintenance and promotion of peace and security, and the need to increase their role in decision-making with regard to conflict prevention and resolution,

Reaffirming also the need to implement fully international humanitarian and human rights law that protects the rights of women and girls during and after conflicts,

Emphasizing the need for all parties to ensure that mine clearance and mine awareness programmes take into account the special needs of women and girls,

Recognizing the urgent need to mainstream a gender perspective into peacekeeping operations, and in

this regard noting the Windhoek Declaration and the Namibia Plan of Action on Mainstreaming a Gender Perspective in Multidimensional Peace Support Operations (S/2000/693),

Recognizing also the importance of the recommendation contained in the statement of its President to the press of 8 March 2000 for specialized training for all peacekeeping personnel on the protection, special needs and human rights of women and children in conflict situations,

Recognizing that an understanding of the impact of armed conflict on women and girls, effective institutional arrangements to guarantee their protection and full participation in the peace process can significantly contribute to the maintenance and promotion of international peace and security,

Noting the need to consolidate data on the impact of armed conflict on women and girls,

1. *Urges* Member States to ensure increased representation of women at all decision-making levels in national, regional and international institutions and mechanisms for the prevention, management, and resolution of conflict;
2. *Encourages* the Secretary-General to implement his strategic plan of action (A/49/587) calling for an increase in the participation of women at decisionmaking levels in conflict resolution and peace processes;
3. *Urges* the Secretary-General to appoint more women as special representatives and envoys to pursue good offices on his behalf, and in this regard calls on Member States to provide candidates to the Secretary-General, for inclusion in a regularly updated centralized roster;
4. *Further urges* the Secretary-General to seek to expand the role and contribution of women in United Nations field-based operations, and especially among military observers, civilian police, human rights and humanitarian personnel;
5. *Expresses* its willingness to incorporate a gender perspective into peacekeeping operations, and urges the Secretary-General to ensure that, where appropriate, field operations include a gender component;
6. *Requests* the Secretary-General to provide to Member States training guidelines and materials on the protection, rights and the particular needs of women, as well as on the importance of involving women in all peacekeeping and peacebuilding measures, invites Member States to incorporate these elements as well as HIV/AIDS awareness training into their national training programmes for

military and civilian police personnel in preparation for deployment, and further requests the Secretary-General to ensure that civilian personnel of peacekeeping operations receive similar training;

7. *Urges* Member States to increase their voluntary financial, technical and logistical support for gender-sensitive training efforts, including those undertaken by relevant funds and programmes, inter alia, the United Nations Fund for Women and United Nations Children's Fund, and by the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees and other relevant bodies; 3 S/RES/1325 (2000)

8. *Calls* on all actors involved, when negotiating and implementing peace agreements, to adopt a gender perspective, including, inter alia:

(a) The special needs of women and girls during repatriation and resettlement and for rehabilitation, reintegration and post-conflict reconstruction;

(b) Measures that support local women's peace initiatives and indigenous processes for conflict resolution, and that involve women in all of the implementation mechanisms of the peace agreements;

(c) Measures that ensure the protection of and respect for human rights of women and girls, particularly as they relate to the constitution, the electoral system, the police and the judiciary;

9. *Calls upon* all parties to armed conflict to respect fully international law applicable to the rights and protection of women and girls, especially as civilians, in particular the obligations applicable to them under the Geneva Conventions of 1949 and the Additional Protocols thereto of 1977, the Refugee Convention of 1951 and the Protocol thereto of 1967, the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women of 1979 and the Optional Protocol thereto of 1999 and the United Nations Convention on the Rights of the Child of 1989 and the two Optional Protocols thereto of 25 May 2000, and to bear in mind the relevant provisions of the Rome Statute of the International Criminal Court;

10. *Calls* on all parties to armed conflict to take special measures to protect women and girls from gender-based violence, particularly rape and other forms of sexual abuse, and all other forms of violence in situations of armed conflict;

11. *Emphasizes* the responsibility of all States to put an end to impunity and to prosecute those responsible for genocide, crimes against humanity, and war crimes including those relating to sexual and other violence against women and girls, and in this regard stresses the need to exclude these crimes, where feasible from amnesty provisions;

12. *Calls upon* all parties to armed conflict to respect the civilian and humanitarian character of

refugee camps and settlements, and to take into account the particular needs of women and girls, including in their design, and recalls its resolutions 1208 (1998) of 19 November 1998 and 1296 (2000) of 19 April 2000;

13. *Encourages* all those involved in the planning for disarmament, demobilization and reintegration to consider the different needs of female and male ex-combatants and to take into account the needs of their dependants;

14. *Reaffirms* its readiness, whenever measures are adopted under Article 41 of the Charter of the United Nations, to give consideration to their potential impact on the civilian population, bearing in mind the special needs of women and girls, in order to consider appropriate humanitarian exemptions;

15. *Expresses* its willingness to ensure that Security Council missions take into account gender considerations and the rights of women, including through consultation with local and international women's groups;

16. *Invites* the Secretary-General to carry out a study on the impact of armed conflict on women and girls, the role of women in peace-building and the gender dimensions of peace processes and conflict resolution, and further invites him to 4 S/RES/1325 (2000) submit a report to the Security Council on the results of this study and to make this available to all Member States of the United Nations;

17. *Requests* the Secretary-General, where appropriate, to include in his reporting to the Security Council progress on gender mainstreaming throughout peacekeeping missions and all other aspects relating to women and girls;

18. *Decides* to remain actively seized of the matter.